

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجَلْ فَرَجَهُمْ

دانش فنی پایه

رشته تربیت کودک
گروه بهداشت و سلامت
شاخه فنی و حرفه‌ای
پایه دهم دوره دوم متوسطه

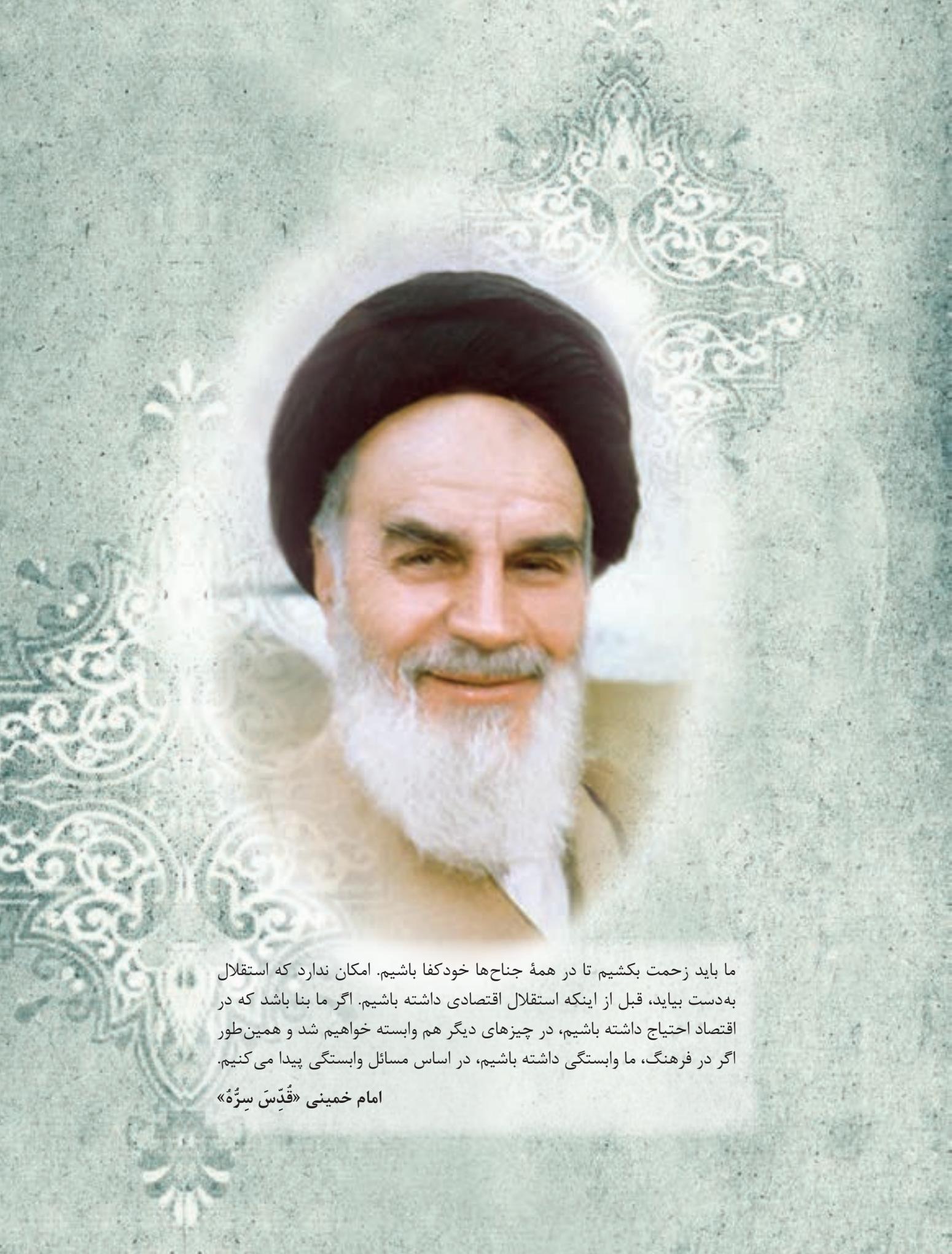

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دانش فنی پایه (رشته تربیت کودک) - ۲۱۰۳۱۱	نام کتاب:
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی	پدیدآورنده:
دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کارداش	مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:
معصومه صادق، سارا فرجاد، فاطمه قاسم‌زاده، شهربانو سرداری (هنرآموز خبره)، اکرم	شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:
دهقانی (هنرآموز خبره) و سکینه راه‌پیما (اعضای شورای برنامه‌ریزی)	مدیریت آماده‌سازی هنری:
فرشتۀ مجیب، سارا فرجاد، فاطمه قاسم‌زاده، اکرم دهقانی، شهربانو سرداری، سکینه	شناسه افزوده آماده‌سازی:
راه‌پیما و معصومه صادق (اعضای گروه تألیف) - پروانه خدمی (ویراستار)	نstanی سازمان:
اداره کل نظارت بر شر و توزیع مواد آموزشی	نstanی سازمان:
جواد صفری (مدیر هنری) - نسرین اصغری (طرح جلد) - زهره بهشتی‌شیرازی (صفحه‌آرا)	نstanی سازمان:
نسرین اصغری، پژمان جعفری (عکاس)	نstanی سازمان:
تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)	نstanی سازمان:
تلفن: ۰۹۶۶۰ ۸۸۳۰، دورنگار: ۰۹۶۶۰ ۸۸۳۱۱۶۱-۹	نstanی سازمان:
وеб سایت: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir	نasher :
شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران-کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج- خیابان ۶	نasher :
(دارو پخش) تلفن: ۰۹۶۶۰ ۸۸۳۰ ۸۸۳۰ ۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۹۶۶۰ ۸۵۱۶۱-۵	نasher :
صندوق پستی: ۱۳۹۹-۱۳۹	چاپخانه:
شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»	چاپخانه:
چاپ پنجم ۱۳۹۹	سال انتشار و نوبت چاپ:

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلحیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهییه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ما باید رحمت بکشیم تا در همه جناح‌ها خودکفا باشیم. امکان ندارد که استقلال به دست بیاید، قبل از اینکه استقلال اقتصادی داشته باشیم. اگر ما بنا باشد که در اقتصاد احتیاج داشته باشیم، در چیزهای دیگر هم وابسته خواهیم شد و همین‌طور اگر در فرهنگ، ما وابستگی داشته باشیم، در اساس مسائل وابستگی پیدا می‌کنیم.

امام خمینی «قدس سرہ»

فهرست

پودهمان اول : کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان

۲	تعریف آموزش و پرورش پیش از دبستان
۲	اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان
۳	اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان
۳	پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان در جهان
۷	تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران
۹	پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران
۱۲	انواع مراکز پیش از دبستان
۱۳	عناوین و وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان
۱۶	مشاغل مرتبط با رشته تربیت کودک

پودهمان دوم: اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان

۲۰	اصول و ویژگی‌های برنامه‌های آموزشی دوره پیش از دبستان
۲۱	نکات ضروری در طراحی برنامه‌های آموزشی کودکان
۲۲	برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی
۲۲	اهمیت و ضرورت ارائه یک برنامه‌ریزی آموزشی برای کودکان پیش از دبستان
۲۳	عناصر تشکیل دهنده برنامه آموزشی

پودهمان سوم: کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان

۳۸	بازی‌های کودکان
۴۶	فعالیت‌های ورزشی
۴۸	فعالیت‌های هنری

پودهمان چهارم: سازماندهی منابع آموزشی (انسانی، فضای مورد نیاز و تجهیزات)

۶۶	سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز
۶۶	سازماندهی فضا و تجهیزات آموزشی مورد نیاز

پودهمان پنجم: مستندسازی

۹۲	تعریف مستندسازی
۹۳	روش‌های مستندسازی
۹۴	۱- نوشتاری: گزارش نویسی
۹۵	۲- کارپوش
۹۶	۳- مشاهده
۹۸	۴- رسانه‌های آموزشی
۱۲۳	فهرست منابع

سخنی با هنرآموزان گرامی

با توجه به آموزه‌های اسلامی، کار و اشتغال از ارزش تربیتی برخوردار است و انسان از طریق کار، نفس‌سرکش را رام کرده و شخصیت وجودی خویش را صیقل داده، هویت خویش را ثبت کرده و زمینه ارتقاء وجودی خویش را مهیا و امکان کسب روزی حلال و پاسخگویی به نیازهای جامعه را فراهم می‌آورد. آموزش فناوری، کار و مهارت‌آموزی، باعث پیشرفت فردی، افزایش بهره‌وری، مشارکت در زندگی اجتماعی و اقتصادی، کاهش فقر، افزایش درآمد و توسعه یافتنگی خواهد شد. برای رسیدن به این مهم، برنامه‌ریزی درسی حوزه دنیای کار و دنیای آموزش بر مبنای نیازسنجی شغلی صورت گرفته است. درس‌های رشته‌های تحصیلی شاخه‌فنی و حرفه‌ای شامل دروس آموزش عمومی، دروس شایستگی‌های غیرفنی و شایستگی‌های فنی مورد نیاز بازار کار است. دروس دانش فنی از دروس شایستگی‌های فنی است که برای هر رشته در دو مرحله طراحی شده است. درس دانش فنی پایه با هدف شناخت مفاهیم و کسب دانش فنی پایه در گروه و رشته تحصیلی است که هنرجویان در پایه‌دهم و در آغاز ورود به رشته تحصیلی خود می‌بایست آن را آموزش ببینند و شایستگی‌های لازم را در ارتباط با دروس عملی و ادامه تحصیل در رشته خود کسب نمایند. درس دانش فنی تخصصی که در پایه دوازدهم طراحی شده است، شایستگی‌هایی را شامل می‌شود که موجب ارتقاء دانش تخصصی حرفه‌ای شده و زمینه را برای ادامه تحصیل و توسعه حرفه‌ای هنرجویان در مقطع کاردانی پیوسته نیز فراهم می‌کند.

لازم به یادآوری است که کتاب دانش فنی پایه تغوری تفکیک شده دروس عملی کارگاه‌های ۸ ساعته نیست بلکه در راستای شایستگی‌ها و مشاغل تعریف شده برای هر رشته تدوین شده است. در ضمن، آموزش این کتاب نیاز به پیش‌نیاز خاصی ندارد و براساس آموزش‌های قبلی تا پایه نهم به تحریر درآمده است. محتوای آموزشی کتاب دانش فنی پایه، آموزش‌های کارگاهی را عمق می‌بخشد و نیازهای هنرجویان را در راستای محتوای دانش نظری تأمین می‌کند.

تدریس کتاب در کلاس درس به صورت تعاملی و با محوریت هنرآموز و هنرجوی فعال صورت می‌گیرد.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

سخنی با هنرجویان عزیز

درس دانش‌فنی پایه با هدف شناخت مفاهیم، کسب دانش‌فنی پایه در گروه بهداشت و سلامت و رشته تحصیلی تربیت کودک برای شما هنرجویان عزیز طراحی و کتاب آن تألیف شده است. در تدوین درس دانش‌فنی پایه، موضوعاتی مانند تاریخچه رشته، محتوا جهت ایجاد انگیزش، مشاغل و هدف رشته تحصیلی، نقش رشته شما در توسعه کشور، مثال‌هایی از نوآوری، خلاقیت و الهام از طبیعت، اصول، مفاهیم، قوانین، نظریه، فناوری، علائم، تعاریف کمیت‌ها، واحدها و یکاهای، فرمول‌های فنی، تعریف دستگاه‌ها و وسایل کار، مصادیقی از ارتباط مؤثر فنی و مستندسازی، زبان فنی، ایمنی و بهداشت فردی و جمعی، پیشگیری از حوادث احتمالی شغلی و نمونه‌هایی از مهارت حل مسئله در بستر گروه تحصیلی و برای رشته تحصیلی در نظر گرفته شده است. می‌توانید در هنگام ارزشیابی این درس، از کتاب همراه هنرجوی خود استفاده نمایید. توصیه می‌شود در یادگیری این درس به دلیل کاربرد زیاد آن در درس‌های دیگر رشته، کوشش لازم را داشته باشید.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

درس دانش فنی پایه با هدف آشنایی با اصول و مبانی نظری رشتۀ تربیت کودک برنامه‌ریزی و تألیف شده است. ضرورت تألیف این درس به منظور ارائه اطلاعات شغلی و حرفه‌ای است که هنرجویان را با وظایف شغلی و مشاغل مرتبط با رشتۀ آشنا می‌سازد. لذا هنرجویان با آگاهی بیشتر قادر خواهند بود رشتۀ مورد علاقه خود را انتخاب کنند.

محتوای تدوین شده شامل مؤلفه‌هایی می‌باشد که موجب انگیزش در رشتۀ شده، قلمرو دانش را مشخص می‌کند. در عین حال حاوی اطلاعات زمینه و پایه‌ای مورد نیاز برای فراگیری بهتر واحدهای یادگیری دروس تخصصی رشتۀ است.

باید توجه داشت کلیه اهداف توانمندساز که محتوای تدوین شده بر اساس آن تهیه شده با در نظر گرفتن رشد همه جانبه کودک می‌باشد. در این درس سعی شده هنرجویان به این نکته اساسی در برنامه‌های پیش از دبستان توجه نمایند.

این درس در قالب سه واحد درسی به صورت تعاملی و با محوریت هنرآموز و هنرجو به طور فعال تدریس می‌شود و شامل فصول زیر است :

پودمان اول کلیات : اهداف، اهمیت و ضرورت در آموزش و پرورش پیش از دبستان، تاریخچه آشنایی با نظریات تربیتی پیشگامان در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان در ایران و جهان، انواع مراکز پیش از دبستان، وظایف مربيان و مشاغل قبل احراز در رابطه با رشتۀ است.

پودمان دوم : اصول و قوانین برنامه‌های پیش از دبستان با توجه به رشد همه جانبه کودک می‌باشد . هدف از ارائه این پودمان آشنایی با نحوه برنامه‌ریزی و اجرای آن در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان است. در واقع هنرجو باید قادر باشد برای آموزش یک مفهوم به کودک برنامه‌ریزی کند.

پودمان سوم : کاربرد بازی، ورزش و هنر در اجرای برنامه‌های آموزش پیش از دبستان از طریق فعالیت‌های عملی در این زمینه‌ها است .

پودمان چهارم : سازماندهی منابع آموزشی در آموزش و پرورش پیش از دبستان است . هدف از ارائه این مبحث آشنایی هنرجویان با چگونگی سازماندهی منابع آموزشی و نیروی انسانی، فضا و تجهیزات مورد نیاز در این مراکز است .

پودمان پنجم : این پودمان شامل مستندسازی برنامه‌های آموزش و پرورش پیش از دبستان است. هدف از این پودمان آشنایی با روش‌های مستندسازی (نوشتاری، کارپوشه، مشاهده و رسانه‌های آموزشی) در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان است .

ارزشیابی کتاب به دو صورت فرایندی و پایانی صورت می‌گیرد و مبتنی بر شایستگی است .

پودمان ۱

کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان

شاپوستگی‌های پودمان

- ۱ آشنایی با اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان
- ۲ آشنایی با پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان در جهان و ایران
- ۳ تهییه فهرستی از انواع مراکز پیش از دبستان
- ۴ تهییه فهرستی از عنوانین و وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان

آموزش و پرورش پیش از دبستان

فعالیت ۱

در گروه‌های کلاسی

- تجربه‌ای از آموزش‌های دوران پیش از دبستان مانند شعر، قصه و... را بازگو کنید.
- درباره اهمیت آموزش و پرورش پیش از دبستان گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تعریف: آموزش و پرورش پیش از دبستان معمولاً به تجربه‌ها و یادگیری‌های کودکان در مراکز مختلف آموزش پیش از دبستان اطلاق می‌شود.

اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان

حضرت علی (ع) :
«العلم من الصغر
كالنقش في الحجر»؛
يادگیری و آموزش
در خردسالی، بسان
كندن نقش روی
سنگ، پایدار است.

سال‌های پیش از دبستان مرحله شکل‌گیری شخصیت کودک است. دوره سنتی پیش از دبستان از تولد تا شش سال اول زندگی است. کودک این سال‌ها را با کنجکاوی و توجه نسبت به خود، اطرافیان و دنیای پیرامونش سپری می‌کند. در این سال‌های طلایی چنانچه محیط و آموزش غنی باشد هوش شکوفا می‌شود و استعدادها پرورش می‌یابد. توجه به رشد و یادگیری کودکان در این سال‌های حساس به دلایل زیر از ضرورت و اهمیت فراوانی برخوردار است:

- ۱ سرعت رشد در همه ابعاد آن در شش سال اول زندگی نسبت به سال‌های دیگر بیشتر است. یادگیری کودکان در این سال‌های حساس، سریع‌تر، آسان‌تر و عمیق‌تر صورت می‌گیرد.
- ۲ با توجه به وجود نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، کودکان خانواده‌های محروم نیاز به محیطی دارند که این محرومیت‌ها را تاحدی جبران سازد که در مراکز پیش از دبستان، مربیان آگاه و آموزش دیده، این وظیفه را بر عهده دارند.
- ۳ تغییرات اقتصادی، اجتماعی و اشتغال مادران، ایجاد محیط‌های مناسب برای رشد و یادگیری کودکان را ضروری می‌سازد.
- ۴ براساس پژوهش‌های انجام شده، کودکان برخوردار از آموزش پیش از دبستان، توانمندی شناختی و رفتاری بیشتری نسبت به کودکان دیگر در مقطع ابتدایی دارند. ساختار اصلی، کنترل احساسات، خودتنظیمی و سازگاری اجتماعی در دوران اولیه کودکی شکل می‌گیرد.
- ۵ بسیاری از مشکلات کودکان در جنبه‌های مختلف رشد، در سال‌های اولیه کودکی، با مداخله مؤثر و به موقع برطرف می‌گردد و این در صورتی است که کودکان از آموزش‌های پیش از دبستان برخوردار شوند.
- ۶ آموزش پیش از دبستان، شوق یادگیری، نگرش مثبت و پذیرش کودک را نسبت به محیط مدرسه افزایش می‌دهد و در نتیجه میزان ترک تحصیل کودکان در مدرسه کاهش می‌یابد.
- ۷ یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد هزینه افت تحصیلی کودکان در مدرسه، بسیار بیشتر از هزینه آموزش آنها در مراکز پیش از دبستان است.
- ۸ والدین معمولاً در ارتباط با نیازهای رشد کودکان، شناخت کافی ندارند. در مراکز پیش از دبستان، آموزش خانواده در کنار آموزش کودکان، به والدین در یادگیری شیوه‌های مناسب فرزندپروری کمک می‌کند.

در گروه‌های کلاسی

- در مورد اهمیت آموزش و پرورش پیش از دبستان از دیدگاه اسلام گفت و گو کنید.
- آیات یا احادیثی در این زمینه در گروه ارائه دهید.

اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان

- ۱ ایجاد بستری مناسب در راستای رشد همه جانبه کودکان مشتمل بر ابعاد عاطفی، اخلاقی، شناختی، اجتماعی و جسمی کودکان.
- ۲ پرورش درک و نگرش صحیح کودکان نسبت به واقعی محیط زندگی و محیط اجتماعی و شکوفایی استعدادهای کودکان در ابعاد مختلف.
- ۳ توسعه توانایی‌های کودکان در بیان اندیشه و بروز احساسات و عواطف با استفاده از آموزش مهارت‌های زندگی، هنری، کلامی، بازی، شعر و نمایش.
- ۴ پرورش صفات اخلاقی و رفتارهای اجتماعی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی.
- ۵ انس با قرآن و علاقه به یادگیری آن.
- ۶ آموزش مفاهیم اجتماعی نظری تعاون، نوع دوستی،

پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان در جهان

آغاز شکل‌گیری رسمی مهدکودک به عنوان یک مؤسسه اجتماعی جدید در قرن ۲۰ شکل گرفته است. در جدول شماره ۱ به مهم‌ترین نظریات افرادی که در شکل‌گیری مراکز پیش از دبستان تأثیر داشته‌اند، اشاره شده است.

هدف از ارائه تاریخ رویدادها در این پودمان پی‌بردن به چگونگی شکل‌گیری و روند تحول آموزش و پرورش پیش از دبستان است.^۱

۱- آئین‌نامه تأسیس و انحلال مهدکودک سازمان بهزیستی کشور
۲- راهنمای برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره‌پیش دبستانی - سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی - دفتر برنامه‌ریزی و کتب درسی.
۳- از طرح سوالات مربوط به تاریخ رویدادها در ارزشیابی این پودمان خودداری شود.

جدول ۱- پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان درجهان

ردیف	نام	شرح حال
۱	فروبل (باغ کودکان - کودکستان)	<p>فردریک فروبل^۱ آلمانی (۱۷۸۲-۱۸۵۲) با تأثیرپذیری از نظرات بزرگان تعلیم و تربیت، عقاید نوینی را درباره آموزش و پرورش کودکان شکل داد و اولین مدرسه کودکان به نام باعچه کودکان^۲ یا کودکستان را در آلمان تأسیس کرد. علت نام گذاری او این است که به مردم بفهماند که کودکان مانند نهال هایی هستند که نیاز به پرورش در باعچه دارند. وی توجه به بازی را جزو مهم ترین اهداف کودکستان و تعلیم و تربیت کودکان می دانست و به تأثیر بازی به رشد همه جانبه تأکید داشت. به نظر او از طریق بازی ها می توان به مشکلات رشدی و ناسازگاری های کودکان پی برد و به درمان این مشکلات از طریق بازی پرداخت. برنامه درسی منظم و دقیقی را برای کودکان طراحی کرد که شامل موارد زیر است:</p> <p>«هدایا»^۳: شامل ده سری از مواد قابل دستورزی مانند: توپ های پارچه ای و مکعب های چوبی بودند که کودکان با آنها معماهایی درست می کردند. این اسباب بازی های آموزشی امروزه به نام هدیه های فروبل شناخته شده اند.</p> <p>«مشغولیات»^۴: شامل فعالیت های مربوط به مهارت های ماهیچه ای کوچک مانند: نقاشی، خمیر بازی، دوخت و دوز، رنگ آمیزی، بافت نی، تازدن کاغذ و چسباندن بود.</p> <p>«بازی های مادر»^۵: شامل مجموعه ای از آوازها و سرگرمی هایی بودند که با استفاده از «هدایا» به دقت طراحی شده بود.</p> <p>«مطالعه طبیعت»^۶: مشاهده گیاهان و حیوانات و بحث، درباره آنها را شامل می شد.</p>
۲	مونته سوری (خانه کودک)	<p>ماریا مونته سوری^۷ برای برآورده کردن نیازهای فیزیکی کودکان خردسال، اقدام به تأسیس مدرسه ای در سال ۱۹۰۷ در سن لورنژ^۸ و منطقه فقیر نشین شهر رم کشور ایتالیا کرد.</p> <p>او ابتدا به عنوان یک پزشک کار خود را با کودکان عقب مانده ذهنی آغاز کرد و به تشخیص و درمان و اصلاح دشواری های آنها پرداخت و در به کار گیری اصول آموزش و پرورش کودکان و ضعف های آنان علاقه مند شد. سپس وسایل و ابزارهای جدید آموزشی برای آموزش و پرورش آنها ابداع کرد. برنامه آموزشی او برنامه ای فعال بود که پرورش حواس را با استفاده از وسایل خاص و استقلال در یاد گیری موردن تشویق قرار می داد. بعد از موفقیت در آموزش کودکان عقب مانده، فرصتی یافت تا مدارسی را به نام خانه کودک^۹ برای کودکان ۳ تا ۷ ساله تأسیس نماید. محیط آموزشی تدارک دیده شده وی برای کودکان در رابطه با خصوصیات و ویژگی های جسمی - روانی آنها بود و احترام به کودک در این رویکرد یک اصل است.</p> <p>کودک در مراکز پیش از دبستان مونته سوری می توانست آزادانه علاقه خود را دنبال کند و مسائل خود را بدون دخالت مربی انجام دهد. شهرت مونته سوری به خاطر طرح پرورش حواس و روش خاص کار او با کودک است. محتوای برنامه درسی موردنظر مونته سوری براساس پنج موضوع سازماندهی شده است که شامل مهارت های زندگی، مهارت های حسی، مهارت های ریاضی، فرهنگ و زبان است.</p> <p>کلاس های خانه کودک مونته سوری از گروه های سنی مختلف تشکیل شده است و کمک های ویژه برای کودکان کم توان در نظر گرفته شده است.</p>

۱_Fridrick Froebel

۲_Children's garden

۳_Gifts

۴_Occupations

۵_Mother's Play

۶_Nature Study

۷_Maria Montessori

۸_Sanlorenzoh

۹_Children's House

<p>خواهان مک میلان (مهدکودک)</p>	<p>تلاش‌های خواهان مک میلان (راشل و مارگارت^۱) در زمینه آموزش و پرورش در دوران اولیه کودکی در سال ۱۹۱۰ با تأسیس اولین مهدکودک در محله‌های فقیرنشین در انگلستان و با پیروی از نظرات بزرگان تعلیم و تربیت چون جان لاک، کمینیوس و فردیک فربول آلمانی به ثمر نشست. اصطلاح «مهدکودک^۲» به وسیله خواهان مک میلان معترفی شد. مهدکودک موردنظر آنها محیطی رانشان می‌داد که علاوه بر مراقبت و پرستاری کودکان، آموزش‌هایی به کودکان داده می‌شد. به نظر آنها مهدکودک به عنوان فوریتی برای جبران کمبودهای بهداشتی و ایمنی کودکان در دوران اولیه زندگی برای کودکان دو تا هفت ساله است. در این مراکز ضمن جبران فقر، کمبودها و غفلت‌ها، شستشوی کودکان، تدارک لباس تمیز، تغذیه کودکان، طراحی فضای اعاطفی و تجربه‌های مناسب نیز ارائه می‌شد. همچنین برنامه‌هایی مانند تربیت ماهیچه‌های مختلف بدن برای کمک به رشد خواندن و نوشتن و مهارت‌های عددی، خمیربازی، رنگ‌آمیزی، نقاشی، بازی با مکعب‌ها و استفاده از ابزار برای تقویت زمینه‌های ادراکی - حرکتی، حرکات موزون، بازی‌های نمایشی، فعالیت‌های موسیقی، گسترش توانایی‌های فیزیکی و قدرت بیان و ابراز وجود و... انجام می‌شد.</p>
<p>رودلف اشتاینر^۳ (الگوی والدورف)</p>	<p>رودلف اشتاینر^۳ (الگوی والدورف) در سال ۱۹۱۹ در نزدیکی کارخانه والدورف برای کودکان محروم این منطقه اولین مدرسه والدورف را تأسیس کرد. او با چهار شرط مدرسه خود را بنا نهاد.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ مدرسه باید به روی تمامی کودکان با هر پیشینه‌ی مذهبی، قومی، نژادی و اقتصادی باز باشد. ■ مدرسه در جهت آموزش برای هر دو جنس فعالیت کند. ■ مدرسه دارای یک انسجام و وحدت رویه در همه مقاطع سنی باشد. ■ معلمان ضمن دائم با دانش آموزان، بر برنامه آموزشی مدرسه مدیریت دارند و دولت کمترین دخالت را در این امر داشته باشد. <p>مهم‌ترین اهداف اشتاینر از تأسیس این مدرسه، پرورش قوای جسمانی، افزایش پشتکار و استقامت کودکان و پرورش قوّه تخیل، انعطاف‌پذیری، اعتماد به نفس و تمرکز خلاق بود. برنامه او شامل علوم طبیعی، ریاضیات و در راستای فعالیت‌های روزانه کودکان، تربیت بدنه، پرورش حواس، رشد کلامی، بازی‌های خلاق، انواع هنر و مهارت‌های زندگی بود. این برنامه‌ها را بیشتر از طریق بازی‌های آزاد به تخیلی و فعالیت‌های هنری اجرا می‌کرد.</p>

۱_ Margaret & Rachel Mac Millan

۲_ Nursery School

۳_ Rudolf steiner

<p>لوریس مالاگازی^۱ در سال ۱۹۴۶ ساختمان اولین مرکز آموزشی را در دهکده‌ای نزدیک شهر رجیو امیلیا آغاز کرد. در سال ۱۹۶۳ اولین مدرسه خود به نام رابینسون را برای کودکان ۳ تا ۶ سال و در سال ۱۹۷۰ اولین مرکز رجیو را برای کودکان زیر ۳ سال تأسیس و به عنوان بنیان‌گذار الگوی برنامه درسی رجیو امیلیا فعالیت خود را شروع کرد.</p> <p>در این رویکرد، کودکان فعالانه در گیر پروژه‌ها و فعالیت‌ها هستند. می‌آفرینند، طراحی می‌کنند و مربی از آنها حمایت می‌کند. مربیان این رویکرد، کودکان را سازنده‌گان کنجکاو علم می‌دانند که وقتی فعالانه با وسایل و مواد موجود، محیط خود، کودکان دیگر و بزرگ‌ترها سرگرم می‌شوند، بیشترین یادگیری را خواهند داشت. مشخصه‌های کلی این رویکرد عبارت‌اند از:</p> <ul style="list-style-type: none"> - مشارکت والدین، شهروندان، منابع فرهنگی و اجتماعی شهر با محوریت تمکز بر کودکان با توجه به اهمیت ارتباط و تعامل در یادگیری. - تشویق کودکان به ابراز عقاید و احساسات خود، مسئولیت‌پذیری و کنجکاوی. - ساختن مکانی قابل اعتماد برای کودکان، با هدف تقویت حس هویت و تعلق در آنان و توجه به ابعاد رشد همه‌جانبه کودکان. - پرورش خلاقیت، از طریق فعالیت‌های هنری مانند نقاشی، مجسمه‌سازی، موسیقی. - رشد مهارت‌های پژوهشی با مشاهده، توصیف، سؤال‌سازی، طبقه‌بندی و سایر فعالیت‌ها. <p>محتوی برنامه درسی، مالاگازی شامل اجرای پروژه‌ها در حوزه‌های مختلف علوم تجربی، ریاضیات، ادبیات، هنر، مطالعات اجتماعی و مهارت‌های کلامی می‌باشد.</p>	<p>لوریس مالاگازی (الگوی رجیو امیلیا)</p> <p>۵</p>
<p>دیوید ویکارت^۲ متخصص تعلیم و تربیت کودکان با توجه به نظریات پیازه در مورد رشد و تکامل کودکان الگوی آموزشی «های اسکوب» را در سال ۱۹۷۰ ارائه داد. روش‌های این الگو براساس روش گام به گام یا رشدی شناختی در آموزش است. این الگو بر این باور است که یادگیری فعال براساس رشد و تکامل توانایی‌های نهفته انسان است. این الگو در کودکان نگرش توانستن و انجام دادن ایجاد می‌کند و به منظور پرورش اعتماد به نفس و شایستگی اجتماعی کودکان طراحی شده است.</p> <p>مهم‌ترین برنامه‌های های اسکوب، حمایت از برنامه رشد کودکان، پرورش اعتماد به نفس، مهارت حل مسئله، استقلال فکری، انضباط فردی و یافتن اهداف شخصی برای به دست آوردن شایستگی‌های اجتماعی و برقراری روابط مناسب در زندگی است. محتوای این برنامه شامل فعالیت‌های هنری و خلاق، زبان و ادبیات، مهارت‌های جسمی - حرکتی، رشد عاطفی و اجتماعی برای سال‌های پیش از دبستان است.</p>	<p>دیوید ویکارت (الگوی‌های های اسکوب یا بینش وسیع)</p> <p>۶</p>

۱_ Laris Malaguzzi

۲_ Divid Vikart

فعالیت ۳

در گروه‌های کلاسی، در مورد اندیشمندان دیگری که در شکل گیری مراکز پیش از دبستان نقش داشته‌اند، از منابع علمی جست‌وجو کرده و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران

فعالیت ۴

در گروه‌های درسی در مورد فعالیت‌های جبار باغچه‌بان در زمینه آموزش و پرورش پیش از دبستان گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه در سال ۱۳۱۰ برای خانم برسابه هوسپیان صادر گردید.

■ سال ۱۳۱۰ آغاز فصل جدیدی در تاریخ آموزش پیش از دبستان ایران محسوب می‌گردد.

■ نخستین آئین نامه ویژه کودکستان‌ها و مراکز آموزش پیش از دبستان در سال ۱۳۱۲ به تصویب شورای عالی فرهنگ رسید. در ماده اول این آئین نامه، سن کودکان

جهت پذیرش در کودکستان‌ها ۷ سال قید شده بود.

■ در سال ۱۳۳۴، اداره مستقلی جهت رسیدگی و نظارت بر امور کودکستان‌ها تحت نظارت وزارت فرهنگ تأسیس گردید.

■ در سال ۱۳۳۵، آئین نامه جدیدی جهت اداره کودکستان‌ها به تصویب رسید که طی آن سن کودکان، ۶ سال تعیین شده بود.

■ در سال ۱۳۴۰، اداره امور کودکستان‌ها کشور منحل شد و وظایف مربوط به اداره کل تعلیمات ابتدایی محول گردید و آئین نامه دوره پیش دبستانی، در شورای عالی معارف و فرهنگ تصویب شد.

■ در سال ۱۳۴۱ شورای عالی کتاب کودک تأسیس شد. این شورا کتاب‌هایی مناسب برای کودکان پیش از دبستان ارائه داد.

■ در سال ۱۳۴۳، آموزش پیش از دبستان عملاً به صورت نظام همگانی درآمد.

در تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران اصطلاحات مختلفی از جمله مهد کودک، کودکستان، آموزش قبل از دبستان و یا پیش از دبستان به کار رفته است. بیش از یک قرن پیش اولین کودکستان در منطقه جلفای اصفهان توسط ارامنه تأسیس شد. آنچه در ذیل می‌آید، خلاصه‌ای از تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران می‌باشد:

■ باغچه‌بان در سال ۱۳۰۳ هجری شمسی در شهر تبریز اولین و در سال ۱۳۰۷ در شیراز، دومین کودکستان را به نام باغچه اطفال تأسیس کرد؛ البته کودکان خانواده‌های مرفه به خصوص کارمندان عالی رتبه به کودکستان مزبور می‌رفتند و بازی‌ها و مراقبت‌های گروهی را تجربه می‌کردند. با استقبالی که از این کودکستان‌ها به عمل آمد، طی مدت کوتاهی در تهران و پاره‌ای از شهرهای بزرگ از سوی بخش خصوصی، کودکستان‌هایی افتتاح شد که با برنامه‌های ساده‌ای از قبیل بازی‌های مرسوم، آموزش مقدماتی خواندن و نوشتن، نقاشی، عروسک‌بازی و... در جلب رضایت خانواده‌ها، تلاش می‌کردند.

■ در سال ۱۳۰۳ شورای عالی فرهنگ آئین نامه احداث مراکز آموزش پیش از دبستان در شهرستان تهران و در سال ۱۳۰۴ آئین نامه برای سایر شهرهای کشور را تصویب کرد.

■ نخستین امتیاز تأسیس کودکستان توسط وزارت

- در سال ۱۳۵۶، در بودجه کل سازمان‌های دولتی، بودجه لازم جهت احداث مهدهای کودک ویژه فرزندان زنان کارمند پیش‌بینی شده و سازمان زنان مسئولیت تشکیل و نظارت بر آنها را عهده‌دار گردید.
- پس از انقلاب اسلامی، براساس تصمیم‌گیری هیئت وزیران، با انحلال سازمان زنان، سازمان ملی رفاه خانواده، سازمان تربیتی شهرداری تهران و انجمن ملی حمایت از کودکان، اجازه تأسیس مهدهای کودک به وزارت بهداشت و بهزیستی و سپس به سازمان بهزیستی محلول گردید.
- در سال ۱۳۵۸ هیئت وزیران جمهوری اسلامی ایران هر کارخانه و کارگاهی را که زنان کارگر آن حداقل صاحب ۱۰ کودک بودند، موظف به تأسیس مهد کودک در آن واحد کرد.
- در سال ۱۳۶۶ صدور مجوز و نظارت بر برنامه‌ریزی کلیه مهدهای کودک دولتی و خصوصی براساس نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی، بر عهده سازمان بهزیستی گذاشته شد.
- در سال ۱۳۶۷ صدور مجوز و نظارت بر برنامه‌های آموزشی کودکان یک سال قبل از مدرسه براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به آموزش و پرورش محلول گردید.
- سند تحول بنیادین در سال ۱۳۹۰ در وزارت آموزش و پرورش تدوین شد که به عنوان راهنمای برنامه‌ها و فعالیت‌های پیش از دبستان مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- در سال ۱۳۴۵ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با هدف کوشش در راه بهبود کیفی کتاب‌های کودکان پیش از دبستان و دبستان تأسیس شد.
- در سال ۱۳۴۶ به منظور تربیت نیروی انسانی برای مراکز پیش از دبستان آموزشگاه‌های کودک‌کاری آغاز به کار کردند.
- طبق آخرین آئین‌نامه کودکستان‌ها که در سال ۱۳۴۹ به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید، تشکیل کلاس‌های آمادگی ضمیمه آموزش ابتدایی گردید و سن کودکان کودکستانی ۳ تا ۶ سال تعیین گردید.
- در سال ۱۳۵۰ اداره کل تعلیمات ابتدایی به دفتر برنامه‌ریزی آموزش ابتدایی تغییر نام داد و واحد کودکستان‌ها مسئولیت طرح و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش پیش از دبستان را عهده‌دار شدند.
- در سال ۱۳۵۲ در مدرسه عالی شمیران اولین رشته پیش دبستانی دائز شد.
- در سال ۱۳۵۳، وزارت آموزش و پرورش طبق انتشار بخش‌نامه‌ای به اعمال اصلاحاتی در آئین‌نامه مذکور مبادرت کرد. مطابق این تغییرات تنها آن دسته از کودکانی که از سن ۵ سال تمام برخوردار بودند از حق ثبت نام در کلاس‌های آمادگی بهره‌مند گردیدند.
- از سال ۱۳۵۴، سازمان‌های دولتی موظف به تأسیس مهدهای کودک شده و ضوابط آنها از سوی سازمان زنان تنظیم گردید. همچنین دفتر برنامه‌ریزی آموزش ابتدایی به دفتر آموزش کودکستانی و ابتدایی تغییر نام داد.

فعالیت ۵

در گروه‌های کلاسی در مورد نقش سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش در گسترش مراکز پیش از دبستان در ایران و وظایف آن، از منابع علمی جست‌وجو کرده و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

جدول ۲ - پیشگامان آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران

نام	شرح حال
جبار باغچه‌بان	<p>جبار باغچه‌بان فرزند عسگر از پیشگامان آموزش و پرورش نو در سال ۱۲۶۴ در ایروان به دنیا آمد. پدرش در شهر ایروان با شغل معماری و قنادی روزگار می‌گذراند.</p> <p>تحصیلات باغچه‌بان با اصول قدیمی و در مساجد بود و در ۱۵ سالگی مجبور به ترک تحصیل گردید و به حرفه پدر روی آورد. پدرش عاشق قصه بود و شبها با او پای نقالی می‌نشست. با سود جستن از قصه‌های کودکیش برای بچه‌ها نمایشنامه می‌نوشت. به واسطه روش ابتکاری او در تدریس، در سال ۱۲۹۹ به موجب حکم ریاست فرهنگ تبریز، به آن شهر رفته و مشغول به کار شد.</p> <p>اندیشهٔ شیوه‌های نو در آموزش و پرورش کودکان پیش‌دبستانی که فربول در چهارچوب یک برنامه مشخص به وجود آورده بود او را واداشت تا با الهام از دیدگاه فربول، در سال ۱۳۰۳ اولین کودکستان ایرانی در تبریز با نام باغچه‌اطفال را تأسیس کند و از همان زمان نام فامیل خود را از عسگرزاده به باغچه‌بان تغییر داد و به مرбیان نیز پیشنهاد کرد که خود را باغچه‌بان بنامند.</p> <p>سپس در سال ۱۳۰۶ در شیراز و در سال ۱۳۱۲ در تهران برنامه‌های بسیاری را برای پیش‌دبستانی تدارک دیده و اجرا کرد. او علاوه بر دوره‌های پیش‌دبستانی کار خود را با ناشنوايان آغاز کرد. باغچه‌بان در سال ۱۳۱۲ دستگاهی اختراع کرد که کروال‌ها با استفاده از آن قادر به شنیدن می‌شدند. این دستگاه پس از تکمیل شدن به نام «تلفن گنگ» در اداره ثبت اختراعات به تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۱۲ به شماره ۱۱۸ به ثبت رسید. در سال ۱۳۲۲ خورشیدی جمعیتی به نام جمعیت حمایت از کودکان کروال را تأسیس کرد.</p> <p>در برنامه‌های آموزشی او قصه‌گویی همراه با تصویر، خواندن شعر و سرود، اجرای نمایشنامه، نقاشی‌های گروهی، مجسمه‌سازی، آشنایی با رنگ‌ها و نام درختان و ... گنجانده شد. باغچه‌بان طی سال‌ها تعلیم و تربیت به کودکان به روشی برای آموزش خواندن و نوشتن دست یافت که امروز آن را روش ترکیبی می‌گویند. باغچه‌بان در روز چهارم آذر ماه سال ۱۳۴۵ خورشیدی درگذشت.</p> <p>(شکل ۱)</p> <p>از آثار او می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- زندگی کودکان ۲- بادکنک ۳- عروسان کودک و درخت مروارید ۴- اصول تعلیم الفبا ۵- کتاب اول ابتدایی ۶- نمایشنامه گرگ و چوپان ۷- نمایشنامه پیر و ترب ۸- نمایشنامه خانم خزوک
	 <p>شکل ۱- جبار باغچه‌بان</p>
مداد رنگی	<p>مداد سرخ رنگ من رفیق شوخ و شنگ من به یاری تو دمدم هزاران نقشه می‌کشم گل و بنفسه و چمن درخت سیب و یاسمن «جبار باغچه‌بان»</p>

توران میرهادی

توران میرهادی، در سال ۱۳۰۵ در تهران به دنیا آمد. تجربه‌های او از دو استاد بزرگش یعنی جبار باچه‌بان و دکتر هوشیار، سبب شد تا برای آموزش در زمینه علوم تربیتی و روان‌شناسی، در پاییز ۱۳۲۵ به پاریس برود. آشنایی او با نظریه‌های مربیان بزرگ تعلیم و تربیت کودکان، فرصتی نادر برای او فراهم آورد که این دیدگاه‌ها را بیاموزد و در ایران به کار بیندد. نخستین کار او بعد از بازگشت به ایران در سال ۱۳۲۰، حضور در کودکستان بهار و دبیرستان نوربخش و انتقال دانش و تجربه‌هایی بود که در اروپا آموخته بود. فعالیت متمرکز میرهادی در عرصه آموزش و پرورش از سال ۱۳۳۴ با پایه‌گذاری کودکستان فرهاد آغاز شد. او توانست از سال ۱۳۳۶ دبستان فرهاد را در کنار کودکستان پایه بگذارد. مدرسه راهنمایی فرهاد نیز از سال ۱۳۵۰ کارش را آغاز کرد. در بیشتر سال‌های دهه ۴۰ و ۵۰ مدرسه فرهاد به واحد تجربی تعلیمات عمومی تبدیل شد و پیشرفت‌هایی در عرصه آموزش و پرورش جاری می‌شد. ایشان در سال ۱۳۳۵ نخستین نمایشگاه کتاب کودک را در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران برگزار کردند. این نمایشگاه از آن جهت اهمیت دارد که موضوع کمیود کتاب کودک و کتابخانه‌های ویژه کودکان را به جامعه فرهنگی آن روزگار یادآوری کرد. پس از این کار بود که جنبشی در گسترش ادبیات کودکان راه افتاد که تا زمان پایه‌گذاری شورای کتاب کودک در سال ۱۳۴۱ به‌طور غیر رسمی و پراکنده ادامه یافت. راهاندازی شورای کتاب کودک در ایران به معنای رسمیت یافتن نهاد ادبیات کودکان در ایران است. توران میرهادی نقش برجسته‌ای را در هدایت و راهبری ادبیات کودکان ایران در عرصه ملی و بین‌المللی داشته است. او در سال‌های دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در کنگره‌های بین‌المللی ادبیات کودکان و جایزه جهانی هانس کریستین آندرسن مشارکت داشته است. ایده فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان در دومین سمینار ملی ادبیات کودکان که در سال ۱۳۴۶ در باشگاه معلمان برگزار شد، باز می‌گردد. همگی شرکت‌کنندگان در این سمینار بر تدوین و تألیف فرهنگ‌نامه‌ای بومی که نیازهای کودکان و نوجوانان ایرانی را برآورده سازد، تأکید کردند. توران میرهادی این ایده را همواره در ذهن داشت تا اینکه در سال ۱۳۵۸ حرکت اجرایی برای تألیف و تدوین این اثر ملی را آغاز کرد.

اصول آموزش و پرورش کودکان از نظر توران میرهادی به شرح زیر است:

- توجه به تفاوت‌های فردی
- توجه به ابعاد مختلف رشد انسان
- ایجاد محیط جست‌وجوگری در مدرسه برای معلمان و کودکان
- توجه به آموزش فردی و گروهی و مشارکتی به جای رقابت
- برقراری ارتباط مناسب با کودکان و والدین
- مشارکت فعال کودکان در برنامه‌های و فعالیت‌ها
- تأکید بر مسئولیت‌پذیری کودکان

تشویق کودکان با استفاده از انگیزه‌های درونی کودک نه عوامل بیرونی مدیریت شورایی و استفاده از نظرات مربیان، معلمان و کودکان در تنظیم و اجرای برنامه‌ها

انجام ارزشیابی کیفی از کودکان به جای ارزشیابی کمی مهم‌ترین آثار به جا مانده از ایشان کتاب کار مری کودک و جست‌وجو در راه‌ها و روش‌های تربیت است. توران میرهادی در ۱۸ آبان ۱۳۹۵ چشم از جهان فروبست. (شکل ۲)

شکل ۲— توران میرهادی

یحیی مافی، آموزگار، کارشناس و پژوهشگر مسائل آموزشی و تربیتی، و از پیشگامان آموزش و پرورش نوین در ایران و از بنیان‌گذاران شورای کتاب کودک، در سال ۱۳۰۲ در معلم کلایه «روdbar الموت» به دنیا آمد. در سال ۱۳۳۲ کودکستان مهر را به صاحب امتیازی همسرش معصومه سهراب تأسیس کرد و در سال ۱۳۳۴ امتیاز مدرسه پسران مهر را گرفت. این زوج از جمله پیشگامان گشايش مدرسه‌های ملی بودند. مجموعه آموزشی مهران، عضو انجمن ملی مدارس هماهنگ بود. تبادل تجربه مدیران مدرسه‌ها در این انجمن و برنامه‌ریزی و بازدید از مدرسه‌های دیگر کشورها از سوی این نهاد، در اداره مدرسه و بالا بردن سطح آموزشی دانش‌آموزان کارساز بود. مدرسه مهران، از پیشگامان تشویق و عادت دادن دانش‌آموزان به کتاب‌خوانی است. همه دانش‌آموزان هنگام نامنویسی در این مجتمع آموزشی، یک فهرست کتاب دریافت می‌کردند و باید یکی از کتاب‌ها را می‌خریدند تا بتوانند عضو کتابخانه شوند و کارت کتابخانه بگیرند. هنگام تغییر مدیریت مدرسه در سال ۱۳۵۷، کتابخانه این مدرسه ۱۱ هزار جلد کتاب داشت؛ اما وقتی این کتابخانه در سال ۱۳۳۶ باز شد، فقط ۱۴ کتاب برای کودکان داشت.

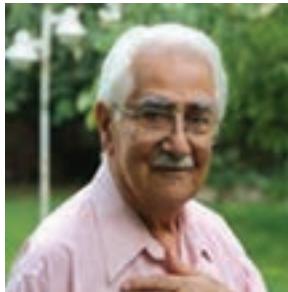
یحیی مافی در سال ۱۳۶۰ با همکاری همسرش انتشارات کتاب کودک و نوجوان را تأسیس کرد. ویژگی کتاب‌های تهییه شده توسط این مؤسسه چاپ کتاب به زبان‌های کردی، ترکی و فارسی به صورت همزمان بود. کتاب ارزنه او در حوزه آموزش و پرورش به نام «تجربه‌های مدرسه‌داری» حاصل تجربیات پرارزش او و همسرش در مورد کودکستان و دبستان مهران است. این کتاب حاوی برنامه‌های آموزشی کودکستان است که شامل آموزش مفاهیم

(علوم، ریاضی، اجتماعی) بازی‌ها، شعر، قصه، موسیقی، ورزش، گردش‌های علمی، نقاشی و کاردستی است.

یحیی مافی کار اجتماعی و فرهنگی خود را در گستره ادبیات کودکان با حضور در هیئت مدیره شورای کتاب کودک تا پایان عمر ادامه داده است و در پیشبرد نشر فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان نقش بسیار سازنده‌ای داشته است. طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۶۶ عضو هیئت مدیره شرکت تهییه و نشر فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان شد. او همچنین از جمله پایه‌گذاران انجمن پژوهش‌های آموزشی پویا و عضو هیئت مدیره این انجمن بوده است. یحیی

مافی در بهمن سال ۱۳۹۲ چشم از جهان فرو بست. (شکل ۳)

یحیی
مافی

شکل ۳- یحیی مافی

أنواع مراكز پیش از دبستان

شكل ۴- فعالیت‌های مراکز پیش از دبستان

فعالیت ۶

در گروه‌های کلاسی تصاویر بالا را با دقت مشاهده کنید (شکل ۴) به سؤالات زیر پاسخ دهید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

❑ تصاویر چه موضوعی را نشان می‌دهند؟

❑ هر تصویر بیانگر چه نوع فعالیتی است؟

دوره پیش‌دبستانی یا دوره آمادگی در نظام آموزشی ایران، دوره‌ای است که کودکان در ۱ یا ۲ سال قبل از ورود به دبستان می‌گذرانند. این دوره جهت آماده ساختن کودکان ۵ ساله برای ورود به دبستان است و واحدهای مستقل یا ضمیمه دبستان‌ها تحت عنوان «آمادگی» تأسیس و توسعه یافته است. در این واحدها، کودکان ۵ ساله به مدت یک سال طبق برنامه خاصی برای ورود به دوره بعد آماده می‌شوند. تعیین شاخص‌های آموزشی و پرورشی و تدوین محتوا و نظارت بر مهدکودک از حیث آموزشی و پرورشی با وزارت آموزش و پرورش و صدور مجوز و ارائه برنامه با سازمان بهزیستی کل کشور می‌باشد.

۱- قانون تأسیس و اداره مدارس و مرکز آموزشی و پرورشی غیردولتی ۱۳۹۵/۱۰/۸

پودهمان اول: کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان

از نظر شناسایی بخش‌های مختلف آموزش و پرورش پیش از دبستان اسامی و عناوین مختلفی را به خود اختصاص می‌دهند و آشنایی با این اسامی و عناوین می‌تواند مردم را در وظایف و مسئولیت‌های خود باری دهد. براساس آئین‌نامه‌های بهزیستی انواع مراکز پیش از دبستان در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳- عناوین و تعاریف مراکز پیش از دبستان

ردیف	عنوان	توصیف
۱	مهد کودک	به مرکزی اطلاق می‌گردد که مسئولیت مراقبت و فرایند یاددهی، یادگیری کودکان در ابعاد زیستی، روانی و اجتماعی را عهده‌دار است و با فراهم کردن فرصت‌ها و تجربه یادگیری متنوع برای یادگیری کودکان از سن ۶ ماه تا قبل از سن ورود به دبستان تحقق این امر را میسر می‌سازد.
۲	مهد قرآنی	مهد کودکی است که علاوه بر انجام مسئولیت مراقبت و پرورش کودکان در ابعاد مختلف رشد، به امر آموزش قرآن و مفاهیم دینی به کودکان نیز می‌پردازد.
۳	مهد مساجد	مهد کودکی است که با استفاده از امکانات و فضای فیزیکی مساجد برای ارائه خدمات فرهنگی، آموزشی به کودکان منطقه و نمازگزاران تأسیس می‌گردد.
۴	آدینه مهد	مهد کودکی است که در روزهای جمعه از ساعت ۱۰ لغایت ۱۴ جهت ارائه خدمات مهدیه‌ای کودک به کودکانی که والدین آنها در نماز جمعه حضور دارند، تشکیل می‌گردد.
۵	روستا مهد	مهد کودکی است که توسط اشخاص حقیقی و یا حقوقی و با همکاری شورای اسلامی و تحت نظرارت سازمان بهزیستی تأسیس می‌گردد و مسئولیت مراقبت و پرورش کودکان روستایی در ابعاد مختلف رشد از آغاز ۳ سالگی تا ۶ سالگی را عهده‌دار است.
۶	کودکستان (پیش دبستانی)	تدارک برنامه‌های آموزشی برای کودکان ۵ ساله به منظور آمادگی برای ورود به مدرسه است.

عناوین و وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان

شکل ۵- کارکنان در حال انجام وظیفه در مراکز پیش از دبستان

در گروه‌های کلاسی شکل ۵ را با دقت مشاهده کنید؛ هر تصویر بیانگر چه نوع خدماتی در مرکز پیش از دبستان است؟ نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

عناوین کارکنان در مراکز پیش از دبستان

در کشور جمهوری اسلامی ایران آموزش و پرورش پیش از دبستان برای کودکان ۳ ماهه تا ۴ ساله تحت نظارت سازمان بهزیستی و برای کودکان ۴-۶ ساله بر عهده وزارت آموزش و پرورش است.

جدول ۴- عنوان کارکنان و تعاریف در مراکز پیش از دبستان^۱

ردیف	عنوان	توصیف
۱	مؤسس	به شخص حقیقی یا حقوقی اطلاق می‌گردد که پس از طی مراحل پیش‌بینی شده موفق به دریافت موافقت اصولی و سپس پروانه فعالیت می‌گردد.
۲	مسئول فنی	فرد مؤنث واحد شرایطی است که از طرف مؤسس (حقیقی یا حقوقی)، به سازمان بهزیستی استان معرفی تا پس از تأیید کمیسیون استان برای آن فرد پروانه مسئول فنی صادر و در مهدکودک مربوط مطابق با این دستورالعمل انجام وظیفه کند.
۳	مدیر داخلی	فردی است که مسئولیت حسن انجام و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان و هماهنگ کننده فعالیت‌های کارکنان مرکز را براساس اصول و قوانین مربوط بر عهده دارد.
۴	مربي	فردی است که مسئول طرح‌ریزی، هدایت برنامه‌های آموزشی و رشدی مناسب، و نظارت بر فعالیت‌های مربي‌بار و مراقب کودک در نحوه ارایه خدمات و مراقبت بر کودکان خردسال را در مهدکودک و مراکز پیش‌دبستانی بر عهده دارد.
۵	مربي‌بار	فردی است که تحت نظارت و راهنمایی مربي اصلی و متخصص در هدایت برنامه آموزشی مناسب برای یک کلاس یا یک گروه از کودکان کار می‌کند. آنها می‌توانند بسیاری از زمینه‌های فنی تدریس را تحت راهنمایی و نظارت مربي انجام دهند و قابلیت و توانایی کار مؤثر و سودمند با کودکان را دارند. معمولاً دارای دیپلم هستند.
۶	مراقب	فردی است که تحت نظارت مربي به نگهداری کودکان شیرخوار، رفع نیازهای به موقع آنان، تعویض ملحفه و لباس و پوشک کودکان و شست و شوی کودکان با رعایت اصول بهداشتی و مراقبت‌های لازم فعالیت می‌کند.
۷	روان‌شناس	فردی است که در زمینه ارزشیابی کودکان از طریق مشاهده و یا انجام آزمون‌ها و تدارک اطلاعات ضروری یا توصیه و پیشنهاد استفاده از منابع دیگر در کنار مربي به تأمین سلامت روانی کودک کمک می‌کند.
۸	کارکنان بهداشت	پزشکان، دندان‌پزشکان و پرستاران که به نوعی در برنامه‌های سلامت کودکان در مرکز پیش از دبستان فعالیت دارند و معاینات دوره‌ای کودکان و ثبت نتیجه در پرونده سلامت را بر عهده دارند.
۹	کارشناس تغذیه	فردی است که با دارا بودن تخصص در زمینه دانش تغذیه‌ای، بر تنظیم، خرید و تهیه موادغذایی، طبخ بهداشتی موادغذایی و اجرای برنامه‌های غذایی کودکان با توجه به حساسیت‌های غذایی کودکان، در مرکز پیش از دبستان نظارت دارد.
۱۰	سرایدار	فردی است که به صورت شبانه‌روزی در محل مرکز پیش از دبستان مراقب اینمنی و تأمین خدمات بهداشتی محیط مرکز پیش از دبستان و سایر خدمات موردنیاز را عهده‌دار است.

۱- اطلاعات جدول ۴ با استفاده از آینینه‌های سازمان بهزیستی کشور تهیه شده است.

وظایف کارکنان در مراکز پیش از دبستان^۱

به منظور آشنایی و تأکید بیشتر در این قسمت به شرح و معرفی وظایف مربی، مربی‌یار و مراقب پرداخته شده است.

مهمنه ترین وظایف مربی

- ۱ حضور منظم در مهدکودک و مراقبت، پرورش و آموزش کودکان در طی ساعت کار تعیین شده.
- ۲ برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های مناسب رشدی برای پاسخ‌گویی به نیازهای اجتماعی، عاطفی، جسمی- حرکتی، شناختی و کلامی کودکان.
- ۳ توجه به حضور و غیاب کودکان، و اعلام غیبت آنها به مسئول فنی مهدکودک.
- ۴ جدا کردن کودک بیمار از سایر کودکان و اطلاع موضوع به مسئول فنی در صورت مشاهده کودک بیمار.
- ۵ اجرای صحیح برنامه تغذیه کودکان تحت مسئولیت و حضور در تمام ساعت‌های صرف غذای کودکان.
- ۶ نظارت بر چگونگی بهداشت فردی کودکان.
- ۷ تأمین محیطی ایمن و مطمئن برای کودکان و اطمینان از بهداشت و ایمنی تجهیزات و امکانات.
- ۸ نظارت بر خواب و استراحت کودکان و کنترل شرایط لازم.
- ۹ طرح مسائل و مشکلات کودکان با مدیر مهدکودک همراه با پیگیری آنها.
- ۱۰ اجتناب از هر نوع تنبیه کودکان.
- ۱۱ گزارش فوری به مدیر مهدکودک در صورت احتمال وقوع کودک‌آزاری و مورد قصور و غفلت قرار گرفتن کودک.
- ۱۲ کنترل وضع اتاق، وسایل و تجهیزات مربوط، هنگام بروز حوادث غیرمنتقبه و اطلاع فوری به مسئول فنی مهدکودک و مراکز امدادی بر حسب مورد.
- ۱۳ حضور در دوره‌های آموزشی مرتبط با حوزه فعالیت به تشخیص مسئول فنی مهدکودک.
- ۱۴ مراقبت از سلامت جسم و روان کودک.

وظایف مربی‌یار و مراقب

- ۱ کمک به مربی در امر آموزش کودکان.
- ۲ نگهداری و زیرنظر گرفتن کودکان به منظور رفع نیازهای آنان با هماهنگی مربی مربوط.
- ۳ تعویض ملحفه و لباس و پوشک کودکان و شستشوی کودکان با رعایت اصول بهداشتی و مراقبت‌های لازم.
- ۴ کمک در اجرای صحیح برنامه تغذیه کودکان با نظارت مربی و دادن غذا به کودکان شیرخوار و نوبا.
- ۵ هدایت کودکان به توالت و دستشویی و شستشوی آنان با دستکش یکبار مصرف جداگانه در هر نوبت تعویض یا شستشوی هر کودک.
- ۶ رعایت بهداشت فردی کودکان.
- ۷ کنترل کامل وضع اتاق و وسایل خواب و بازی کودکان از لحاظ ایمنی و بهداشتی زیر نظر مربی.
- ۸ ارائه گزارش به مربی مربوط در صورت مشاهده هرگونه تغییرات خاص عاطفی و جسمی در کودک.

۱- وظایف مربیان و کارکنان از آئین نامه تأسیس و انحلال مهدکودک‌های بهزیستی استخراج و شرح کامل آن در کتاب همراه هنرجو درس مراقبت از سلامت کودک آورده شده است.

۹ همکاری با مربی در حفظ و نگهداری وسایل و تجهیزات مهدکودک و آماده نگهداشتن آنها برای فعالیت‌های مربوط.

۱۰ همکاری با مربی در امر پذیرش و ترخیص کودکان.

۱۱ نظافت اتاق‌ها، وسایل و مسیر تردد کودکان زیر نظر مربی مربوط.

۱۲ اجرای دستورات محوله از سوی مقام مافق در چهارچوب وظایف کاری.

فعالیت ۸

با هماهنگی هنرآموز خود از یک مهدکودک بازدید کنید و فعالیت‌های زیر را انجام دهید:

❑ فهرستی از عنایون کارکنان در مرکز تهیه کنید.

❑ گزارشی از شرح وظایف شغل‌های موجود در آن مرکز ارائه دهید.

نکته

وظیفه مهم مربیان آماده کردن کودکان برای ورود به دبستان است و به‌طور کلی اهداف آموزش و پرورش در کانون‌های آموزش قبل از دبستان بر محور آموزش‌هایی چون امور بهداشتی، آشنایی با طبیعت و محیط کودک، زبان آموزی، نقاشی، کارهای دستی، قصه‌گویی، آموزش موسیقی و پرورش ذوق هنری و بازی، ایجاد عادات مفید اجتماعی و فردی و نظم‌بخشی به رفتار کودکان استوار است.

مشاغل مرتبط با رشته تربیت کودک

فعالیت ۹

در گروه‌های کلاسی، با توجه به گزارش‌های بازدید خود در فعالیت ۸ و با توجه به رشته تحصیلی خود، در مورد مشاغلی که بعد از فراغت از تحصیل می‌توانید انجام دهید، گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

۱ به عنوان مربی‌یار در مراکز پیش از دبستان فعالیت کودک، ارتباط و مشارکت، اجرای انواع بازی‌ها و... به مراکز پیش از دبستان ارائه دهند.

۲ مربی‌یار پس از ۳ سال کار تجربی به عنوان مربی دبستان تأسیس کنند.

۳ مربیان به صورت گروه‌های کارآفرین می‌توانند خدمات مراکزی را تأسیس کرده و خدماتی در زمینه‌های خود را ارائه دهند.

قصه‌گویی، نمایش خلاق، مهارت کلامی، خودآگاهی

در گروه‌های کلاسی بروشوری از مشاغل مرتبط با رشته تربیت کودک تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۰

ارزشیابی پایانی پوستان اول

- ۱ اهمیت آموزش و پرورش پیش از دبستان را توضیح دهید.
- ۲ فهرستی از اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۳ فهرستی از پیشگامان آموزش و پرورش در ایران ارائه دهید.
- ۴ فهرستی از پیشگامان آموزش و پرورش در جهان ارائه دهید.
- ۵ عناصر برنامه درسی فروبل را شرح دهید.
- ۶ باعچه‌بان در رشد آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران، چه نقشی داشت؟ توضیح دهید.
- ۷ خدمات توران میرهادی به آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران را فهرست کنید.
- ۸ جدول زیر را کامل کنید.

نام اندیشمند	نام الگو	روش
مونته سوری
والدورف
.....	پروژه محور، اکتشافی و مشارکتی
.....	های اسکوپ

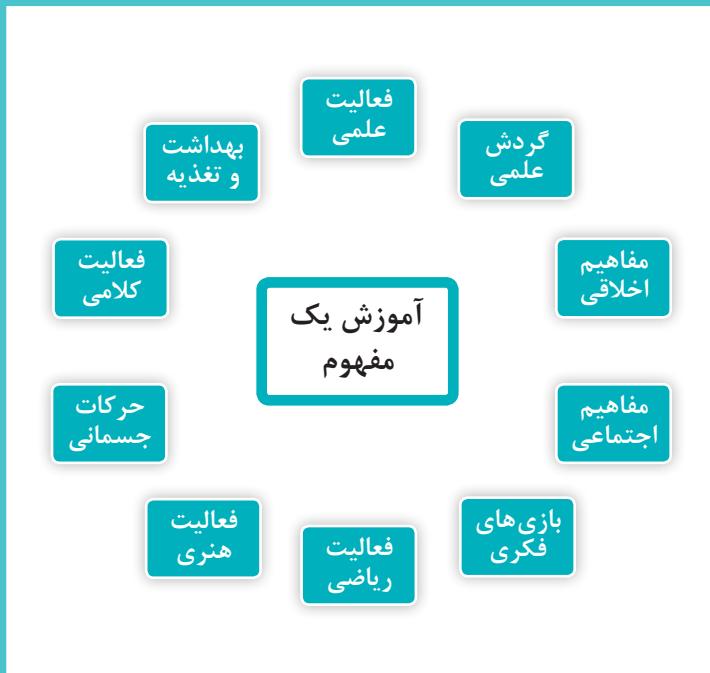
- ۹ فهرستی از عنایین مراکز پیش از دبستان در ایران تهیه کنید.
- ۱۰ فهرستی از وظایف مری در مراکز پیش از دبستان تهیه کنید.
- ۱۱ وظایف مری و مری‌یار را با هم مقایسه کنید و نتیجه را به صورت خلاصه در چهار سطر بنویسید.
- ۱۲ بعد از فارغ‌التحصیل شدن به عنوان یک مری‌یار، در چه مشاغلی می‌توانید خدمت کنید؟ فهرست کنید.

ارزشیابی شایستگی کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان (پودمان ۱)

نمره	استاندارد (شاخص‌ها، داوری، نمره‌دهی)	نتایج	استاندارد عملکرد (کیفیت)	تكلیف عملکردی (شاخص‌ها)	عنوان پودمان ۱
۳	۱- تحلیل اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش پیش از دبستان ۲- کاربرد اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان در فعالیت‌های آموزشی ۳- مقایسه تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران و جهان ۴- مقایسه انواع مراکز پیش از دبستان با یکدیگر ۵- تهییه فهرست وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان ۶- تعیین تشابهات و تفاوت‌های نظرات پیشگامان آموزش پیش از دبستان در جهان و ایران	بالاتر از حد انتظار	تحلیل کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان با استفاده از منابع علمی و آموزشی معتبر، آیین نامه‌ها، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور	تحلیل آموزش و پرورش پیش از دبستان	کلیات آموزش و پرورش پیش از دبستان
۲	۱- تحلیل اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش پیش از دبستان ۲- کاربرد اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان در فعالیت‌های آموزشی ۳- مقایسه تاریخچه آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران و جهان ۴- تهییه فهرست وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان	در حد انتظار		تحلیل عاوین و وظایف کارکنان مراکز پیش از دبستان	
۱	توانایی انجام دو شاخص از شاخص‌های در حد انتظار	پایین‌تر از انتظار			
نمره مستمر از ۵					
نمره شایستگی پودمان از ۳					
نمره پودمان از ۲۰					

پودمان ۲

اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان

شاخصهای پودمان

۱ به کارگیری اصول و مفاهیم حاکم بر برنامه‌ها در اجرای فعالیت‌های

آموزشی پیش از دبستان

۲ طراحی واحد کار برای آموزش مفاهیم پیش از دبستان

۳ به کارگیری روش‌های مختلف در اجرای فعالیت‌های آموزشی

پیش از دبستان

اصول و ویژگی‌های برنامه‌های آموزشی دوره‌پیش از دبستان

فعالیت ۱

در گروه‌های کلاسی در مورد موضوع زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
مربی برای آموزش یک مفهوم به کودکان به چه نکاتی باید توجه کند؟

برای برنامه‌ریزی مناسب کودکان در سنین پیش از دبستان اصول و ویژگی‌هایی وجود دارد که مهم‌ترین آنها در نمودار ۱ نمایش داده شده است.

نمودار ۱- اصول و ویژگی‌های برنامه‌های آموزشی دوره‌پیش از دبستان

- ۱ برنامه آموزشی با سن کودکان تناسب داشته باشد:** برنامه آموزشی با توجه به سن خاصی طراحی می‌شود تا مسیر کار را برای مری تعریف کند و برنامه‌های آموزشی خود را براساس آن تنظیم کند.
- ۲ برنامه آموزشی براساس هدف‌های مشخص طراحی شود:** برنامه آموزشی به‌طور لحظه‌ای تدارک دیده نمی‌شوند، بلکه براساس هدف‌های کلی و مشخص شکل می‌گیرند و تضمین کننده میزان موفقیت مربی در آموزش به کودکان است.

تحقیقات نشان می‌دهد که یادگیری کودکان از طریق رویکردهای عینی و بازی محور به مؤثرترین وجه میسر است.

۷ برنامه آموزشی حق انتخاب به کودکان دهد: دادن حق انتخاب در فعالیت‌ها و امور مختلف باعث پرورش استقلال، اعتمادبه‌نفس، مسئولیت‌پذیری و خودسازی کودکان می‌شود.

۸ برنامه آموزشی از ساده به دشوار تنظیم شود: تنظیم برنامه آموزشی از ساده به دشوار، باعث می‌شود که کودک با کسب موفقیت در انجام فعالیت‌های ساده به تدریج بتواند فعالیت‌های دشوار را انجام دهد.

۹ برنامه آموزشی با پیشرفت دانش و مهارت‌های روز تناسب داشته باشد: محتوى برنامه‌های آموزشی باید با دانش و تکنولوژی نوین هماهنگی داشته باشد.

۴ برنامه آموزشی رشد همه‌جانبه تمرکز داشته باشد: کودک موجودی بکپارچه و دارای ابعاد مختلف جسمانی، عاطفی، اجتماعی، شناختی و خلاق است؛ بنابراین یک برنامه آموزشی مناسب با همه ابعاد وجودی او باید باشد. پرداختن به جهات مختلف رشد، در شکل‌دهی شخصیت کودک در این دوران نقش مهمی دارد.

۵ برنامه آموزشی با سطح توانایی‌های کودکان تناسب داشته باشد: آموزش و یادگیری کودکان با توجه به سطح چیرگی و مهارت کودکان شروع می‌شود. بنابراین هنگام تنظیم برنامه و تعیین محتوا برای کودکان پیش از دبستان میزان رشد و پیشرفت یعنی حد شروع و نهایت قابلیت‌ها و توانایی آنها را باید مشخص کرد.

۶ برنامه آموزشی «بازی» را محور قرار دهد:

در گروه‌های کلاسی در مورد موضوع زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
با توجه به اصول برنامه‌های آموزشی، کدام اصل تأثیر بیشتری بر برنامه‌های آموزشی دارد؟

فعالیت ۲

نکات ضروری در طراحی برنامه‌های آموزشی کودکان

توجه به نکات زیر در طرح‌ریزی برنامه‌های پیش از دبستان مورد تأکید است:

۱ رشد، نتیجه یادگیری و رسش است: یادگیری زمانی صورت می‌گیرد که کودکان از نظر رشدی آمادگی داشته باشند. یعنی برنامه آموزش و پرورش کودکان پیش از دبستان باید آمادگی‌های رشدی و پیشینهٔ تجربی کودک را مورد توجه قرار دهد.

۲ کودکان از نظر توانایی‌ها، علاقه و نیازها با یکدیگر تفاوت دارند: هرچند روند رشد در همه کودکان مراحل یکسانی را دنبال می‌کند، اما کودکان به دلیل عواملی چون خانواده، عوامل ارثی، شرایط اقتصادی - اجتماعی، تفاوت‌های شهری - روستایی، آداب و رسوم و ... با یکدیگر از نظر رشد همه‌جانبه حتی در گروه‌های سنی مشابه با هم تفاوت دارند.

۳ دوران اولیه کودکی دوره‌ای حساس برای رشد شایستگی‌های ارتباطی کودکان است: شایستگی در ابراز وجود خود، شناخت و درک دیگران از طریق تدارک فعالیت‌های ارتباطی و گفت و گوهای فعل در

کودکان است. بهترین برنامه‌های آموزشی بر پایه بازی‌های متنوع و شرکت دادن کودکان و استفاده از انرژی و روحیه فعال کودکان در سنین پیش از دبستان صورت می‌گیرد.

کودکان تقویت می‌شود.
۲ یادگیری کودکان بیشتر از طریق پژوهش فعال و دستورالعمل در محیط صورت می‌گیرد: بازی و فعالیت جسمانی، هنری و... بهترین راه یادگیری صورت می‌گیرد.

در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر هرکدام از نکات ضروری در طراحی برنامه‌های آموزشی کودکان گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۳

برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی

در گروه‌های کلاسی در موارد زیر گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

■ برنامه‌ریزی، در انجام فعالیت‌ها چه نقشی دارد؟

■ برای یک برنامه‌ریزی موفق، به چه عواملی باید توجه شود؟

فعالیت ۴

پایان یک دوره آموزشی برساند. به طور مثال آموزش یکپارچه کودک است. برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی، پیش‌بینی کلیه فعالیت‌هایی است که کودکان تحت هدایت و راهنمایی مربی در محیط آموزشی برای رسیدن می‌شود.

برنامه‌ریزی کوتاه مدت: در این برنامه‌ریزی، فعالیت‌های کلاسی به‌گونه‌ای سازماندهی می‌شوند که کودکان را به اهداف آموزشی موردنظر در کوتاه مدت (یک روز یا پایان یک ساعت آموزشی) برسانند؛ مثلاً در یک روز در مورد بهداشت دهان و دندان با کودکان گفت‌و‌گو می‌شود.

تعريف: هدف از برنامه‌ریزی کمک به رشد و تکامل یکپارچه کودک است. برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی، پیش‌بینی کلیه فعالیت‌هایی است که کودکان تحت هدایت و راهنمایی مربی در محیط آموزشی برای رسیدن به اهداف معین باید انجام دهند. برنامه‌ریزی با توجه به هدف، شامل برنامه‌ریزی بلندمدت و کوتاه‌مدت است. برنامه‌ریزی بلندمدت: در این برنامه‌ریزی، فعالیت‌های کلاسی به‌گونه‌ای سازماندهی می‌شود که کودکان را به اهداف آموزشی موردنظر در درازمدت مثلاً یک سال یا

اهمیت و ضرورت ارائه یک برنامه‌ریزی آموزشی برای کودکان پیش از دبستان

برنامه‌های تدوین شده براساس رشد همه‌جانبه افزایش می‌یابد.

۱ تغییر رفتار کودک با رعایت اصول یادگیری، طراحی برنامه آموزشی مناسب، اجرای برنامه و ارزشیابی آن امکان‌پذیر است.

۲ بهترین سن یادگیری، دوره پیش از دبستان است.

برنامه‌آموزشی برای کودکان پیش از دبستان به دلایل زیر یک ضرورت است:

۱ بهترین سن یادگیری، دوره پیش از دبستان است.

۲ کودکان در دوره پیش از دبستان میل شدیدی به یادگیری دارند.

۳ آموزش پذیری کودکان در یک محیط مناسب و با

آموزشی نیاز است تا براساس آن به یادگیری پایدارتر مختلفی نیاز دارد، که مهم‌ترین آنها برنامه آموزشی است. برنامه آموزشی نیز از عناصر خاصی تشکیل اثربخش‌تر فراگیرنده کمک کند و زمینه‌های رشد او را فراهم سازد. در واقع فرایند یادگیری به عوامل شده است.

عناصر تشکیل دهنده برنامه آموزشی

عناصر تشکیل دهنده برنامه آموزشی شامل موارد زیر است:

■ اهداف

■ محتوى

■ روش‌های یاددهی - یادگیری

■ زمان‌بندی

■ مواد و رسانه آموزشی

■ فضای یادگیری

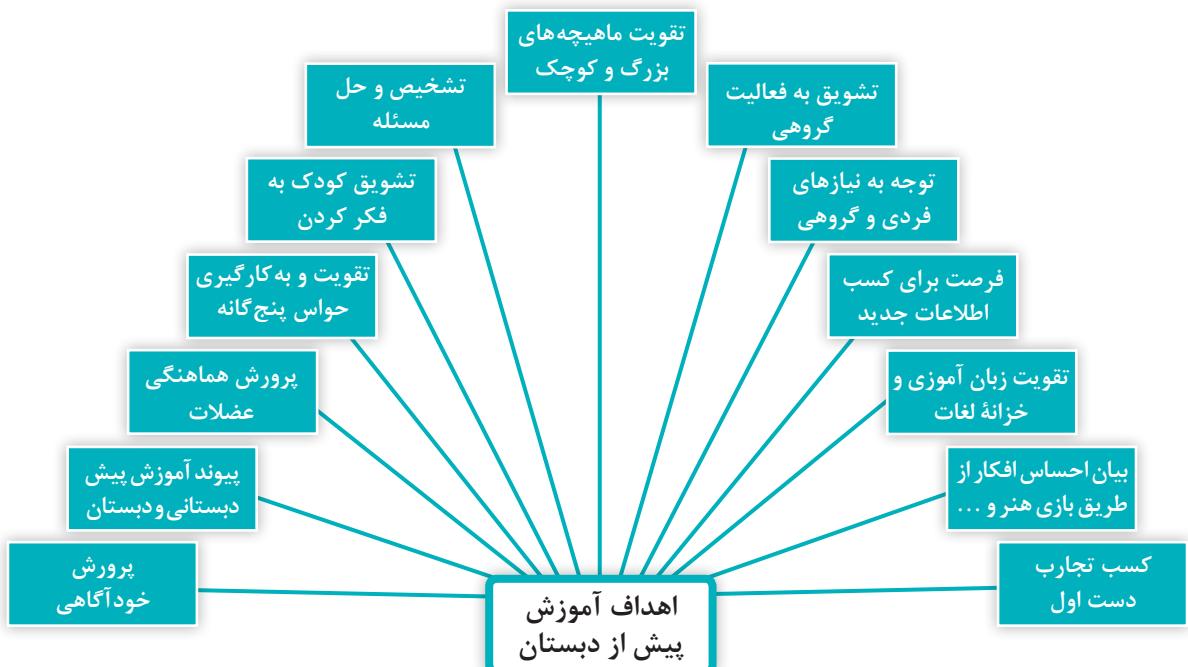
■ ارزشیابی

در فرایند برنامه‌ریزی آموزشی، این عناصر به صورت یک سیستم و در ارتباط متقابل با هم درنظر گرفته می‌شوند.

۱- اهداف آموزشی در دوره‌های پیش از دبستان

به منظور اجرای برنامه‌های آموزشی باید هدف‌های بنیادین آموزشی و راه‌های رسیدن به آنها را شناخت. هدف‌ها در تعیین و هماهنگ ساختن برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، مشخص کردن راه و روش‌های آموزش، ارزشیابی برنامه‌ها، کار و کوشش معلم و شاگرد و میزان پیشرفت، نقش اساسی دارند. مهم‌ترین اهدافی که در زمینه آموزش کودکان در دوره‌های پیش از دبستان باید درنظر گرفت در نمودار ۳ نمایش داده شده است.

نمودار ۳- اهداف آموزش به کودکان پیش از دبستان

برنامه‌های آموزشی با توجه به سن کودکان و تفاوت‌های فردی آنها، نیازها و علاقه فردی و گروهی آنها، امکانات و تجهیزات، توانایی‌های مربی، رشد همه جانبی ... براساس سال، ماه، هفته و روز تنظیم و اجرا می‌شود. آموخته‌های روزانه کودک با آموخته‌های قبلی او ارتباط دارد (نمودار ۳) .

نکته

در گروه‌های کلاسی، در مورد اهداف پیش از دبستان و نقش آنها در برنامه‌ریزی آموزشی گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۵

۲- محتواهای آموزشی در دوره‌های پیش از دبستان

منتخب محتوای مناسب نه تنها موجب تحقق اهداف محتوا دانش سازمان یافته‌ای است که با توجه به اهداف و موضوع آموزش تهیه می‌شود. به عبارت دیگر، محتوا برنامه آموزشی می‌شود. باعث رشد توانایی‌ها، توصیفی است از آنچه که باید آموزش داده شود، لذا مهارت‌ها و نگرش‌های فرآینده خواهد شد.

فعالیت ۶

در گروه‌های کلاسی، در مورد تعیین محتوى برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان و نقش آنها در آموزش کودکان گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

نکته

با برنامه ریزی درست و با اختیار گذاشتن امکانات و مواد آموزشی مناسب و با استفاده از فعالیت‌های بدنی، ذهنی، اجتماعی و عاطفی به کودک فرصت داده می‌شود تا بینند، بشنود، بپرسد، جستجو کند و استدلال کند، عمل کند پاسخ خود را بدست آورد و آموزش بینند.

۳- روش‌های یاددهی - یادگیری

۱- معیار عملکرد: تهیه کننده مواد آموزشی با توجه به آنچه از فراغیران انتظار دارد باید معیاری داشته باشد تا فراغیر بتواند میزان آموخته‌هاییش را در آن چهارچوب ارزیابی کند و میزان تلاش خود را برای رسیدن در حد مطلوب مشخص کند.
روش‌های یاددهی - یادگیری باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۲- اکتشافی بوده یعنی کودک در محیط و فضای فعالیت‌ها به جستجو بپردازد.
۳- مناسب با سن و نیاز باشد، کودک باید توانایی درک و اجرای فعالیت‌ها را داشته باشد.
۴- مناسب با اهداف آموزشی باشد، گاه در مواردی علاقه‌مندی و موقعیت‌های خاص ذهن را به سمت موضوعی خاص می‌کشاند.

از روش‌های اجرای فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان دو روش زیر معرفی می‌شود:
(الف) واحد کار: واحد کار یکی از روش‌های آموزش کودکان پیش از دبستان است و در بیشتر مراکز پیش از دبستان در کشور ما مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش یک موضوع برای کار با کودکان برای یک دوره زمانی مشخص انتخاب می‌شود و فعالیت‌های زیر توسط کودکان و مربي در ارتباط با آن موضوع انجام می‌گيرد:

- پرسش و پاسخ بين مربي و کودکان
- نقاشی به صورت گروهی و فردی
- کاردستی به صورت گروهی و فردی
- قصه‌گویی توسط کودک و مربي
- شعر و سرود
- بازی‌های فردی و گروهی

برای یادگیری مؤثر توجه به اصول زیر ضروری است:
۱- ایجاد انگیزه: مربي برای موفقیت در اجرای برنامه آموزشی باید در کودکان انگیزه ایجاد کند. بدون انگیزه، فراغیرنده برای یادگیری آمادگی ندارد.

۲- یادگیری فعال: معلم با ارائه تکاليف و تمرینات متنوع فراغیران را برای یادگیری عمیق‌تر تحریک می‌نماید.

۳- راهنمائی و نظارت: در آموزش و پرورش امروز، مربي در مقام مشاور، راهنمای و هدایت‌گر ایفای نقش می‌نماید و زمینه را برای آموزش بهتر فراهم می‌سازد.
۴- مواد آموزشی مناسب: مواد آموزشی باید مناسب با ویژگی‌های فراغیران باشد. همچنین اثربار و سودمند باشند تا فراغیران با این مواد آموزشی و با انجام فعالیت‌های گوناگون بتوانند اطلاعات بیشتری کسب کنند.

۵- زمان‌بندی آموزشی: ایجاد فرصت مناسب با توجه به محتوى آموزشی سیار ضروري است. هرچه فرصت تمرین، تكرار و سنجش بیشتر باشد حاصل یادگیری بیشتر خواهد بود.

۶- روش‌های آموزش: هر محتوى آموزشی روش آموزشی خاصی دارد. بنابراین باید از روش‌های گوناگونی مانند بازی، پرسش و پاسخ، روش دیداری، روش شنیداری، تمرین و تكرار، اجرای نقش، شبیه‌سازی، ... با توجه به محتوى آموزشی استفاده کرد تا اجرای فعالیت را در قالب واحد کار یا ارائه پروژه تسهیل کرد.
۷- تقویت رفتار درست: مربي باید با دقت کار فراغیران را دنبال کند و آنها را ارزیابی و درستی آنها را اعلام نماید و با توجه به شناخت فراغیران آنها را تقویت کند. نوع تقویت به تفاوت‌های فردی بستگی دارد.

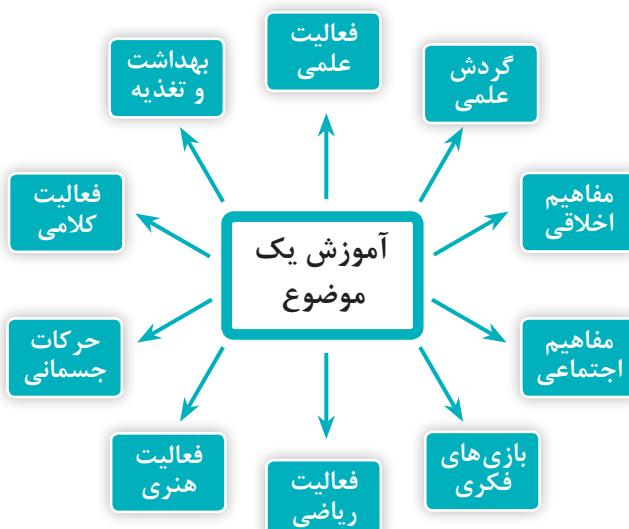
- دو ماه طول می کشد.
- موضوعات کوتاه مدت مانند درخت که آموزش آن حدود یک هفته زمان لازم است.
 - ۱ موضوع واحد کار، چه گستره و چه کوتاه مدت، به والدین اطلاع داده می شود تا در زمان اجرای واحد کار والدین همراهی و همکاری لازم را داشته باشند.
 - ۵ در اجرای واحد کار، به مشارکت کودکان و فعالیت های گروهی آنان تأکید می شود.
 - ۶ موضوعات واحد کار برای گروه های سنی متنوع بوده و تکراری نباشد.

ارائه یک برنامه آموزشی

ارائه یک برنامه صحیح آموزشی در پیش دبستان با توجه به اصول، ویژگی های برنامه و رشد همه جانبه کودک باید شامل تجارب گوناگونی مانند: پرورش مهارت های جسمانی، پرورش حواس، کشف محیط و طبیعت، پرورش هوش استعداد و توانایی ها و زبان آموزی باشد. این مفاهیم در قالب فعالیت هایی برای افزایش یادگیری کودکان و دادن معنای بهتر و کامل تر ارائه می شود. نمودار ۴ این فعالیت ها را نشان می دهد.

- چیستان و معما
- آموزش مفاهیم علوم
- آموزش مفاهیم ریاضی
- آموزش مفاهیم اجتماعی و اخلاقی
- آموزش مفاهیم عاطفی - اجتماعی
- تصویر خوانی
- زبان آموزی (یادگیری کلمات مرتبط با واحد کار)
- گردش علمی و بازدید از مراکز مرتبط با موضوع در اجرای روش واحد کار لازم است به نکات زیر توجه شود:

- ۱ انتخاب موضوع واحد کار در مراکز پیش از دبستان معمولاً از طرف مربي با توجه به علاقه و نیازهای کودکان صورت می گیرد، لازم است والدین نیز در انتخاب موضوعات واحد کار مشارکت داده شوند.
- ۲ در انتخاب موضوعات واحد کار، سن کودکان باید در نظر گرفته شود. از این روش معمولاً برای کودکان بالای ۳ سال استفاده می شود.
- ۳ از نظر زمانی و اجرا، موضوعات واحد کار به دو گروه تقسیم می شوند: موضوعات گستره مانند فصول که آموزش آن حدود

نمودار ۴ – آموزش یک موضوع

در گروه‌های کلاسی، به نمودار ۴ با دقت نگاه کنید و به سؤالات زیر پاسخ دهید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

■ فعالیت آموزشی چه نقشی در آموزش کودکان پیش از دبستان دارد؟

■ برای آموزش یک مفهوم به کودکان چه مراحلی لازم است، انجام شود؟

جدول ۱- نمونه واحد کار ۱

نمونه واحد کار	اجتماعی
موضوع آموزش: حمل و نقل هدف: معرفی وسائل نقلیه به کودکان و شناخت علائم ایمنی برای آنها	شناخت محدوده‌های وسایل نقلیه درست کردن جاده و استفاده از علائم درست کردن جاده روی میز شنبازی و رعایت نکات راهنمایی
هنر کولاژ از تصاویر ماشین‌های مختلف استفاده از لاستیک ماشین اسباب‌بازی برای چاپ رنگ کردن عکس ماشین	نکات مهم در حمل و نقل عمومی
زبان آموزی نام بردن انواع وسایل حمل و نقل (ماشین، وانت، کامیون)	■ حرکات جسمانی وامنود کردن برای رانندگی وامنود کردن حرکت ماشین‌ها وامنود کردن به عنوان چراغ راهنمایی (قرمز، سبز و زرد) ماشین بازی خیالی نوار صدای وسایل نقلیه و حدس زدن
علوم ابزار ماشین (چرخ، دنده و ...) فعالیت‌های آهنربا شناخت قسمت‌های مختلف ماشین	■ فعالیت‌های گروهی فعالیت گروهی برای حمل وسایل با واگن‌های بازی (بازی واگن: دو گروه که هریک به عنوان یک واگن گروه دوم را می‌کشد) شناخت علائم ایمنی کار وسایل نقلیه عمومی
ریاضیات اندازه ماشین‌ها اندازه لاستیک‌ها	■ تصاویر کلاسی علائم رانندگی ماشین‌های گوناگون راننده تعمیرکار
سلامت و ایمنی شمرون ماشین‌ها و تعداد پارکینگ‌ها میزان گنجایش کامیون‌ها و اندازه‌گیری	
علائم راهنمایی و رانندگی چهارراه‌ها و چراغ‌ها	

جدول ۲- نمونه واحد کار ۲

<p>مراقبت از درختان میوه</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ نکات اجتماعی تشکر کردن تمیز غذا خوردن تعارف کردن <p>نکات بهداشتی و تغذیه</p> <ul style="list-style-type: none"> توجه به نکات اینمی استفاده از چاقو شستن میوه و درست کردن کمپوت سیب <p>فعالیت‌های جسمانی</p> <ul style="list-style-type: none"> شعرخوانی همراه با حرکات بدنی <p>گردش علمی</p> <ul style="list-style-type: none"> بردن کودکان به پارک یا مزرعه سیب یا گلستان درخت سیب <p>فعالیت‌های گروهی</p> <ul style="list-style-type: none"> نقاشی گروهی نمایش گروهی بازی گروهی با سیب <p>تصاویر کلاسی</p> <ul style="list-style-type: none"> انواع سیب در رنگ‌های مختلف مراحل رشد درخت سیب 	<p>موضوع انتخابی: سیب</p> <p>هدف آموزش: کودک بتواند سیب را ببیند و طعم و بوی آن را تشخیص دهد.</p> <p>ابزار مورد نیاز: چند نمونه گوناگون سیب، تصویر یک درخت سیب، شکر، آب، چاقو، رنگ گواش</p> <p>هنر</p> <p>نقاشی سیب</p> <p>چاپ با استفاده از سیب</p> <p>کولاژ سیب</p> <p>زبان آموزی</p> <p>انتخاب یک شعر یا قصه در مورد میوه‌ها، سیب و میوه فروش</p> <p>علوم</p> <p>چگونگی رشد گیاه</p> <p>چگونگی رشد درخت سیب</p> <p>ریاضیات</p> <p>عددآموزی</p> <p>اندازه سیب</p> <p>شمردن سیب</p> <p>نکات اخلاقی</p> <p>شکرگزاری از خداوند</p>
--	---

در گروه‌های کلاسی، با انتخاب یکی از موضوعات زیر، واحد کار آن را طراحی کنید و در کلاس ارائه دهید.

- میوه‌های فصل**
- غذای سالم**

فعالیت ۸

ب) پروژه: پروژه، یک روش اکتشافی است، که زمینه گستردگی ذهن کودک را برای رشد اجتماعی، علمی، ادبی، اخلاقی و هنری ممکن می‌سازد و نگاه او را می‌شود.

■ در انتخاب موضوع هر پروژه باید به ویژگی‌های زیر توجه کرد:

- ۱ به اندازه کافی، علاقه و کنجکاوی را برمی‌انگیزد و عنوان بر اساس علاقه کودکان، مشاهده بازی‌ها،

مشخصات پروژه

● مرحله ۱ چگونگی آغاز پروژه

- مرحله ۲ تحقیق و جستجو به منظور یافتن پاسخ پرسش‌ها و جمع‌آوری اطلاعات و دسته‌بندی آنها
- مرحله ۳ نتیجه‌گیری نهایی (و به نمایش گذاشتن مستندات و آنچه کودکان به چند زبان ارائه داده‌اند). نقش مربی به عنوان یک محقق همراه با کودکان است که به ضبط گفتار، رفتار و تولیدات می‌پردازد. او بین والدین و کودکان ارتباط برقرار می‌کند و بدون تعصب به عنوان یک تسهیل‌گر به کودکان در امر اکتشاف، سوال‌سازی، ساختن فرضیه کمک می‌کند.

نموفه پروژه

■ انتخاب موضوع (میوه‌ها)

میوه‌ها از چند جهت (انواع، نحوه استفاده، نام) قابل بررسی هستند؟
شما چه نکاتی را می‌توانید برای این موضوع در نمودار ۵ اضافه کنید؟

ذهن را درگیر می‌کند؟

۲ آیا امکان ایجاد فعالیت‌های متنوع را دارد؟

۳ این پروژه چقدر برای کودکان آشناست؟

۴ دسترسی به منابع امکان‌پذیر است؟

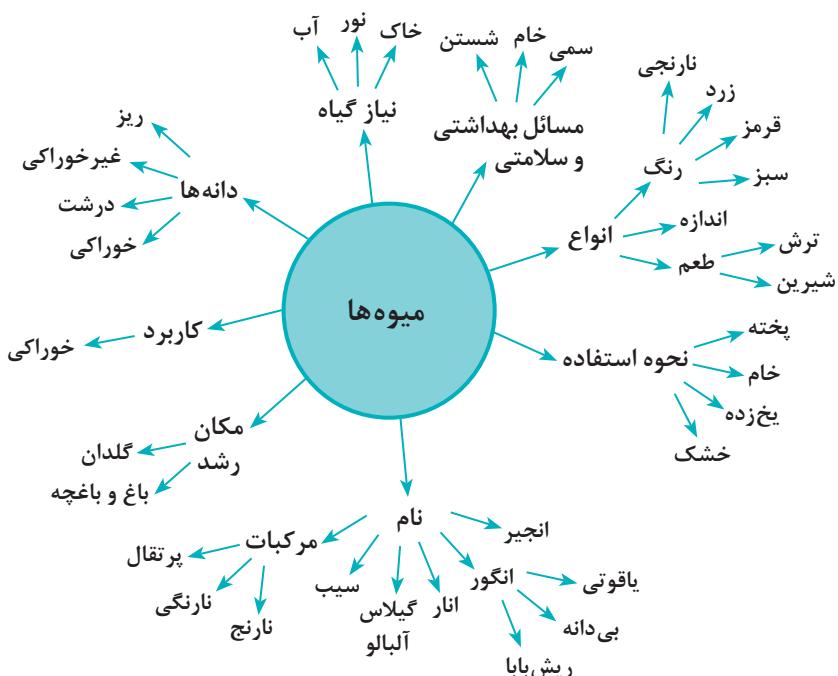
۵ بازمینه‌های فرهنگی، جغرافیایی تاچه‌حد همخوانی دارد؟

۶ ...

در اجرای پروژه بچه‌ها به صورت گروهی روی موضوع کار می‌کنند، هر گروه ۲ تا ۵ نفر کودک با توانایی‌ها و علاقه مشترک کار را ادامه می‌دهند و نتیجه را به صورت نقاشی، کاردستی، بازی نمایشی، شعر و... در معرض نمایش می‌گذارند.

مدت زمان متغیر است، نوع موضوع، شکل و شیوه ارائه و... از عوامل تعیین‌کننده زمان اجرای پروژه است.

پروژه در سه مرحله صورت می‌گیرد:

نمودار ۵ - پروژه میوه‌ها

- ۴** از کودکان بخواهید در خصوص سلامتی و بهداشت فعالیتی را انجام دهند به طور مثال: طرز خوردن میوه / شستن آن و پوست کردن / پرورش حواس در این نوع فعالیت‌ها می‌توانند از کتاب یا نمایش خلاقی نیز استفاده کنند.
- ۵** در راستای همین پروژه از کودکان بخواهید در خصوص مسائل اجتماعی و اخلاقی نیز فعالیتی را اجرا کنند، به طور مثال:
- صحبت صاحبان مشاغل (راننده کامیون، باغدار، کشاورز) / صحبت مغازه‌دارها (قصابی، نانوایی، میوه‌فروشی) / بازدید از یک مرکز یا ... نقش‌آفرینش / شکرگزاری و اسراف نکردن
- ۶** در راستای همین پروژه چند فعالیت برای مفاهیم ریاضی اجرا کنند، به طور مثال:
- ترسیم و شکل میوه (اشکال هندسی) / طبقه‌بندی براساس رنگ، فرم، شکل
- ۷** ارائه کتاب‌های پیشنهادی برای این پروژه، همچنین شعر و سرود
- گفت‌و‌گوی درختان / درخت بخشندۀ
- ۸** طراحی بازی و حرکت براساس همین پروژه
- حدس بزن چه میوه‌ای هستم؟ / نام بردن میوه‌ها براساس عروسک میله‌ای از میوه‌ها / بازل یا دومینیو میوه‌ها.
- به این ترتیب کودک گام به گام می‌تواند به هدف کلی، که نگاه همه جانبه به مفهوم میوه است، برسد. درواقع پیامد حاصل از آموزش، که با توجه به هدف طراحی شده است، کودکان با مفاهیم گوناگونی در مورد میوه‌ها آشنا شده‌اند (شکل، رنگ، مزه، کاربرد و...). آنها مهارت در مورد شناخت میوه‌ها، کاربردشان و حتی تهیه بعضی از آنها را یاد گرفته‌اند (از طریق شعر، کاردستی، کسب تجارب دست اول، دست ورزیده)
- خرانه لغات :** خاک، نور، آب، پختن، خشک کردن، ریشه، ساقه، میوه، باغبان و ...
- نمودار را با کمک کودکان کامل‌تر کنید (کار را با رنگ‌های مختلف نشان دهید). بگذارید کودکان تمام مواردی را که در خصوص میوه در ذهن دارند، به طرح اولیه شما اضافه کنند.
- مفاهیمی را که نهایتاً کودکان از این موضوع (میوه‌ها) خواهند آموخت، بنویسید. این مفاهیم هدف آموزشی ای خواهد بود که با توجه به ویژگی‌های سن موردنظر، تنظیم می‌شود.
- اهداف**
- نام میوه، انواع، کاربرد، نحوه ارائه / نیاز گیاهان، محل رشد گیاه / مراقبت‌های خاص (شستن میوه، خام نخوردن، پوست کردن)
- با توجه به اهداف، برنامه‌ریزی می‌تواند به مسائل خاص اختصاص یابد، در واقع مفاهیمی که کودکان یاد خواهند گرفت.
- میوه‌های گوناگونی وجود دارد. اغلب آنها توسط دانه زیاد می‌شوند. بعضی را با پوست و بعضی را بدون پوست می‌خوریم.
- بعضی خام و بعضی پخته مصرف می‌شوند. از کودکان بخواهید همچنین مواردی را برای آموزش اضافه کنند.
- ۱** برای آموزش مفهوم میوه، با توجه به اهداف، فعالیت علمی انجام دهند، مثل:
- نشان دادن انواع میوه‌ها و نام بردن و طبقه‌بندی کردن آنها / بریدن میوه و خوردن (طعم و مزه و بو) / کاشتن دانه‌ها / شناخت میوه‌های فصول مختلف
- ۲** برای آموزش همین مفهوم از کودکان بخواهید فعالیت‌های هنری انجام دهند مثل:
- کولاژ تصاویر میوه‌ها / کولاژ دانه‌ها / استفاده از فیبر کودکان را تشویق کنید فعالیت‌های هنری بیشتری پیشنهاد کنند.
- ۳** از کودکان بخواهید چندین فعالیت برای استفاده کاربردی از میوه‌ها با بزرگترها انجام دهند؛ به طور مثال:
- درست کردن کمپوت / درست کردن مرba

فعالیت ۹

در گروههای کلاسی، با انتخاب یکی از موضوعات زیر، پروژه طراحی کنید و در کلاس ارائه دهید.

■ حیوانات

■ گیاهان

۲ جمع‌آوری مطالب در مدت زمان طولانی‌تر

۳ همراهی کودکان با توجه به علاقه فوری

۴ اجرای گروهی پروژه

تفاوت پروژه با واحد کار

و بیشگی‌های زیر، پروژه را از واحد کار جدا می‌کند:

۱ گستردگی موضوع در پروژه

۲ پراکندگی مطالب مربوط

اجرای یک برنامه آموزشی مؤثر نیاز به خلاقیت مربی دارد و بیش از هر چیز اهمیت کار مربیان را در آموزش کودکان روشن می‌کند.

نکته

۴- زمان‌بندی

یکی از عناصر مهم برنامه‌ریزی آموزشی درنظر گرفتن زمان آموزش است. زمان‌بندی به توالی منطقی زمان و محتوا اطلاق می‌شود و برای اجرای فعالیت‌ها و تجارب یادگیری باید به فراغیران، فرصت کافی داده شود. سازماندهی زمان فعالیت‌های آموزشی با عوامل مهمی از جمله هدف، محتوا، شرایط رشدی فراغیران، رویکردهای آموزشی، روش تدریس، مواد و ابزار آموزشی ارتباط دارد.

فعالیت ۱۰

در گروههای کلاسی در مورد زمان‌بندی و روش اجرای برنامه آموزشی و نقش آنها در برنامه‌ریزی آموزشی گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

۵- مواد و ابزار آموزشی

در هر طرح درس مواد و ابزار آموزشی نیز از عناصر تأثیرگذار در تنظیم برنامه‌ریزی است. با ابزار انتخابی (تخته، سی‌دی، فیلم...، بازی، تابلوهای آموزشی، کتاب‌های مرتبط، کارت‌های قصه، وسایل انجام فعالیت‌های هنری، وسایل عملی و...) برنامه آموزشی مؤثرتر اجرا می‌شود.

یا نشست. فضاء، نور و دمای کلاس هریک به گونه‌ای غیرمستقیم در یادگیری کودکان و به‌طور کلی بر افرادی که زیر پوشش آنها قرار دارند تأثیر می‌گذارند. علاوه بر فضای فیزیکی، ایجاد فضای عاطفی در مراکز پیش از دبستان ضرورت دارد. این فضا شامل چگونگی رفتار مربی و سایر کارکنان با کودکان است که باعث ایجاد احساس امنیت عاطفی در کودکان می‌شود. (برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد فضای آموزشی به پودمان ۴ مراجعه نمایید)

۶- فضای یادگیری

فضاء و محیط، معلم سوم است. فضای پیام مهمی را القا می‌کند، درواقع حرف می‌زند و به ما می‌گوید که در اینجا می‌توان سخن گفت یا سکوت کرد، می‌توان پرید

۷- ارزشیابی

ارزشیابی عبارت از جمع‌آوری اطلاعات از آموخته‌های

- فراگیران و قضاوت در مورد حدود آن آموخته‌ها با توجه به اهداف آموزشی است. این فعالیت آموزشی جزء مهارت‌های آموزشی بعد از تدریس مرتبی است و ابزاری کردنده؟
- کدامیک از کودکان بیشتر سؤال کرده و اظهار نظر کردند؟
- کدامیک از کودکان در برنامه‌های گروهی شرکت نکردنده؟
- کدامیک از کودکان را شناسایی می‌کند و متوجه می‌شود در فرایند یادگیری شرایط آموزشی ایجاد شده مطلوب بوده است یا نه؟ آیا کودکان با کسب تجارت و انجام دادن فعالیت‌های تعیین شده به هدف‌های آموزشی رسیده‌اند یا نه و دانش آموزان به چه کمکی نیازمند هستند. ارزشیابی مستمر از فرایند تدریس در یادگیری امری ضروری است و نحوه ارزشیابی باید براساس نوع هدف، شرایط فعالیت‌های انجام شده تعیین گردد.
- در مورد اجرای برنامه**
- چه قسمت‌هایی از برنامه نیاز به تصاویر یا محتوای آموزشی بیشتری داشت؟
- کدامیک از سؤالات کودکان را نتوانستید پاسخ رشد همه‌جانبه، توانایی شناختی و ... تنظیم شد و با روش‌های مختلف اجرا گردید باید برای اطمینان از رسیدن به نتیجه مؤثر به سؤالات زیر پاسخ داد:
- در مورد کودکان**
- کدامیک از فعالیت‌ها بیشترین توجه کودکان را به چگونه یادگیری کودکان را ارزیابی کردید؟ خود جلب کرد؟

نکته

با توجه به اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان و ویژگی‌های این گروه سنی، برنامه‌ریزی برای آموزش آنان لازم است. در این برنامه به سؤالات زیر باید پاسخ داد:

- چه می‌خواهید یاد دهید؟
- چرا این موضوع را برای آموزش انتخاب کرده‌اید؟
- آیا به استعداد و توانایی ذهنی گروه کودکان توجه نموده‌اید؟
- کودکان در حال حاضر از این موضوع چه می‌دانند؟
- اطلاعاتی که منتقل خواهید کرد تا چه حدی است؟
- چه روشی برای آموزش این موضوع مناسب است؟
- به چه ابزار و تجهیزاتی برای آموزش موضوع نیاز دارید؟
- آیا این ابزار شما را به هدفتان می‌رساند؟
- آیا اطلاعات جمع‌آوری شده در سطح درک کودکان این گروه سنی است؟
- چه فعالیت‌هایی را برای آموزش این موضوع در نظر گرفته‌اید؟
- در برنامه‌ریزی به خواستها و علائق کودکان توجه نموده‌اید؟
- آیا فضا را با توجه به موضوع و محتوای آموزشی آن انتخاب و طراحی کرده‌اید؟

پوستان دوم: اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان

فعالیت ۱۱

در گروه‌های کلاسی با توجه به سوالات کلیدی برای برنامه‌ریزی، واحد کار و پروژه طراحی شده گروه خود را بررسی کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۲

با هماهنگی مربی، خود ضمن بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، برنامه آموزشی یک روز در آن مرکز را مشاهده کنید و با توجه به آنچه در مورد برنامه‌ریزی آموخته‌اید آن را بررسی کنید و نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

ارزشیابی پایانی پودمان دوم

- ۱ فهرستی از اصول و ویژگی‌های برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان را با یک نمودار نمایش دهید.
- ۲ در مورد نکات ضروری در طراحی برنامه درسی پیش از دبستان، گزارشی تهیه کنید.
- ۳ اهمیت برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان را با بیان دلایلی توضیح دهید.
- ۴ عناصر برنامه درسی را فهرست کنید.
- ۵ فهرستی از اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۶ فهرستی از روش‌های یاددهی-یادگیری آموزش پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۷ اصول یادگیری در برنامه‌ریزی آموزشی را توضیح دهید.
- ۸ یک واحد کار با موضوع دلخواه تهیه کنید و در کلاس ارائه نمایید.
- ۹ آموزش یک موضوع را با استفاده از روش پروژه طراحی کنید.
- ۱۰ آموزش یک مفهوم را با رسم یک نمودار نمایش دهید.

ارزشیابی شایستگی اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان (پودمان ۲)

نمره	استاندارد (شاخص‌ها، داوری، نمره‌دهی)	نتایج	استاندارد عملکرد (کیفیت)	تکالیف عملکردی (شاخص‌ها)	عنوان پودمان ۲
۳	۱- به کارگیری اصول و مفاهیم حاکم بر برنامه‌ها در اجرای فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۲- طراحی واحد کار برای آموزش مفاهیم پیش از دبستان ۳- به کارگیری روش‌های مختلف در اجرای فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۴- تحلیل عناصر تشکیل‌دهنده برنامه آموزشی	بالاتر از حد انتظار	تحلیل اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان با استفاده از منابع علمی و آموزشی معتبر، آیین نامه‌ها، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور	تحلیل اصول و ویژگی‌های برنامه‌های آموزشی دوره پیش از دبستان	اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان
۲	۱- به کارگیری اصول و مفاهیم حاکم بر برنامه‌ها در اجرای فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۲- طراحی واحد کار برای آموزش مفاهیم پیش از دبستان ۳- به کارگیری روش‌های مختلف در اجرای فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان	در حد انتظار	برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی		
۱	توانایی انجام یک شاخص از شاخص‌های در حد انتظار	پایین‌تر از انتظار			
نمره مستمر از ۵					
نمره شایستگی پودمان از ۳					
نمره پودمان از ۲۰					

پودمان ۳

کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان

شاخص‌های پودمان

- ۱ استفاده از بازی در آموزش مفاهیم پیش از دبستان
- ۲ استفاده از ورزش در آموزش مفاهیم پیش از دبستان
- ۳ استفاده از فعالیت هنری در آموزش مفاهیم پیش از دبستان

بازی‌های کودکان

فعالیت ۱

در گروه‌های کلاسی، یک بازی مانند گرگم به هوا یا توپ بازی را مطرح کنید و در موارد زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

■ اهداف بازی

■ تأثیرات بازی بر رشد همه جانبه کودک

می‌تواند به نیازهای روحی، روانی، اجتماعی و جسمانی کودک پاسخ دهد. از این‌رو ارزش بازی در برآوردن این نیازها بارز می‌شود. امروزه، برنامه‌های آموزشی بازی محور مورد توجه خاص قرار گرفته است و بیشتر برنامه‌های پیش‌دبستانی بر این اساس بنا شده‌اند.

تعريف بازی: فعالیتی است که آزادانه انتخاب شود و هدفش در خود آن نهفته، رضایت خاطر و خوشحالی از انجام دادن آن وجود داشته باشد. در بازی، بازیکن فعالانه از لحاظ جسمی و ذهنی درگیر است و با تخلیل و تقلید مدت زیادی از وقت خود را صرف آن می‌کند. بازی‌ها به دو شکل انفرادی و گروهی انجام می‌شوند.

ارزش بازی

بازی یکی از فعالیت‌های اساسی کودکان است. آنان از این طریق دنیای اطرافشان را می‌شناسند، دیدگاه‌ها و احساساتشان را بروز می‌دهند و به توانایی‌های جسمی، شناختی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی خود پی‌می‌برند. مهم‌ترین ارزش‌های بازی شامل ارزش‌های جسمی، شناختی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی است.

ضرورت و اهمیت بازی

بازی زمینه‌های رشد کودک را فراهم می‌آورد و در زندگی آنها نقش اساسی دارد. آنان نیازها و احساسات خویش را از این طریق آشکار می‌سازند. کودکان از بازی لذت می‌برند و همین به یادگیری آنان کمک می‌کند. بنابراین انتخاب فعالیت‌های مناسب با اهداف آموزشی

۱ ارزش جسمانی بازی

در گروه‌های کلاسی:

■ چند بازی سنتی نام ببرید.

■ تأثیرات این بازی‌ها را بر رشد جسمانی بیان کنید.

فعالیت ۲

به ویژگی‌های رشدی هر گروه سنی باشد و فضا، مکان، تجهیزات و نوع بازی‌ها بر اساس آن انتخاب شوند. در عین حال به تنوع، زیبایی، مقاومت و ایمن بودن تجهیزات بازی توجه گردد. بازی‌های دوران کودکی، مانند دویدن، پریدن، خم شدن، سرخوردن، بالا رفتن و ... در رشد جسمانی و سلامت اندام‌های کودک بسیار حائز اهمیت است (شکل ۱).

فعالیت‌های جسمانی کودک از بدو تولد آغاز می‌گردد. لذت‌بخش بودن این فعالیت‌ها هدف برتری است که بازی را ایجاد می‌کند، کودک از آن لذت می‌برد و از آن احساس رضایت می‌کند. فعالیت‌های جسمانی، رشد اندام‌ها، افزایش قدرت بدنی، هماهنگی و تعادل بین اندام‌ها، ظرافت حرکات، افزایش استقامت و مقاومت بدن در مقابل بیماری‌ها و خطرات محیطی را در پی دارد.

برنامه‌ریزی تجارتی حرکتی برای کودکان باید با توجه

شکل ۱- بازی جسمانی

۲ ارزش اجتماعی بازی

در گروه‌های کلاسی:

دو بازی گروهی نام ببرید.

قوانین هر بازی را فهرست کنید.

ارزش‌های اجتماعی هر بازی را بیان کنید.

فعالیت ۳

آدلر می‌گوید: «بازی پیش از هر چیز یک تمرین اجتماعی به کودکان مانند در انتظار نوبت بودن، اشتراک‌گیری است و کودک در طی این تمرین‌ها فرصت سکوت، رعایت نوبت و حقوق دیگران و توجه به می‌یابد احساسات اجتماعی خود را ارضاء کند». می‌تواند انسان موجودی اجتماعی است و نیاز به گروهی دارد تا با مطرح شدن قانون در بازی، رعایت شدن قوانین اجتماعی به کودکان مانند در انتظار نوبت بودن، انسان موجودی اجتماعی است و نیاز به گروهی دارد تا

شکل ۲- بازی اجتماعی

همدردی و همدلی، قواعد بازی را در می‌یابد. بنابراین کودک در بازی تجربه‌های مفیدی مانند همکاری، پیروزی، شکست، برتری طلبی، رقابت، ایجاد رابطه انسانی و دوستانه، حس تعاؤن، احترام و روش استفاده از وسایل بازی را به دست می‌آورند (شکل ۲).

خود را متعلق به آن بداند. کودک با بازی کردن، نخستین گامها را برای اجتماعی شدن برمی‌دارد. او ابتدا قوانین ساده بازی را یاد می‌گیرد، سپس در بازی‌های گروهی از حالت خود محوری خارج می‌شود و پس از ارتباط با دیگران، رعایت حقوق آنان، رعایت آداب و رسوم،

۳ ارزش اخلاقی بازی

فعالیت ۴

در گروههای کلاسی، یک بازی گروهی را در نظر بگیرید و در موارد زیر گفت و گو کنید.

- صفات قهرمانان ورزشی را فهرست کنید.
- فهرستی از ارزش‌های اخلاقی در این بازی گروهی را ارائه دهید.

بازی یکی از مهم‌ترین عوامل در تربیت اخلاقی کودک به شمار می‌آید. کودک در خانه و مدرسه یاد می‌گیرد که چه چیز خوب و چه چیز بد است. ولی تثبیت معیارهای اخلاقی در این دو (خانه و مدرسه) هرگز به اندازه بازی قوی نیست. بنابراین:

■ بازی، ارزش‌های اخلاقی را شکوفا می‌سازد و مسائل و ابعاد آن را پیش چشم کودکان قرار می‌دهد. از این طریق می‌توان، فعالیت‌ها و اندیشه‌های نادرست کودک را اصلاح کرد و آنها را به سوی صلاح و خوبی سوق داد.

■ کودکان در بازی درس دفاع از خود، تلاش برای احیای حق، پاکسازی محیط، مهروزی، همکاری، حق جویی، تعاؤن و... را می‌آموزند (شکل ۳).

بازی یکی از مهم‌ترین عوامل در تربیت اخلاقی کودک به شمار می‌آید. کودک در خانه و مدرسه یاد می‌گیرد که چه چیز خوب و چه چیز بد است. ولی تثبیت معیارهای اخلاقی در این دو (خانه و مدرسه) هرگز به اندازه بازی قوی نیست. بنابراین:

- کودکان در بازی‌ها با بسیاری از مفاهیم اخلاقی از جمله خوب، بد، حق، ناحق، درست، نادرست و نظائر آنها آشنا می‌شوند.
- کودکان هنگام بازی در می‌یابند که اگر بخواهند در بازی پذیرفته شوند، باید درستکار، حقیقت طلب، مسلط

شکل ۳- بازی گروهی

۴ ارزش عاطفی بازی

در گروههای کلاسی، در مورد احساسات کودک هنگام عروسک‌بازی گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۵

کودک در بازی فرصت می‌یابد تا به راحتی احساسات ناخوشایندی را که موجب ناراحتی او شده است تعديل نماید. در واقع انرژی تحت فشار خود را به‌گونه‌ای بیرون متصادش تعادل ایجاد می‌کند. پیاژه این کار را «بازی جبرانی» می‌نامد. مثلاً کودک به عروسک خود دارو می‌دهد و به او گوشزد می‌کند که باید بخورد. زیرا برای سلامتی اش ضروری است. (در واقع به فشارهایی که به او در هنگام خوردن دارو وارد شده است اشاره دارد.) کودک در زندگی روزمره نیاز دارد تا از نقش‌هایی که محدودیت‌های محیطی به او تحمیل می‌کند رهایی یابد. بازی «نقش» به کودک فرصت می‌دهد تا عمل می‌دهند (شکل ۴).

شکل ۴- ارزش عاطفی بازی

۵ ارزش شناختی بازی

- در گروههای کلاسی در مورد موضوعات زیر گفت‌و‌گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
- دو بازی که کودکان می‌توانند با وسایلی مانند توپ، سنگ، آب، انجام دهند را ارائه دهید.
 - ارزش‌های شناختی هر بازی را بیان کنید.

فعالیت ۶

بهترین راه حل را کسب کند و از محیط اطراف خود شناخت صحیح تری به دست آورد. کودک در هنگام بازی، استدلال می کند، به قضاوت می پردازد، مسائل را حل و در نهایت از فعالیت های خود نتیجه گیری می کند. این فعالیت ها به او یاری می دهد تا در آینده بتواند متکی به نفس، مستقل و در حل مشکلات توانمند باشد (شکل ۵).

بازی دررشد و توسعه مهارت های شناختی مانند مشاهده دقیق، جمع آوری، دسته بندی اطلاعات، حدس زدن و... نقش مهمی دارد. کودکان از طریق بازی به درک درستی از مفاهیم اندازه، حجم، شکل، وزن و نظایر آنها دست یابند.

کودک از راه عمل و تجربه، در محیط به ابداع می پردازد و با پدیده ها و مسائل جدید آشنا می شود. می کوشد به دقت مشاهده کند، تجربه به دست آورد و قدرت انتخاب

شکل ۵- ارزش شناختی بازی

تحول بازی های کودکان

بازی براساس مراحل رشد کودک به انواع زیر تقسیم می شود:

۱- بازی های تمرینی (تقلیدی)

این بازی ها نخستین بازی هایی هستند که کودکان تا ۲ سالگی به آنها می پردازند و بیشتر برای لذت بردن از حواس، آنها را انجام می دهند از جمله این بازی ها، می توان بازی با دست (دست دسی)، بازی با وسایل صدادار، تولید صدا، هل دادن اسباب بازی و کشیدن آنها را نام برد.

۲- بازی های رمزی (نمادین)

این بازی ها، بازی هایی هستند که در آن کودکان واقعیت را تغییر شکل می دهند و شیئی که وجود ندارد را با شیئی که وجود دارد نمایش می دهند. مانند قطعه چوبی که سرباز می شود یا جارو که یک اسب وحشی می شود. این بازی ها دنیای کودک را از ۲ سالگی تا ۵ سالگی دربر می گیرد. در این دوره بازی های انفرادی، موازی و مشارکتی مجموعه ای از دنیای اجتماعی کودک را به نمایش می گذارد و به او چگونگی برخورد با دنیای بزرگ سالان را می آموزد.

۳- بازی‌های با قاعده

این بازی‌ها، سبب ایجاد درک، نسبت به تقسیم کردن و سهیم شدن، رعایت نوبت، بی‌طرفی، رفتار منصفانه و ثبت صحیح نتایج می‌شود و معمولاً به ندرت قبل از سن ۴ سالگی تا ۷ سالگی انجام می‌شود. در این مرحله بازی‌ها بیشتر به سمت ورزش سوق داده می‌شوند زیرا که قانون و قاعده وارد آن می‌شود. از جمله این بازی‌ها می‌توان بازی قایم باشک، لی لی و... را نام برد.

نمونه فعالیت برای آموزش یک بازی

موضوع فعالیت: بازی

هدف: تقویت حواس و شناخت (تمرکز، تشخیص، زبان آموزی و غیره)

نوع فعالیت: تشخیص با چشم بسته

تأکید بر رشد: حس لامسه و شناخت

محل: فضای باز یا بسته

تعداد کودکان: حداقل ۱۰ نفر

زمان: ده دقیقه برای هر بازیکن

سن: ۵ ساله

وسایل لازم: وسیله بازی خاصی ندارد. تنها یک روسی یا پارچه تمیز برای بستن چشم‌ها لازم است و صندلی و زیرانداز برای فضای باز

زمینه‌سازی: کودکان در صندلی‌های خود یا در فضای باز به صورت دایره روی زیراندازی که قبل‌اً اندادته شده است، می‌نشینند.

روش کار: این بازی در حیاط مهد یا در کلاس درس قابل اجراست. ابتدا محیط را آماده می‌کنیم و کودکان در سر جایشان قرار می‌گیرند. سپس یکی از کودکان انتخاب می‌شود. چشم او را با یک پارچه تمیز می‌بندیم و از او می‌خواهیم دور خودش بگردد تا جهت را تشخیص ندهد. حال جای کودکان را با یکدیگر عوض می‌کنیم. کودک چشم بسته باید با دست و از راه لمس کردن، اسم هم کلاسی خود را بگوید.

پیامد حاصل از آموزش: کودک از طریق جستجو، تمرکز، لمس و تطابق با مفاهیم ذهنی می‌تواند با چشم بسته دوستش را تشخیص دهد.

مهارت: کودک می‌تواند با استفاده از حواس دیگر در فعالیت‌ها و بازی‌ها شرکت کند.

فعالیت ۷

در گروه‌های کلاسی، برای هر کدام از انواع بازی مطابق نمونه، یک فعالیت طراحی کنید.

اسباب بازی

اسباب بازی در یادگیری و شکل دهی به شخصیت و رفتار کودکان نقش دارد. بازی و اسباب بازی برای کودکان بسیار اهمیت است. اسباب بازی ها در هر سنی بسیار حائز اهمیت است. اسباب بازی ها موجب پرورش تفکر، تخیل، سرگرمی، لذت و مهمنامه بازی و فعالیت می پردازند. کودکان زمان بازی را بسیار از همه موجب یادگیری در کودک می گردند و او را با مفاهیم و دنیای پیرامون آشنا می سازند.

فعالیت ۸

در گروه های کلاسی، هر هنرجو یک اسباب بازی از منزل به کلاس بیاورد و در موارد زیر گفتوگو کنید.

- انواع بازی با این اسباب بازی را فهرست کنید.
- ارزش های هر اسباب بازی را بیان کنید.

فعالیت ۹

در گروه های کلاسی:

- تصاویری از اسباب بازی ها را جمع آوری کنید و به صورت کولاز روی مقوا بچسبانید.
- در مورد ویژگی های این اسباب بازی ها گفت و گو کنید.
- جدول زیر را در مورد این اسباب بازی ها کامل کنید.

کاربرد	آفرینندگی (خلاقیت)	نژدیکی با واقعیت	نژدیکی با فرهنگ	همخوانی با فرهنگ	ایمنی	شکل و رنگ	جنس	ویژگی ها	اسباب بازی
								جغجغه	
								توب	

اسباب بازی با واقعیت زندگی کودک و اثرگذاری اسباب بازی بر رشد فکری و آفرینندگی و سازندگی عقلی، عاطفی و اجتماعی کودک توجه نمود. همچنین معیارهای دیگری در انتخاب آنها مدنظر قرار می گیرد. که باید به همه آنها توجه نمود. جدول ۱ ارتباط بین ویژگی های همه جانبه رشد کودک و اسباب بازی هایش مانند نوع جنس و مواد ساخت اسباب بازی، رعایت بهداشت و ایمنی، همخوانی با فرهنگ جامعه، نزدیک بودن را نشان می دهد.

جدول ۱- وسایل بازی با توجه به سن و ارزش بازی با آنها

تجسمی و فکری	تقليدي و اجتماعي	حسی و حرکتی	سن
مکعب‌های سوراخ دار انواع تصویرهای تقسیم شده به چند قطعه برای بازسازی تصویر(پازل) با ۲ تا ۳ قطعه کتاب پارچه‌ای یا مقواي	عروشك پارچه‌ای جانوران پلاستيكي یا پارچه‌ای تلفن کوچک وسایل نقلیه برای حمل بار	جغجغه، زنگوله، دايره‌های زنگی حلقه‌های پلاستيكي اسباب بازی‌های فشاری صدادار اشیای شناور برای آب جاري وسایل کشیدنی و هل دادنی روروئک، توب پارچه‌ای	تولد تا ۱۸ ماهگی
انواع تصویرهای تقسیم شده به چند قطعه برای بازسازی تصویر (پازل) ۳ تا ۵ قطعه مکعب‌های درشت چوبی و پلاستيكي برای ساختمان سازی وسایل نقاشی کتاب تصویری با ورق‌های ضخیم	عروشكهای قابل شست و شو عروشكهای پارچه‌ای حمام و وسایل شستن عروشك جانوران پلاستيكي وسایل خانه عروشكی وسایل نقلیه چوبی	ماسه، سطل، بیلچه و الک پیچ و مهره پلاستيكي چکش و میخ پلاستيكي سه چرخه توبهای بزرگ و کوچک وسایل کششی و هل دادنی	۱۸ ماهگی تا ۳ سالگی
انواع تصویرهای تقسیم شده به چند قطعه برای بازسازی تصویر (پازل) ۹ تا ۱۵ قطعه وسایل نقاشی و خميرسازی دومنيو مکعب‌های ساختمانی در اندازه‌های بزرگ و متوسط کتاب تصویری	عروشك با همه لوازم (تختخواب، خانه، ظرف و مانند آنها) جانوران گوناگون پلاستيكي و پارچه‌ای وسایل نقلیه گوناگون (تراكتور، ماشین آتش‌نشانی و مانند آنها) انواع لباس‌های تقليدي (لباس پرستار، پزشك، پليس و مانند آنها)	الاكلنگ سرسره تاب نردنانهای فلزی وسایل کششی و هل دادنی وسایل باغبانی ساده توب در اندازه‌های مختلف وسایل ساده خياطي سه چرخه	۳ تا ۵ سالگی
وسایل نقاشی انواع تصویرهای تقسیم شده به چند قطعه برای بازسازی تصویر (پازل) با ۲۰ قطعه و بيشتر مکعب‌های ساختمانی در اندازه‌های کوچک بازی‌های چند نفره شمارشي، كارت‌های مصور باي (مجموعه گل، هواپيما و مانند آنها)	وسایل اندازه گيري (ساعت، متر، خط‌کش و مانند آن) عروشك و همه لوازم مربوط به آن انواع وسایل نقلیه و لوازم مربوط به آن وسایل نمایش عروشكی	طناب توب وسایل خياطي وسایل پیچ و مهره دوچرخه کوچک	۸ تا ۵ سالگی

فعالیت‌های ورزشی

اهمیت فعالیت‌های ورزشی برای کودکان

ورزش یکی از مهم‌ترین بخش‌های زندگی و یکی از روش‌های حفظ سلامتی در تمام سنین به شمار می‌رود. بیشتر افرادی که از دوران کودکی به فعالیت و ورزش عادت می‌کنند، در سنین بزرگسالی نیز، علی‌رغم مشغله و نوع کار خود، زمانی را به ورزش اختصاص خواهند داد. ورزش‌های همراه با بازی، بهترین روش برای تبدیل کردن تمرين‌های بدنی به کاری مفرح است.

تأثیر ورزش بر کودکان:

- آمادگی جسمانی را افزایش می‌دهد.
- کسب مهارت و موفقیت و اعتماد به نفس شخص را افزایش می‌دهد.
- به کودکان می‌آموزد که چگونه محرك‌های آنی را در خود کنترل کنند. این توانایی نه تنها در ورزش بلکه در مناسبات اجتماعی نیز مفید خواهد بود.
- به یافتن دوستان تازه کمک می‌کند.
- در کشف علايق و شیوه صحیح زندگی به کودک کمک می‌کند.
- به کودک می‌آموزد که قوانین را رعایت کرده و منصفانه عمل کند.
- کنار آمدن با پیروزی و شکست را به او می‌آموزد.

شکل ۶- بازی و ورزش

کارشناسان ورزش و روان‌شناسی کودک توصیه می‌کنند که کودکان تا قبل از رسیدن به سن ۸ تا ۱۰ سالگی نباید در ورزش‌های رقابتی که در آن امتیاز محاسبه می‌شود، شرکت کنند. زیرا اگر کودکان قبل از رسیدن به سنی که از نظر احساسی و فیزیکی آماده شده باشند به ورزش‌های رقابتی بپردازند، احتمال اینکه فشار روانی دوران تمرين و زمان مسابقه و همچنین یأس ناشی از باخت تأثیرات ناگواری بر آنان بگذارد بسیار زیاد است و می‌تواند به کنار گذاشتن دائمی ورزش منتهی شود (شکل ۶).

مهم‌ترین هدف ورزش کودکان، کمک به تکامل جسمی و روانی آنان است. بی‌توجهی به مهم‌ترین انگیزه کودکان برای ورزش یعنی لذت و سرگرمی، آثار منفی مانند افزایش فشار روانی و کناره‌گیری آنها از ورزش را به همراه دارد.

نکته

فعالیت ۱۰

در گروه‌های کلاسی، در مورد نکات مهمی که مریبان در بازی و ورزش کودکان باید بدانند را از منابع علمی جستجو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

انواع فعالیت‌های ورزشی کودکان

این فعالیت‌ها به دو نوع تقسیم می‌شوند:

- ۱- آرام و کم تحرک مانند اتل متل توتوله، تاب تاب خمیر، جم جمک
 - ۲- پر تحرک مانند دستش^۵ه، توب بازی، گرگم به‌هوا
- در زیر به دو نوع بازی از این فعالیت‌ها اشاره می‌شود.

بازی آرام و کم تحرک

۱ نوع بازی: آرام و کم تحرک

۲ نام بازی: تاب تاب خمیر

۳ تعداد بازیکنان: حداقل^۳ و حداکثر^۶ نفر و یک مری

۴ سن بازیکنان: ۳ تا ۵ سال

۵ وسایل بازی: ندارد

۶ محل بازی: فضای بسته مثل اتاق بازی و فضای باز مانند حیاط مهدکودک

۷ هدف بازی: شادی و نشاط، رشد مهارت‌های جسمانی - حرکتی، رشد اجتماعی، هوشیاری و دقت

۸ شرح بازی: مری یکی از کودکان را به پشت، روی زمین می‌خواباند و به او می‌گوید که چشم‌هایش را بینند. بعد دست یکی از کودکان را بالا می‌آورد و در حالی که آرام به پشت او می‌زند این شعر را می‌خواند.

تاب تاب خمیر شیشه پر پنیر دست کی بالا؟

در این موقع کسی که به پشت خوابیده باید اسم آن کودک را حدس بزند. اگر حدس او درست باشد، برنده است و بلند می‌شود و یکی دیگر به پشت می‌خوابد. اما اگر اشتباه بگوید خود او باید دوباره بخوابد و بازی به همین صورت ادامه می‌یابد. این بازی را می‌توان تا زمانی که کودکان خسته نشده‌اند، ادامه داد.

بازی پر تحرک

۱ نوع بازی: پر تحرک

۲ نام بازی: دستش^۵ه

۳ تعداد بازیکنان: دو دسته^{۱۰} ۱ نفری و یک مری

۴ سن بازیکنان: ۳ تا ۵ سال

۵ وسایل بازی: توب

۶ محل بازی: فضای بسته مثل اتاق بازی و فضای باز مانند حیاط مهدکودک

۷ هدف بازی: شادی و نشاط، تقویت عضلات دست و پا، گسترش حس تعامل و حرکت، دقت و سرعت عمل

۸ شرح بازی: ابتدا بازیکنان به دو گروه مساوی تقسیم می‌شوند. بعد قرعه‌کشی می‌کنند تا مشخص شود توب متعلق به کدام دسته است. هر دو گروه وارد زمین بازی می‌شوند. سپس گروهی که صاحب توب است به محوطه بازی می‌روند و توب را به هم‌دیگر پاس می‌دهند به طوری که به دست اعضای گروه مقابل نیافتد. تا وقتی که یکی از بازیکنان حواسش پرت شود و توب را ندانسته به یکی از اعضای گروه مقابل

دهد. گاهی نیز افراد گروه دوم توب را هنگام پاس دادن آنها به یکدیگر در هوا می‌گیرند. در نتیجه این گروه بازی را به گروه دوم واگذار می‌کند و توب به گروه دوم می‌رسد آنها نیز بازی را به سبک گروه اول ادامه می‌دهند. ممکن است بارها و بارها توب بین دو گروه رد و بدل شود.

در گروههای کلاسی، برای هر کدام از انواع فعالیتهای ورزشی کودکان، یک فعالیت طراحی کنید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت‌های هنری

هنر از نظر کودکان با آنچه بزرگسالان می‌پندارند تفاوت متفاوت است. کودک محیط اطراف خود را آن‌گونه که می‌بیند ترسیم نمی‌کند، بلکه ترسیم‌های وی مبتنی بر برداشت جهت بیان احساسات و افکار به‌طرز ناخودآگاه است. هیچ دو کودکی از نظر احساسی و فکری به یکدیگر شبیه نیستند. در واقع کودک امروز با کودک دیروز تفاوت زیادی دارد. به همین دلیل نقاشی‌های آنان نیز

ضرورت استفاده از هنر برای آموزش

هنر به منزله روشی برای آموزش است که به بیان افکار، احساسات، نیازها، خصوصیت‌های اخلاقی، حرکت‌های بدنی، آفرینندگی و خلاقیت کودک (رشد همه جانبه) کمک می‌کند. در جریان فعالیت‌های هنری از سوی کودکان باید توجه داشت که فعالیت‌های هنری مانند نقاشی، کاردستی، شعر و سرود و...، یک وسیله آموزشی

در مورد اثر هنر بر رشد همه جانبه کودکان از منابع علمی جستجو کنید و نتیجه را به صورت کارت آموزشی در کلاس ارائه دهید.

مواردی که والدین باید برای توسعه فعالیت‌های هنری کودکان رعایت کنند:

- فراهم آوردن وسایل و موقعیت‌های مناسب تا کودک نقاشی نکنند.
- محل مناسبی را برای فعالیت‌های هنری کودک از ۱ سالگی، که میل به علامت‌گذاری دارد، برایش کسب تجربه امکان‌پذیر شود.
- نقاشی کودکان را مشاهده کنند اما برای کودکان نقاشی او را تصحیح نکنند و از او در مورد اینکه در

نقاشی‌ها و خط‌خطی کردن‌ها چه کشیده‌اند، سؤال نکنند.

■ نقاشی کودکان خود را نام‌گذاری نکنند.

■ فعالیت‌های هنری او را با ذکر تاریخ در پوشه‌ای قرار دهند.

■ به کودک فرصت دهند تا آنان (والدین) را در هنگام نقاشی و درست کردن کاردستی مشاهده کند.

■ کودک را برای دیدن نمایشگاه‌های هنری همراهی کنند.

■ تحسین و تشویق فعالیت‌های هنری کودکان را به جا

و در جهت رشد استعدادهای آنها انجام دهند.

■ برجام‌آوری فعالیت‌های هنری کودکان توسط خودشان و با نظرارت مرتب تأکید نمایند.

■ مرتبی هنر از ویژگی‌های لازم مانند داشتن علاقه، پشتکار، روحیه شاد و خلاق، برخوردار باشد.

■ به رعایت نکات ایمنی و بهداشتی در فعالیت‌های

کودکان مانند استفاده از پیش‌بند در انجام فعالیت‌های هنری، قیچی‌های نوک گرد، رنگ و خمیر بازی

غیرشیمیایی و بهداشتی توجه کنند.

نکاتی که مربیان باید رعایت نمایند:

■ فضای مناسبی برای فعالیت‌های هنری در نظر گرفته شود تا کودکان به راحتی و آزادانه بتوانند فعالیت خود را انجام دهند.

■ برای انجام فعالیت‌های هنری، مواردی مانند نور، صدا، وسیع بودن فضا، چیدمان کلاس، وسائل مورد نیاز فعالیت‌های هنری و دست‌شوبی برای شستن دست‌ها که بعد از فعالیت هنری لازم است را فراهم نمایند.

■ به تفاوت‌های فردی و خستگی کودکان در انجام فعالیت‌های هنری توجه نمایند.

مراحل رشد هنری کودکان

فعالیت‌های هنری کودکان، مانند سایر فعالیت‌های آنان، از نظر جسمی، ذهنی، روانی و اجتماعی تابع رشد کلی آنها است و به تدریج و در سنین مختلف شکل می‌گیرد.

در این میان نقاشی از اهمیت بیشتری برخوردار است و پژوهشگران برای آن مراحلی در نظر گرفته‌اند این مراحل

در جدول ۲ نشان داده می‌شود.

جدول ۲- مراحل رشد هنری کودکان

مرحله	شرح
حرکات عضلانی و اثرگذاری می‌نمایند.	کودکان، از حدود ۱ سالگی بر روی سطوح، با هر وسیله‌ای که در دستشان باشد، اثرگذاری می‌نمایند.
مرحله خط‌خطی	این مرحله حدود ۲ سالگی شروع می‌شود و تا ۴ سالگی ادامه دارد. خط‌خطی آنها، ابتدا نامنظم است اما به تدریج خطوط بهتر کنترل می‌شود و نظم مشخصی پیدا می‌کنند.
مرحله طرح‌ریزی	این مرحله از ۳ سالگی شروع می‌شود و کم از میان خط‌خطی‌های کودکان اشکالی پدیدار می‌شود که شباهت کمی با اشیای واقعی دارند و تنها خود کودک باید توضیح دهد که چه کشیده است.
شکل‌سازی یا تصویرگری	در این مرحله، کودکان تصاویر مشخصی می‌کشند که با واقعیت شباهت دارد و حتی اگر نقاشی را تعریف نکنند تصاویر برای ما قابل تشخیص است. اما این شباهت کامل و منطبق با واقعیت نیست.

انواع فعالیت‌های هنری

فعالیت‌های هنری شامل موارد زیر است:

- ۱- فعالیت‌های ترسیمی (نقاشی، چاپ)
- ۲- فعالیت‌های کاردستی (کولاز، دورریختنی، کار با خمیر، ماسک و شکل‌سازی)
- ۳- فعالیت‌های نمایشی (عروسک‌های نمایشی)

۱- ترسیمی

(الف) نقاشی

نقاشی آزاد: کودک با توجه به موضوعی ملموس که برداشت از محیط زندگی اش و یا واحد کار است با تجربه شخصی خود اقدام به کشیدن نقاشی می‌کند. موضوعات باید برای کودک شناخته شده باشد. مثل خانواده من، درخت‌ها، حیواناتی که دوست دارم. گاهی نیز نقاشی آنها با موضوعی مشخص آغاز می‌شود. کودکان تا ۳ سالگی می‌توانند این فعالیت‌های هنری را انجام دهند.

فعالیت ۱۳

در گروه‌های کلاسی، طی بازدید از یک مهد کودک، نمونه‌هایی از نقاشی‌های علامت‌گذاری شده، خط‌خطی و طرح‌ریزی کودکان را، مشاهده کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

انواع نقاشی‌های کودکان

۱- نقاشی با انگشت: کودک با آغشته کردن انگشت یا دست خود به رنگ، نقاشی‌های جالبی را روی کاغذ می‌کشد^۱ (شکل ۷).

شکل ۷- نقاشی با انگشت

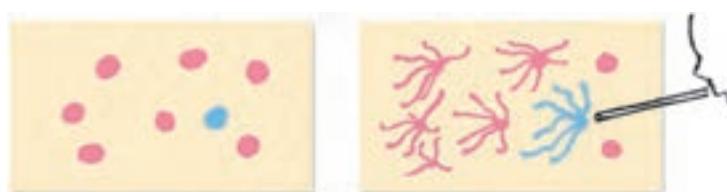
۲- نقاشی با لکه: رنگ‌های مختلفی روی کاغذ می‌ریزیم. از کودک می‌خواهیم تا کاغذی روی رنگ‌ها بگذارد و آن را با دست فشار دهد یا کاغذ را تا کند. حالا کاغذها را بردارید. شکل‌های جالبی روی کاغذ دومی نیز افتاده است (شکل ۸).

۱- از کودکان بخواهید نقاشی خود را تعریف کنند.

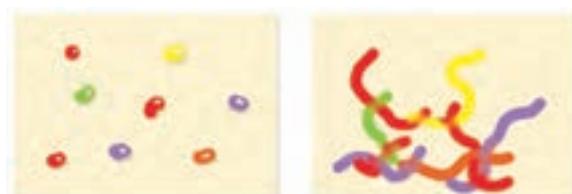
شکل ۸- نقاشی با لکه

۳ نقاشی با فوتک: چند قطره رنگ روی کاغذ می‌ریزیم تا کودک به وسیله فوتک (نی نوشابه، خودکار توخالی، قلم نی و...) روی آنها فوت کند (شکل ۹).

شکل ۹- نقاشی با فوتک

۴ نقاشی حرکتی: روی کاغذ، چند قطره از رنگ‌های مختلف می‌ریزیم. حال کاغذ را با دست به اطراف حرکت می‌دهیم. شکل‌های جالبی روی آن ظاهر می‌شود (شکل ۱۰).

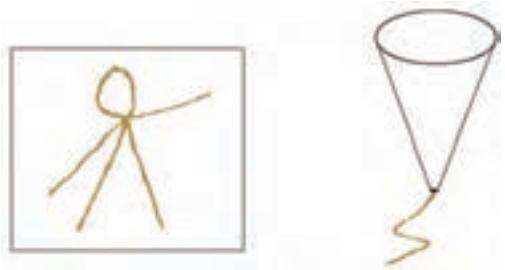

شکل ۱۰- نقاشی حرکتی

۵ نقاشی با مرکب سیاه: با استفاده از مرکب و قلم مو شکل‌هایی روی کاغذ می‌توان کشید (شکل ۱۱).

شکل ۱۱- نقاشی با مرکب سیاه

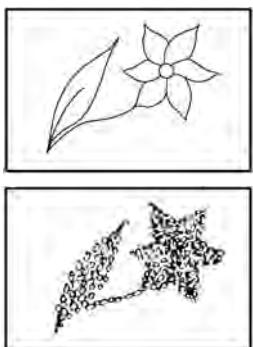
شکل ۱۲- نقاشی با شن

۶ نقاشی با شن: روی یک ورق کاغذ را چسب بزنید. با کاغذ دیگر، قیفی بسازید و در داخلش شن بریزید و با پاشیدن شن بر روی چسب، شکل‌های جالبی می‌توانید بکشید (شکل ۱۲).

شکل ۱۳- نقاشی با قطره چکان

۷ نقاشی با قطره چکان: بر روی یک کاغذ و با استفاده از قطره چکان رنگ و یک میز شنی، شکل‌های جالبی را می‌توانید خلق کنید (شکل ۱۳).

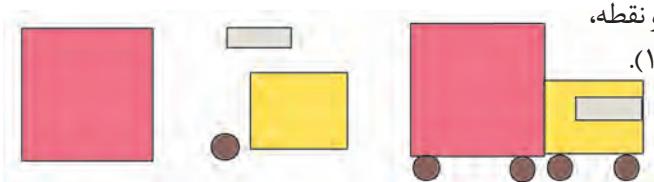
شکل ۱۴- نقاشی با گلوله‌های کاغذی

شکل ۱۵- نقاشی با حباب

۸ نقاشی با گلوله‌های کاغذی: دستمال کاغذی را به تکه‌های کوچک ریز کنید و با دست به شکل گلوله‌های ریز در آورید. یک نقاشی روی کاغذ بکشید و گلوله‌ها را با چسب داخل نقاشی بچسبانید. سپس با رنگ و قلم مو، روی گلوله‌های دستمال را رنگ کنید (شکل ۱۴).

۹ نقاشی با حباب: در داخل یک کاسه رنگ، آب و کمی مایع ظرفشویی بریزید و هم بزنید تا حباب‌ها ظاهر شوند. حالا کاغذ را روی حباب‌ها بگذارید و بردارید. شکل‌های حباب رنگی روی کاغذ دیده می‌شود. برای خشک شدن، آنها را از طناب آویزان کنید (شکل ۱۵).

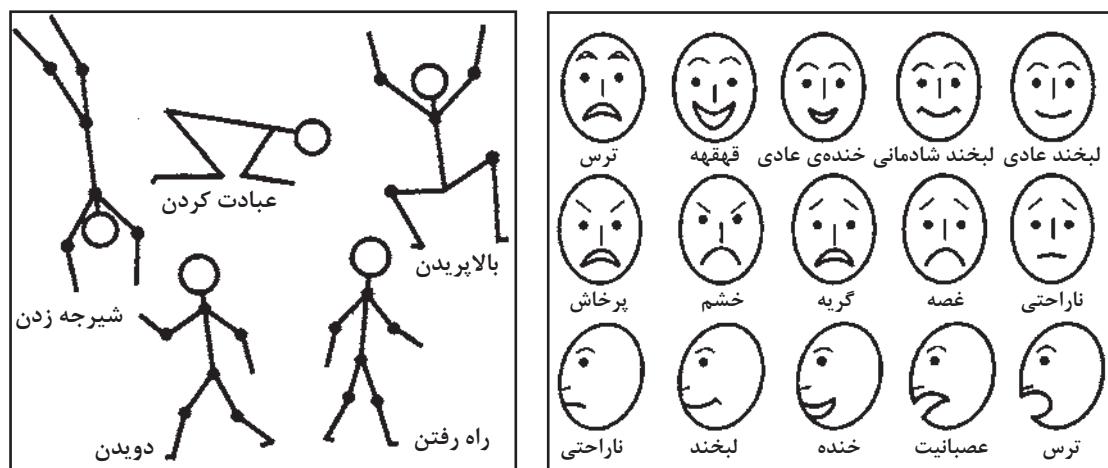

شکل ۱۶- نقاشی با خط و نقطه

۱۰ نقاشی با خط و نقطه: با ترکیب دو عنصر خط و نقطه، کودک با یک روش نقاشی آشنا می‌شود (شکل ۱۶).

در نقاشی کودکان به موارد زیر باید توجه کنید:

- مریبیان و معلمان در موارد متعددی می‌توانند از طراحی و نقاشی‌های ساده، از خط و نقطه استفاده کنند.
- آدمک‌ها: (که گاهی به آنها آدمک‌های چوب کبریتی می‌گویند) تصاویری از انسان هستند که با حداقل خطوط کشیده می‌شوند و می‌توانند حالت کلی بدن انسان را، تقریباً در هر حالتی، نشان دهند.
- صور تک‌ها: صورت راهم، مثل بدن آدمک‌ها، که به اجزای اصلی، دو تا چشم، دو تا ابرو، یک دماغ و یک دهان محدود می‌شوند، را نشان دهند و تمام حالات را با خطوط ساده روی آنها ایجاد کنند. طوری که لبخند بزنند، عصبانی بشونند، بترسند، فریاد بزنند، از ته دل بخندند، گریه کنند،.... و خلاصه تمام حالت‌هایی را که کودکان به خوبی می‌شناسند، با استفاده از همین صور تک‌ها طراحی می‌شود (شکل ۱۷).

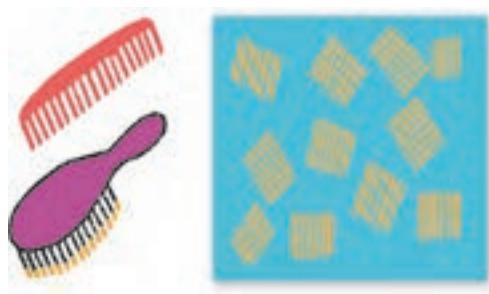
شکل ۱۷- نقاشی با خط و نقطه

- ۱۱ نقاشی گروهی: کودکان با همکاری هم برای خلق یک نقاشی کمک می‌کنند. هدف مهم این کار، کمک متقابل، بحث دسته‌جمعی، مطرح شدن در گروه و پرورش خلاقیت است (شکل ۱۸).

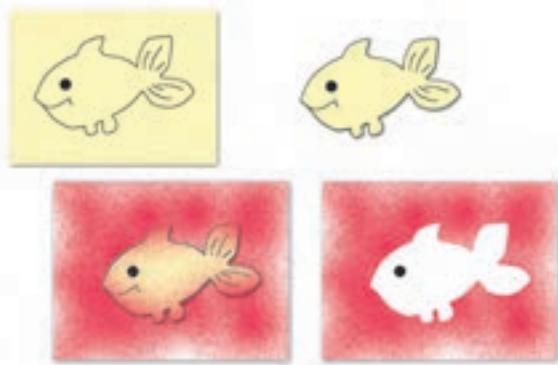

شکل ۱۸- نقاشی دیواری گروهی

۱۲ نقاشی با شانه و برس پلاستیکی (افشانگری): شکل دلخواهی را از مقوا قیچی کنید و روی کاغذ قرار دهید. سپس مسوک را به رنگ آغشته کنید و با دست یا روی تور سیمی ای که بالای تصویر نگه داشته‌اید بکشید. حال شکل مقوایی را بردارید. همچنین برای نقاشی با شانه، دندانه‌های شانه را در داخل رنگ قرمز قرار دهید. بعد شانه را روی کاغذ بکشید (شکل‌های ۱۹ و ۲۰).

شکل ۲۰- نقاشی با شانه

شکل ۱۹- افشنگری

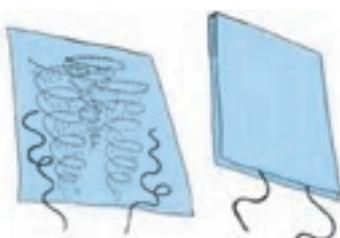
فعالیت‌های زیر را انجام دهید:

- ۱ با استفاده از انواع شکل‌ها و نقاشی‌های ساده یک پیام آموزش را طراحی کنید.
- ۲ مجموعه‌ای از انواع نقاشی را تمرین کنید و در کلاس ارائه دهید.

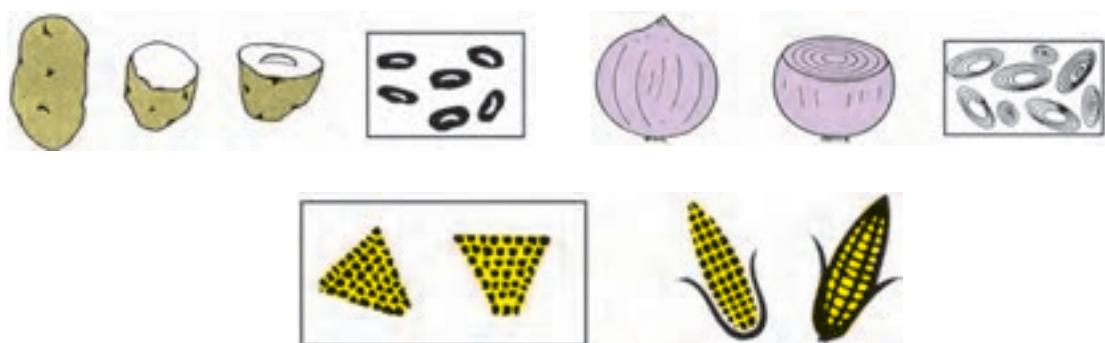
ب) چاپ

۱ چاپ با استفاده از نخ و پر: برای اجرای این کار انواع نخ‌ها، طناب‌ها، رشته‌ها و پر را به رنگ آغشته کنید و لای دو برگ کاغذ بگذارید و با دست روی کاغذ فشار دهید. با این روش می‌توانید به یک چاپ قرینه دست پیدا کنید و کودکان را به راحتی متوجه دو شکل قرینه و اجزای متناظر نمایید (شکل ۲۱).

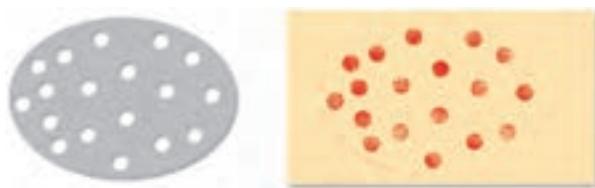
شکل ۲۱- چاپ با نخ و پر

۲ چاپ با استفاده از سبزیجات (سبزی زمینی، هویج و...): برای چاپ با سبزی زمینی، هویج، ابتدا باید نقش ساده‌ای را روی آن ایجاد کرد. از بلال، کلم و.... نیز می‌توان به خاطر شکل سطح مقطع آنها، برای چاپ استفاده نمود (شکل ۲۲).

شکل ۲۲- چاپ با سبزیجات

۳ چاپ با استفاده از قالب (شابلن) : برای این کار، می‌توان از قالب‌هایی که در اطراف خود دارید و یا وسایلی که دارای سوراخی به شکل خاص هستند و یا از قالب‌هایی که شکل‌های ساده‌ای چون اشکال هندسی و چیزهای دیگر در آنها ایجاد کرده‌اید، استفاده کنید. پس از تهیه قالب، آن را روی یک کاغذ ضخیم یا مقوا بچسبانید تا ثابت بماند. برای پاشیدن رنگ و رنگ‌آمیزی نمودن، می‌توان از ابزاری چون مسوک آغشته به رنگ، اسفنج آغشته به رنگ، پودر رنگ یا مداد رنگی استفاده نمود (شکل ۲۳).

شکل ۲۳- چاپ با شابلن

۴ چاپ با استفاده از قوطی کبریت: ابتدا، رویه قوطی کبریت را به رنگ آغشته کنید. سپس آن را به روی کاغذ فشار دهید. به جای قوطی کبریت می‌توانید از شکل‌های مقواهی بریده شده نیز استفاده کنید (شکل ۲۴).

شکل ۲۴- چاپ با قوطی کبریت

۵ چاپ با استفاده از غلتک: قوطی خالی کنسرو را از دو طرف سوراخ کنید و با یک وسیله نوک تیز یا میخ، شکل‌های مختلفی بر روی آن بکشید. حال غلتک را به داخل رنگ بزنید و روی کاغذ حرکت دهید (شکل ۲۵).

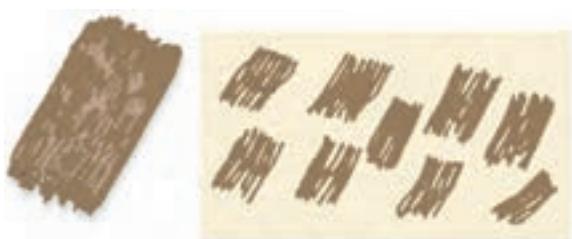
شکل ۲۵- چاپ با غلتک

۶ چاپ با استفاده از برگ: قسمت پشت برگ‌ها را که برجسته هستند، به رنگ آغشته کنید و روی کاغذ فشار دهید (شکل ۲۶).

شکل ۲۶- چاپ با برگ

۷ چاپ با استفاده از پوست درخت: پوست درخت‌های مختلف را پس از جمع‌آوری و آغشته نمودن با رنگ، روی کاغذ چاپ کنید. این کار را با اشیای دیگری مثل پارچه توری، کاغذ مچاله شده، مهرهای مختلف، پاشنه کفش، دست و پا می‌توان انجام داد (شکل ۲۷).

شکل ۲۷- چاپ با پوست درخت

انواع فعالیت چاپ را انجام دهید و در کلاس ارائه نمایید.

پودمان سوم؛ کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری ...

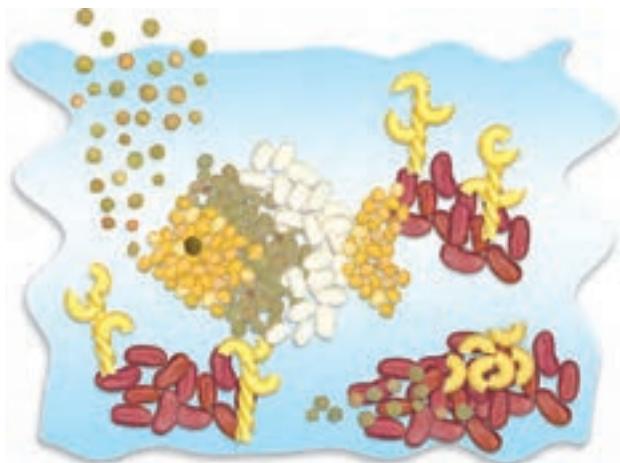
۲- کاردستی

(الف) کولاز

کولاز (کلاز)، که کلمه‌ای فرانسوی است (به معنی بریدن و چسباندن)، یک هنر تجربی (آبستره) است که در آن به جای رنگ کردن از چسب‌کاری استفاده می‌شود. در این کار، از چسباندن هر نوع ماده‌ای که قابل چسباندن باشد می‌توان استفاده نمود. مانند انواع کاغذ، انواع پارچه، حبوبات، مواد خوراکی و دور ریختنی (شکل‌های ۲۸ و ۲۹).

شکل ۲۹- کولاز پارچه

شکل ۲۸- کولاز حبوبات

ب) کار با خمیر

کودکان کار با خمیر را دوست دارند و نسبت به ابداع، ساختنی و قالب‌گیری اشیاء علاقه نشان می‌دهند. کودک دوست دارد با خمیر بازی کند و آن را به صورت‌های مختلفی درآورد (شکل ۳۰).

شکل ۳۰- کار با خمیر

طرز تهیه خمیر بازی

مواد لازم برای تهیه خمیر بازی خانگی:

۲/۵ فنجان آرد

۱ فنجان نمک

۱ فنجان آب

۱ قاشق غذاخوری روغن مایع خوراکی

نصف قاشق چایخوری پودر رنگ خوراکی

شکل ۳۱- خمیر بازی

روش تهیه خمیر: برای تهیه این خمیر، ابتدا مواد خشک یعنی آرد و نمک را با هم مخلوط کنید و در قابلمه نجسبی برشیزید. بعد هم روغن و آب و مقداری رنگ را اضافه کنید. بعد از اینکه مواد مخلوط شدند، روی حرارت متوسط قرار دهید و شروع به هم زدن کنید. رنگ را در ابتدا کم اضافه کنید و کم مقدارش روزیاد کنید تا به رنگ دلخواهتان برسید. وقتی مواد کم بسته شد و به شکل یک توپ خمیری در گوشه قابلمه جمع شد. خمیر رو داخل ظرفی بگذارید تا کمی خنک شود. بعد هم حدود ۵ دقیقه خمیر رو کاملاً ورز بدھید(شکل ۳۱).

ج) کار با دور ریختنی‌ها

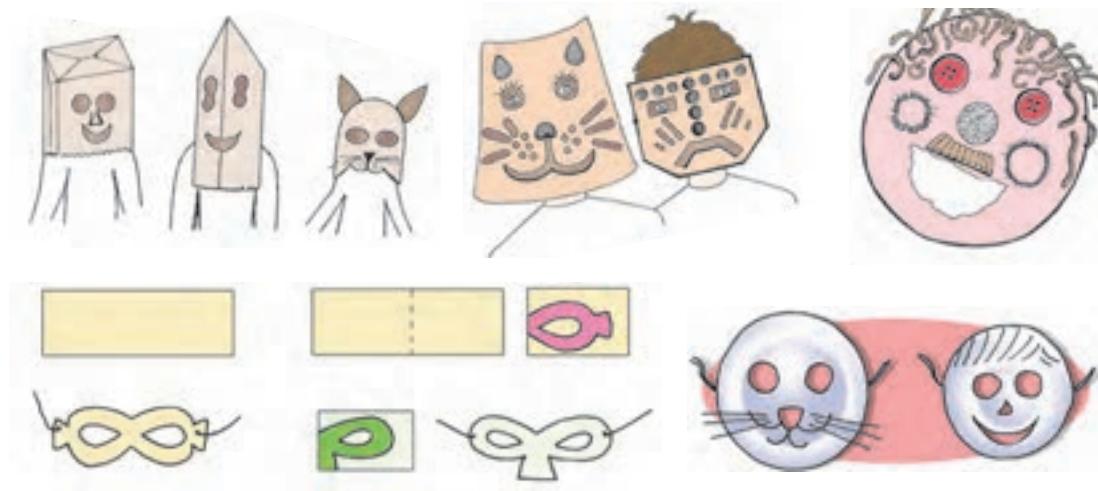
جمع آوری اشیاء و مواد دور ریختنی، یکی از سرگرمی‌های مورد علاقه کودکان است. دختران بیشتر از پسران بهاین کار علاقه نشان می‌دهند. وقتی کودکان وسایل را جمع آوری می‌کنند باید، با دادن اطلاعات و امکانات کم، این مواد و وسایل را به وسایل بازی و سرگرمی تبدیل کنند. وسایلی که می‌تواند به دست خود آنها تهیه شود و خلاقیت آنان را شکوفا کند. موادی از قبیل سنگ، سنگ‌ریزه، پر، صدف، گوش‌ماهی، هسته میوه‌ها، پوست آجیل، برگ درختان، گل‌ها، حبوبات چرب (پسته - گردو)، شانه تخمرغ خالی، قوطی‌های خالی، جعبه‌های شیرینی، کفشهای لوله‌ای استوانه‌ای مقواپی، قرقره‌های خالی، در نوشابه و شیشه شیر، چوب بستنی و... . البته کودکان ضمن جمع آوری مواد گوناگون و شناخت آنها، تخیل و تصور خود را هرچه بیشتر در این مسیر به کار خواهند گرفت (شکل ۳۲).

شکل ۳۲- کار با دور ریختنی‌ها

د) ماسک‌ها و شکل‌سازی

یکی از هیجان‌انگیزترین بازی‌ها، بازی‌های تقلیدی و تخیلی است. برای این منظور استفاده از ماسک‌ها بسیار مناسب به نظر می‌رسد. کودکان از این نوع بازی‌ها لذت می‌برند و اجرای این فعالیت‌ها، قوهٔ تخیل آنها را تحریک و تقویت می‌کند. ماسک‌هایی که توسط کودکان می‌توانند تهیه شود معمولاً از جنس کاغذ و مقوا و یا ترکیبی از آنها است (شکل ۳۳).

شکل ۳۳- ماسک‌ها و شکل‌سازی

فعالیت ۱۶

۳- عروسک‌های نمایشی

فعالیت‌های نمایشی، یکی از مؤثرترین امکانات آموزشی و تربیتی برای کودکان است و دارای ارزش‌های فراوانی است. بازی‌های نمایشی، ابزار و عامل تکامل کودک و پرورش ادراک، حافظه و تخیلات او می‌شود و نیروی عضلانی کودک را تقویت می‌کند. استفاده از مهارت‌های حرکتی در فعالیت‌های نمایشی، باعث نشاط و شادمانی کودک می‌گردد. اجرای نمایش‌های عروسکی برای کودکان، فرصتی است تا آنچه را که روزانه برایشان اتفاق افتاده و آنان را تحت تأثیر قرار داده است، ابراز نمایند و در نتیجه از فشارهای روزانه خود بکاهند.

انواع عروسک‌های نمایشی:

- ۱- انگشتی
- ۲- دستکشی
- ۳- میله‌ای
- ۴- متحرک با نخ

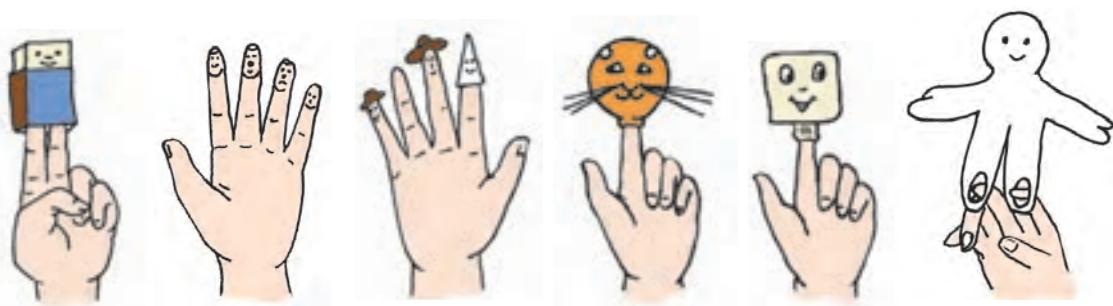
۱ عروسک‌های انگشتی:

با استفاده از مقوا، قوطی کبریت، تخم مرغ شکسته، بطری خالی، قاشق و دورریختنی‌ها

می‌توانید عروسک‌های جالبی بسازید.

از این عروسک‌ها می‌توانید در نمایش، کتابخوانی و قصه‌گویی استفاده کنید. سپس مریبی با یک یا دو انگشت آنها

را هدایت کند.(شکل ۳۴).

شکل ۳۴- عروسک‌های انگشتی

۲ عروسک‌های دستکشی:

عروسک‌هایی هستند که با استفاده از پاکت، جوراب و غیره آنها را به صورت

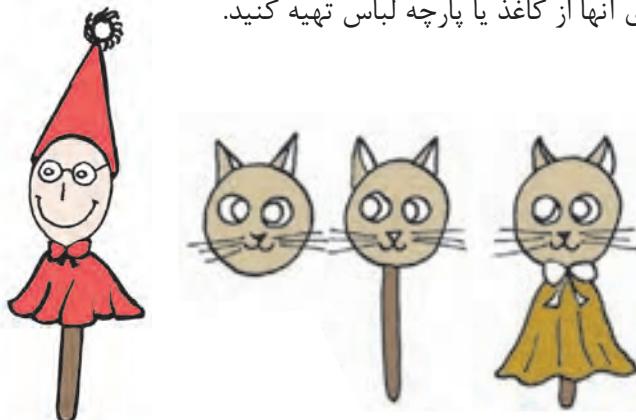
نمادی از یک شخصیت درمی‌آوریم سپس با فروکردن تمام دست درون جوراب و درگیر کردن سه انگشت

شست، اشاره و وسطی، عروسک را هدایت کنید (شکل ۳۵).

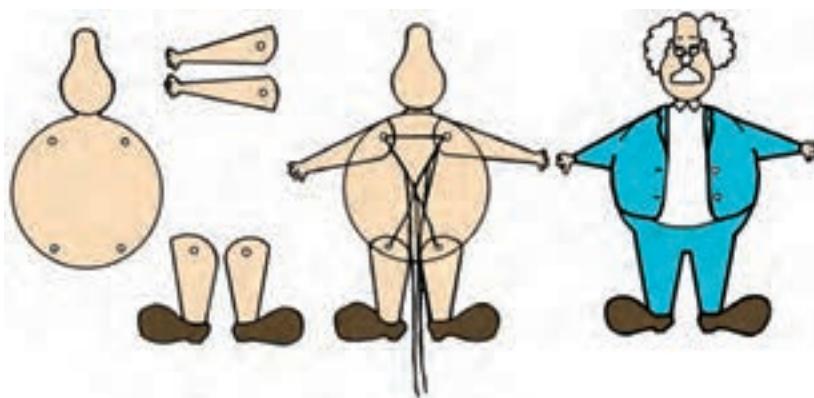
شکل ۳۵- عروسک‌های دستکشی

۳ عروسک‌های میله‌ای: با استفاده از ماسک‌ها صورت‌های مختلف حیوانات را بسازید و در بالای آن تکه چوبی بچسبانید و برای آنها از کاغذ یا پارچه لباس تهیه کنید.

شکل ۳۶- عروسک‌های میله‌ای

۴ عروسک متحرک: از یک تکه مقوا، قطعات سر و تنہ، دو پا و دو تا دست ببرید. قسمت بالای دست‌ها و پاهای را با سوراخ کن طوری سوراخ کنید که از بالا یک سانتی‌متر فاصله داشته باشد. چهار قسمت تنه (شانه‌ها و ران‌ها) را نیز با سوراخ کن، سوراخ و به وسیله دکمه فشاری یا گیره دو شاخ کاغذ به هم متصل کنید. حالا دست‌ها و پاهای را با نخ، یکی‌یکی وصل کنید. سپس از وسط نخ، دست‌ها و پاهای را محکم به هم ببندید. حالا نخ اضافی را بکشید، عروسک حرکت خواهد کرد (شکل ۳۷).

شکل ۳۷

انواع عروسک‌های نمایش را درست کنید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۷

از فعالیت‌های هنری انجام شده، نمایشگاهی در کلاس برگزار کنید.

فعالیت ۱۸

نمونه فعالیت هنری

موضوع فعالیت: انواع رنگ

هدف: آشنایی با انواع رنگ

نوع فعالیت: آموزش هنر

تأکید بر رشد: همه جانبه کودک

محل اجرا: فضای باز و بسته

تعداد کودکان: ۱۵ تا ۲۰ نفر

زمان: یک هفته

سن: ۴ ساله

مواد لازم: پودر رنگ، مداد رنگی، پارچه‌های رنگی، میوه‌های رنگی، کارت‌های شناخت رنگ

وسایل نقاشی: قلم مو، کاغذ و ...

زمینه‌سازی قبل از اجرا: وسایل مورد نیاز را قبل از اجرا آماده کنید و آنها را در فضای مناسب فعالیت‌های هنری قرار دهید.

روش کار مربی: ابتدا از کودکان بخواهید در مورد رنگ‌ها هرچه می‌دانند بیان کنند (انواع رنگ‌ها را در لباس‌ها و محیط نشان دهد). انواع مدادهای رنگی را در اختیار کودک قرار بدهید و نام رنگ هر کدام را تمرین کنید.

میوه‌های رنگی، مانند سیب، پرتقال، انگور و ... را روی میز قرار بدهید تا کودکان با رنگ آنها آشنا شوند. از کارت‌هایی که بر روی آنها نقاشی شده است استفاده کنید و از کودکان بخواهید نقاشی را رنگ کنند. پارچه‌های رنگی را در اختیار کودکان قرار بدهید و از آنان بخواهید هر کدام از پارچه‌های رنگی را ببرند و بر روی مقوا بچسبانند و رنگ آنها را بیان کنند.

سپس از پودر رنگ برای درست کردن انواع رنگ و ترکیب آنها استفاده کنید و از کودکان بخواهید با لمس، دستکاری و مشاهده، با رنگ‌ها آشنا شوند.

پیامدهای حاصل از آموزش:

مفاهیم: کودک می‌تواند انواع رنگ را بیان کند. با روش درست کردن رنگ آشنا شود.

مهارت: کودک می‌تواند، علاوه بر شناخت رنگ‌ها، آنها را با یکدیگر مقایسه و از آنها انتخاب کند.

ارزشیابی پایانی پودمان سوم

- ۱ اهمیت و ضرورت بازی در دوره پیش از دبستان را توسط نمودار نشان دهید.
- ۲ کاربرد بازی در آموزش مفاهیم پیش از دبستان را در قالب یک فعالیت نشان دهید.
- ۳ فهرستی از ارزش‌های بازی تهیه کنید.
- ۴ برای هر ارزش بازی با توجه به الگوی بازی، یک بازی طراحی کنید.
- ۵ جدول زیر را کامل کنید.

هدف بازی	سن کودک	ویژگی بازی	نام بازی
برای لذت بردن از حواس استفاده می‌شود	تولد تا دو سالگی		
سهیم شدن، رعایت نوبت و ...			با قاعده
	۵-۲ سالگی		رمزی

- ۶ یک بازی کم‌تحرک برای کودکان ۳ تا ۵ ساله طراحی کنید.
- ۷ جدول زیر را در مورد مراحل رشد هنری کامل کنید.

سن کودک	ویژگی مرحله	نام مرحله
۱ سالگی		
		خط خطی
۳ سالگی به بعد		
	تصاویر شباهت با واقعیت دارند	شكل‌سازی

- ۸ برای هر فعالیت هنری، یک نمونه فعالیت درست کنید.
- ۹ سه عروسک نمایشی (انگشتی، میله‌ای، متتحرک) درست کنید.
- ۱۰ با عروسک‌های نمایشی یک نمایش با موضوع بهداشت فردی اجرا کنید.

ارزشیابی شایستگی کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان (پودمان ۳)

نمره	استاندارد (شاخص‌ها، داوری، نمره‌دهی)	نتایج	استاندارد عملکرد (کیفیت)	تكلیف عملکردی (شاخص‌گذاری)	عنوان پودمان ۳
۳	۱- طراحی بازی‌های آموزشی برای کودکان پیش از دبستان ۲- طراحی فعالیت‌های هنری برای کودکان پیش از دبستان ۳- ساخت کاردستی برای انجام فعالیت‌های هنری کودکان ۴- طراحی فعالیت‌های ورزشی برای کودکان پیش از دبستان	بالاتر از حد انتظار	کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان با	کاربرد بازی و اسباب بازی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان	کاربرد بازی، اسباب بازی، فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان
۲	۱- طراحی بازی‌های آموزشی برای کودکان پیش از دبستان ۲- طراحی فعالیت‌های هنری برای کودکان پیش از دبستان ۳- طراحی فعالیت‌های ورزشی برای کودکان پیش از دبستان	در حد انتظار	استفاده از منابع علمی و آموزشی معتبر، آینن نامه‌ها، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور	کاربرد فعالیت‌های هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان	هنری و ورزشی در برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان
۱	توانایی انجام یک شاخص از شاخص‌های در حد انتظار	پایین‌تر از انتظار			
نمره مستمر از ۵					
نمره شایستگی پودمان از ۳					
نمره پودمان از ۲۰					

پودمان ۴

سازماندهی منابع آموزشی (انسانی، فضای مواد و تجهیزات)

شايسنگي هاي پودمان

- ۱ سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان
- ۲ سازماندهی فضا و تجهیزات آموزشی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان

سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز

فعالیت ۱

در گروههای کلاسی در مورد نسبت هنرآموز به تعداد هنرجویان کلاس، بر اساس تجربیات تحصیلی خود گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

با گسترش آموزش و پرورش در دوران اولیه کودکی، کارکنان و افراد تعليم یافته بسیاری برای کار با کودکان در مراکز پیش از دبستان سازماندهی شده‌اند و سیاست‌هایی در تقسیم‌بندی وظایف و مسئولیت‌های آنها در همه کشورها صورت گرفته است. این نوع سازماندهی تفاوت‌هایی را بین مراکز پیش از دبستان و مراکز دبستانی و دوره‌های بالاتر به وجود می‌آورد.

ترکیب و تعداد نیروی انسانی مورد نیاز مهدکودک

- ۱ یک نفر مسئول فنی به عنوان مدیر.
- ۲ یک نفر مربی مهدکودک به ازای هر ۱۰ کودک شبانه، شبانه‌روزی و ...
- ۳ یک نفر کمک‌آشپز برای مهدهای کودک تمام‌وقت، شیرخوار، ۱۵ کودک نوپا، یا ۱۵ کودک نوباوه.
- ۴ یک نفر کمک‌مربی مهدکودک به ازای هر ۱۰ کودک. شبانه، و شبانه‌روزی با ظرفیت بیش از ۱۰۰ کودک شیرخوار، ۱۵ کودک نوپا، یا ۱۵ کودک نوباوه.
- ۵ به ازای هر ۱۰ کودک شیرخوار یک نفر مراقب. یک بار در ماه.
- ۶ یک نفر خدمتگزار به ازای هر ۵ کودک.

نکته

در مهدکودک در صورت وجود کودکان محروم با نیاز ویژه^۱، ممکن است دو مربی و دو کمک‌مربی برای یک گروه ۱۵ نفره کودکان خدمت نماید. در کودکستان در صورت وجود کودکان محروم با نیاز ویژه، تعداد کودکان کمتر شده و افراد کمکی، بیشتر می‌شوند.

فعالیت ۲

در گروههای کلاسی، گروههای سنی زیر ۳ سال در یک مهدکودک فرضی که شامل ۵ کودک شیرخوار، ۱۵ کودک نوپاست را در نظر بگیرید و تعداد نیروی مورد نیاز آن (مربی، کمک‌مربی) را محاسبه کنید.

سازماندهی فضا و تجهیزات آموزشی مورد نیاز

فعالیت ۳

- در گروههای کلاسی درباره موارد زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
- تأثیر فضاهای آموزشی بر یادگیری کودکان
 - ویژگی‌های فضای آموزشی

۱- کودکان محروم با نیاز ویژه، کودکانی هستند که در یک یا چند جنبه از رشد نسبت به گروه همسن، همانند معلولان جسمی - حرکتی، ناشنوایی، عقابمندگان ذهنی و غیره، رشد کنندتری دارند.

ج) تقسیم‌بندی فضا و تجهیزات بر اساس فعالیت‌ها. هر کدام از موارد در این قسمت توضیح داده می‌شود.

الف) شرایط استقرار یا محل مرکز آموزشی

مطلوبیت فضا یکی از اصول استقرار یک مرکز آموزشی می‌باشد. این مطلوبیت فضا از دو جهت مهم است:

- وضعیت جغرافیایی^۳
- شرایط اقلیمی

منظور از وضعیت جغرافیایی یعنی میزان سازگاری محل با کاربری آن.

بنابراین مسیرهای رودخانه‌های فصلی، سیل، حریم گسل، زلزله، محل آلاینده‌های محیطی مانند فاضلاب‌ها، کشتارگاه‌ها، دامداری، انباشت زباله، آلاینده‌های صوتی مانند فرودگاه‌ها، راه آهن و جایگاه‌های سوخت‌گیری و کارخانه‌های صنعتی و شیمیایی با احداث چنین مراکزی سازگاری ندارند.

منظور از شرایط اقلیمی برخورداری محل از نظر تابش نور آفتاب و بادهای مزاحم و... است.^۴

با توجه به دستاوردهای علوم ارتباطات، آموزش یک نوع اطلاع‌رسانی است با این نگرش کودکان و سایر آموزش‌گیرندگان تنها تحت تأثیر «کلام» معلم نیستند، بلکه عناصر متعددی در این انتقال پیام نقش دارند و چه بسا آموزش‌های غیرکلامی و رفتارهای غیربیانی بیش از سایر عوامل در این انتقال پیام نقش داشته باشند. برهمنی اساس «ادوارد تی‌هال»^۵ در نظریه مهم خود «ربان صامت» معتقد است: «فضا سخن می‌گوید و زمان حرف می‌زند».

بنابراین فضاهای آموزشی مثل معلم و کتاب حامل پیام هستند و با کودکان و فرآگیران حرف می‌زنند. دیوارهای بلند و خاکستری، راهروهای تاریک، اتاق‌های بدون پنجره و... فرآگیر را به اسارت می‌گیرند و بالعکس فضاهای روشن و راهروهای پهن شادی‌آفرین هستند. از این رو فضارا معلم سوم بعد از والدین و مربیان می‌دانند.^۶

نکاتی را که باید در طراحی فضاهای آموزشی مراکز

پیش از دبستان رعایت کرد عبارت‌اند از:

(الف) شرایط استقرار یا محل مرکز آموزشی پیش از دبستان
(ب) ویژگی‌های مکانی (معماری داخلی)

فعالیت ۴

در گروههای کلاسی، در مورد ویژگی‌های کف و دیوارها و سقف ساختمان یک مهدکودک گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

ب) ویژگی‌های مکان

کف، مهم‌ترین قسمت از فضای یک مرکز پیش از دبستان را تشکیل می‌دهد و دارای مشخصات زیر است:

■ جنس کف‌پوش‌ها در فضای بسته می‌توانند سنگ، آجر، سرامیک، چوب، مکالئوم^۷، موکت و در فضای باز، سنگ‌ریزه، شن و سیمان یا پلاستیک‌های فشرده مخصوص (فوم) باشد.

دیوارها، سقف، کف، در و پنجره و راهروها فضاهایی هستند که در کل مکان زندگی ما را شکل می‌دهند. با شناخت هر چه بیشتر نیازهای کودکان و با در نظر گرفتن اندازه‌های مناسب برایشان می‌توان با تغییراتی فضارا برای کودک دلنشیں کرد تا بتواند جدایی از خانه را راحت‌تر بپذیرد و ساعات خوشی را بگذراند.

۱ - Edward T.Hall کارشناس علوم ارتباطات

۲ - لوریس مالاگاتری - رئیس مرکز آموزشی رجیو امیلیا

۳ - Topology

۴ - سازمان نوسازی و تجهیزات مدارس - اصول و مهارت‌های فضاهای آموزشی و پرورشی، بهرام قاضی‌زاده، چاپ اول تابستان ۸۰

۵ - کف‌پوش پلاستیکی

استفاده کرد، زیرا تجمع آب زیرگلدان خطر افتادن و کنده شدن از سقف را دارد.

■ معمولاً رنگ سقف را سفید مات انتخاب می کنند، که انکاس نور کمتر است.

■ از گذاشتن وسایل بی مصرف روی بام و راه پله هایی که به پشت بام متصل می شوند (خرپشه) باید اجتناب کرد زیرا در موقع بحران می توانند خطرآفرین باشند. (زلزله، آتش سوزی و...)

۲ دیوارها

دیوارها برای تحمل وزن سقف، جدارسازی، محصور کردن، مرزبندی و حفاظت می باشند که وجودشان در یک مرکز پیش از دبستان ضروری است. دیوارها حرکت مارا هدایت می کنند و با تغییر جای آن می توان فضا را بزرگ تر و یا کوچک تر کرد.

در مراکز آموزشی با توجه به وضعیت فضا، دیوارها می توانند کاربردهای گوناگون داشته باشند:

■ به عنوان صدای گیر مانع نفوذ صدا از کلاس به کلاس دیگر شوند.

■ با استفاده از دیوارهای غیر ثابت^۲ فضای داخلی کلاس را براساس فعالیت ها جدارسازی می کنند. در این صورت پایه دیوارهای غیر ثابت باید به زمین اتصال داشته یا به دیوار محکم شده باشند.

■ فضای مناسبی برای ترئین یا نمایش فعالیت کودکان و یا ارائه اطلاعات استفاده می شود. در نصب تابلوها به دیوار علاوه بر عدم استفاده از سوزن و پونز باید محل اویختن استحکام داشته و در سطح زاویه دید کودکان باشد. علاوه بر آن هدف تابلوها و مفید بودن آن برای کودکان باید در نظر گرفته شود.

■ در شکل ۱، هیچ گونه تصویری به دیوارها آویخته نشده است، بنابراین کودک چیزی برای نگاه کردن و فکر کردن به آن ندارد و دیوار بدون استفاده است.

در شکل ۲، با استفاده از پوسترهای تصاویر و کلاژها فصل پاییز را به نمایش گذاشته، چنانچه کلاس برای

■ در مهدهای کودک با توجه به نوع فعالیت ها، از پوشش های گوناگون استفاده می شود: مثلاً در بخش نوزاد و نوپا، کف پوش های نرم چسباندنی (موکت های نرم) استفاده می شوند. در بخش هایی از کف پوش های غیر چسباندنی برای روی آن استفاده می شود که قابل شستشو و تعویض باشند.

■ کف پوش های کتابخانه های کودکان قسمتی مکالئوم است و بخشی از آن با موکت پوشانده می شوند تا کودک به راحتی روی آن بنشیند و یا بالشتک های خود را روی آن قرار دهد.

■ برای فضاهای هنری باید از کف پوش های قابل شستشو استفاده نمود.

■ کف پوش های سطوح شبیدار علاوه بر اینکه نباید لغزندۀ باشند، نباید زیاد ناهموار بوده یا با سنگریزه های بزرگ مفروش شود، زیرا چرخ های صندلی های چرخدار (ولیچر) یا کالسکه و یا سه چرخه کودکان در فضای باز نمی توانند به راحتی از آن عبور کنند.

تعیین رنگ این پوشش ها نیز اهمیت خاصی دارد و علاوه بر داشتن هماهنگی با رنگ دیوار و قفسه ها، بهتر است کمی طرح دار باشد تا لکه ها و رنگ های ریخته شده کمتر به چشم بخورد. رنگ های ملایم سرد بهتر از رنگ های تند گرم هستند.

۲ سقف

سقف اتاق ها و کلاس بسیار اهمیت دارد و کاربردش همراه با کف معنا پیدا می کند و از آنجا که قابل جایجا شدن نیست و دور از دسترس است، آن را به مکانی برای گجکاری، نقاشی، کاشی کاری و... بدل ساخته اند: ■ به محکم بودن آجرهای سقف و چکه نکردن آن که موجب ریختن سقف می شود توجه شود.^۱

■ محل اتصال چراغ های سقفی و خطر سقوط آویزها که هر یک به نوبه خود می توانند خطرآفرین باشند، کنترل شود.

■ در مراکز آموزشی هرگز نباید از گلدان های آویز سقفی

۱- به چکه کردن کولرهای آبی که روی پشت بام قرار دارند، توجه شود.

شکل ۱- دیوار خالی مهد کودک

شکل ۲- دیوار با پوستر

گروههای ۳ ساله باشد، مفهوم ارائه شده (ویژگی‌های فصل، ماه و...) برایشان چندان قابل درک نیست. در کلید و پریز از کف اتاق ۱۱۵ تا ۱۲۵ سانتی‌متر و واقع فقط تزئین است نه آموزش اما برای گروههای سنی بالاتر همین تصاویر روی دیوار می‌تواند برای رنگ‌های رونگ‌های روشن دیوار، فضا را بزرگ‌تر و رنگ‌های تیره، فضا را کوچک‌تر می‌کنند. ■ آموزش مفهوم فصل پاییز بسیار مناسب باشد. ■ از آنجا که کلیدهای برق روی دیوار نصب می‌شوند،

شکل ۳- ویژگی های مکانی (سقف، کف، دیوار ...)

باعث آرامش در این سطوح پر تحرک (پله ها) می شوند.

برای جذابیت فضای توانید از رنگ های تندر و روشن تر
در سطوح کمتر (نرد ها) استفاده کنید.

* سطح شیبدار: از سطوح شیبدار به عنوان جایگزینی
برای پله ها این امکان را می دهد که فرد با حرکات نرم تر
از سطحی به سطح دیگر برود. از سطوح شیبدار در
داخل فضا و فضای باز استفاده می شود.

■ دسترسی های افقی شامل راهروها - درب ورود و خروج
* راهروها: در مراکز یادگیری یکی دیگر از فضاهای

ارتباطی راهروها هستند که علاوه بر یادگیری های
غیررسمی، ارتباطات اجتماعی بین کودکان را افزایش
می دهند. نصب کارهای کودکان، روزنامه های دیواری،
علاوه بر جذابیت، می تواند به نمایشگاهی از کار کودکان
تیدیل شود. استفاده از صفحات آکوستیک^۱ در بدنه
دیوارها باعث کاهش صدا می شود. در بعضی مراکز از
راهروهای عبوری به عنوان مکانی برای گذاشتن
قفسه ها و کمد استفاده می کنند. تیزی لبه های این
کمدها باید با ابر پوشانده شود تا خطری ایجاد نکند.

* درب های ورود و خروج: درب ورودی به عنوان اولین

۴ پنجره ها

یکی دیگر از عناصری که در ساختمان مراکز آموزشی
تأثیرگذار است، پنجره ها می باشند. که علاوه بر توری
باید از حفاظ محکمی برخوردار باشند و در موقع بحران
از داخل امکان باز شدن آنها وجود داشته باشد.

۵ فضاهای ارتباطی

منظور از فضای ارتباطی یعنی فضاهای عبور و حرکت
و فضاهای توقف پاگردها، که عناصر یک ساختمان را
به هم پیوند می دهد.

فضاهای ارتباطی به دو دسته تقسیم می شوند:
■ دسترسی های عمودی شامل راه پله ها و سطوح
شیبدار^۲

* راه پله ها: به عنوان یک عنصر ارتباطی عمودی نقش
مهمنی دارند. در موقع پایین و بالا رفتن از پله ها، نقطه دید
ما نسبت به فضا دائمآ تغییر می کند و این حرکت باعث
پدید آمدن نوعی کنجکاوی می شود.
حد فاصل نرده ها باید کم باشد و با حصیر و یا طناب
فاصله ها پر شوند.

استفاده از رنگ های سرد و ملایم (آبی و سبز کمرنگ)

۱- Ramp

۲- صفحاتی که در داخل دیوار و سقف ساختمان به عنوان صدایگیر استفاده می شود.

چند منبع نوری استفاده نمود.

■ استفاده از دستگاه کم و زیاد کننده نور (Dimer) در بخش نوپا و شیرخوار و به طور کلی اتاق خواب، مناسب است.

■ تابش منبع نور نباید مستقیم به چشم کودکان بتابد (به خصوص برای شیرخواران).

■ تابش نور باید از سمت چپ باشد، به خصوص در موقع نوشتن و فعالیتهای هنری.

■ چنانچه تابش نور شدید باشد باید از پرده استفاده کرد.

■ با توجه به شرایط جوی ایران، کلاس‌ها باید شمالی-جنوبی باشند.

۸ صدا

شنیدن درست یکی از عناصر در طراحی فضای آموزشی است. زیرا فراگیران در صورت وجود سرو صدا و آلودگی صوتی نمی‌توانند به خوبی تمرکز کنند.

تحقیقات بسیاری در زمینه سروصدای زیاد صورت گرفته و تغییر و آثاری را به جا گذشته‌اند:

■ آثار فیزیولوژیک که منجر به افزایش فشار خون و ضربان قلب و بی‌حالی برای مدت طولانی می‌شود.
■ آثار انگیزشی که منجر به ناتوانی در آموختن، تمایل کمتر به حل مسئله و درگیری ذهنی (حل پازل) و دیرانگیختگی می‌شوند.

■ آثار شناختی سروصدامانع تمرکز می‌شود. در بلندمدت توانایی حذف صدای اصلی را از صدای غیراصلی ندارد.

برای حل مشکل صدا، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:
(آکوستیک کردن دیوارها، استفاده از پنجره‌های دوجداره، کاشت درختان دور ساختمان، خاکریزها کف‌پوش‌های ضد صدا)

۹ تهويه

علاوه بر نور و صوت عامل دیگری که در راحتی کودکان در فضاهای داخلی اثر می‌گذارد، شرایط مناسب حرارتی است که بستگی به اقلیم، حرارت، رطوبت، باد و تشعشع خورشید دارد.

بخش در ساختمان مراکز آموزشی است. که ارتباط-دهنده فضای شهری با مهدکودک است. این ورودی اولین مکانی است که کودک هنگام ورود با آن برخورد کرده، از خانواده جدا می‌شود و نهایتاً هنگام خروج از مهد از آن می‌گذرد.

■ درب ورودی باید به اندازه کافی بزرگ باشد.

■ قفل و دستگیره داشته و پشت در وسایل بی‌صرف گذاشته نشود.

■ درب ورودی در موقع بحران (آتش‌سوزی، آمبولانس) باید به آسانی قابل باز شدن باشد، اما نباید مستقیماً به بزرگراهها، چهارراه‌ها و یا میدان‌ها باز شود.

■ در رنگ‌آمیزی درب ورودی باید از رنگ‌های شاد و جذاب استفاده کرد. کشیدن تصاویر کارتونی شاید برای مدتی خواهایند باشد ولی زود برای کودک خسته‌کننده خواهد شد.

■ داشتن سایهبان و باران گیر برای درب‌های ورودی بسیار ضروری است.

■ در درب ورودی، می‌توان از تابلوهای اعلانات برای اطلاع‌رسانی به والدین استفاده کرد. بریده‌جراید، معرفی کتاب و نمایشگاه‌ها برای کودکان، پیام‌های بهداشتی و قوانین مهدکودک از جمله موارد قبل نصب، در تابلوها هستند.

۶ نور

نور یکی از مهم‌ترین عناصر در طراحی فضا و تأمین آسایش است.^۱ مقدار و سطح نورپردازی برای برخی از فعالیت‌ها ضروری است. کودکان به طور کلی نور زیاد، طبیعی و شفاف را دوست دارند و در فضاهای کم‌نور و تاریک نگران می‌شوند.

در مراکز آموزشی معمولاً از نور طبیعی و مصنوعی توأم‌ان استفاده می‌شود.

نکاتی که در رابطه با نور باید به آن توجه نمود عبارت‌اند از:

■ در بخش کتابخانه نباید از چراغ‌های رومیزی استفاده کرد.

■ به جای استفاده از یک منبع نوری قوی باید از

۱- به کتاب کنترل بهداشت و اینمنی محیط مراکز پیش از دیستان قسمت نور مراجعه شود.

- کمبود هوای مناسب و اکسیژن در فضای آموزشی منجر به کاهش حافظه و یادگیری و تمرکز می‌شود.
- تهویه مناسب هوا و جریان هوای تازه نشاط و سرزنش‌گی می‌دهد.
- هوای داخل اتاق‌ها حدود ۲ الی ۳ بار در ساعت (با باز کردن پنجره‌ها) تعویض شود.
- درجه حرارت مناسب ۱۸ درجه سانتی گراد و حداقل ۲۵ درجه سانتی گراد است.

در گروه‌های کلاسی، گزارشی از ویژگی‌های مکان‌های مختلف هنرستان خود (کف، دیوار، سقف و غیره) تهیه کنید.

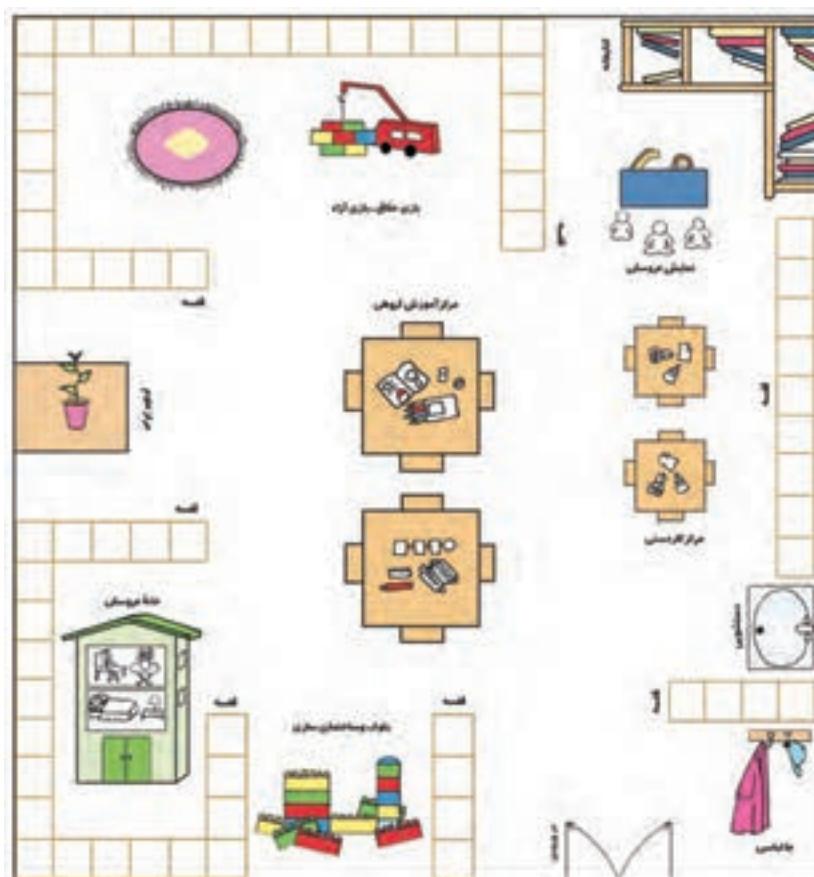

در گروه‌های کلاسی در مورد ویژگی مکان‌های مختلف یک مرکز پیش از دبستان از منابع علمی جستجو کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

ج) تقسیم‌بندی فضا و تجهیزات بر اساس فعالیت‌های آموزشی

به تصویر زیر یا دقت نگاه کنید.

شکل ۴

در گروههای کلاسی با توجه به تصویر صفحه قبل در موارد زیر گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

❑ فضای آموزشی به چه قسمت‌هایی تقسیم شده است؟

❑ هر قسمت از این فضا چه ویژگی‌هایی دارد؟

از طریق بازی با این مکعب‌ها، کودک به تجارب مفیدی در زمینه مفاهیم (سبک و سنگین، بزرگ و کوچک، بلند و کوتاه) و فرم‌های هندسی (سه‌گوش، چهارگوش، گرد و ...) طبقه‌بندی، جور کردن، تعادل و تقارن و ... دست می‌یابند:

■ بازی با آجرک‌ها به صورت انفرادی و گروهی است، هیچ وقت همه کودکان با هم به ساختمان‌سازی نمی‌پردازند و معمولاً در گروههای ۲ و حداقل ۳ نفره است. در نتیجه فضای زیادی برای بازی نیاز ندارند و مدت بازی طولانی نیست و حدود ۳۰ دقیقه می‌باشد.

(شکل ۵)

■ با توجه به اندازه و فرم‌های مختلف تعداد آجرک‌ها برای کودکان بستگی به سن و تجربه‌شان دارد. در سنین پایین‌تر به تعداد و اشکال محدودتری نیاز دارند، در حالی که در سنین بالاتر علاوه بر تعداد بیشتر، اشکال گوناگونی مثل مستطیل، مربع، استوانه، دایره، نیم‌دایره

فضای یک مرکز پیش از دبستان باید به گونه‌ای تنظیم شود که در آن امکان انجام تمامی فعالیت‌های آموزشی وجود داشته باشد. این فضا با توجه به تجهیزاتی که در آن قرار می‌گیرد شامل مراکز یادگیری زیر است:

۱ مرکز ساختمان‌سازی

آجرهای ساختمان‌سازی از جمله وسایلی هستند که کودکان بر اساس سن، علاقه و توانایی‌هایشان از آنها استفاده می‌کنند. به‌طور مثال کودک ۲ ساله آنها را دور خودش می‌چیند و یا با روی هم قرار دادن برج می‌سازد و از فرو ریختن آنها لذت می‌برد، در حالی که کودکان بزرگ‌تر ساختمان‌های بزرگ‌تر و پیچیده‌تر می‌سازند. این آجرک‌ها از نظر اندازه، فرم و جنس متفاوت هستند و شامل دو نوع مکعب‌های اسفنجی و فوم‌های کوچک که روی میز می‌توانند از آنها استفاده کنند و مکعب‌های بزرگ چوبی و پلاستیکی خشک که در فضای باز از آنها بهره می‌گیرند.

شکل ۵ – بازی با آجرک‌ها به صورت انفرادی و گروهی

■ مسیرهای ارتباطی مثل در و یا بین چند قفسه که برای فعالیتهای دیگر منظور شده‌اند مانند قفسه کتاب نمی‌تواند برای این فعالیت مناسب باشد.

و... مورد استفاده قرار می‌گیرد (شکل ۶).

■ محل استفاده از این آجرک‌ها علاوه بر تمیز بودن باید مفروش باشد و محل رفت و آمد نباشد.

شکل ۶- شکل‌های گوناگون آجرک‌ها

نکاتی که باید در فعالیتهای هنری کودکان بدان توجه شود در پودمان ۳ به تفصیل بیان شده است. با وجود این یادآوری چند نکته در اینجا ضروری است:

■ محوطه‌ای که این فعالیت در آن انجام می‌شود حتماً باید قابل شست و شو باشد تا نگرانی از ریختن رنگ، چسب و... وجود نداشته باشد.

■ محل کار باید نزدیک سینک دستشویی قرار بگیرد تا کودک به آسانی بتواند دست‌هایش را بشوید.

■ ارتفاع میز کار در حالت ایستاده کودک باید ۶۰ سانتی‌متر باشد.

■ سطح میز باید صیقل باشد، در غیر این صورت باید از رومیزی پلاستیکی استفاده شود.

■ سه‌پایه نقاشی برای کار در اختیار کودک قرار گیرد (شکل ۷).

در صورت عدم دسترسی به سه‌پایه می‌توانید با استفاده از مقواهی خشیم و چهارپایه، مقوارا به دیوار تکیه بدهید. از سه‌پایه‌ها می‌توان به عنوان دیوارهای برای جداسازی فضای نیز استفاده کرد.

■ پوشیدن روپوش کار برای کودکان الزامی است. این روپوش می‌تواند از لباس‌های والدین که آستینش کوتاه شده باشد و یا از کیسهٔ بزرگ زباله که در فاصله گردن برش خورده استفاده شود.

■ وسایل ساختمان‌سازی با توجه به جنس و انواع آن باید در قفسه‌های جداگانه‌ای طبقه‌بندی شوند تا دسترسی به آن آسان بوده و نیازی به برهم زدن همه آنها نباشد.

■ کودکان برای تجسم فضای ساختمانشان نیاز به استفاده از حیوانات پلاستیکی، آدمک‌ها و حتی ماشین‌های کوچک دارند. لذا می‌توان در کنار قفسه‌های ساختمان‌سازی قفسه‌ای از این وسایل را قرار داد، تا مجبور نشوند از سایر قفسه‌ها وسایل مورد نیاز خود را بردارند.

■ باید کودکان را ترغیب کرد که بعد از بازی وسایل را جمع کرده و در قفسه مخصوص آن قرار دهند.

■ کودک تمایلی به خراب‌کردن ساختمانش ندارد. می‌توانید با عکس گرفتن به او اطمینان بدهید که اثرش ماندگار خواهد ماند.

■ برگزاری نمایشگاهی از سازه‌های کودکان می‌تواند بسیار جالب باشد.

۲ مرکز فعالیتهای هنری

هنر وسیله‌ای است که کودکان از طریق آن احساسات و یادگیری‌هایشان را به نمایش می‌گذارند. سازمان‌دهی این مرکز در الهام بخشیدن، بیان خود و نوآوری و خلاقیت بسیار اهمیت دارد.

شکل ۷ – سه پایه نقاشی

■ نور مناسب و کافی از جمله مواردی است که باید به آن دقت شود، بهتر است این قسمت کنار پنجره باشد تا کودک علاوه بر نور طبیعی، بتواند آسمان، درختان و... را مشاهده کند.

■ قفسه‌های مرکز هنر باید قفسه‌های کوتاه و بدون درب باشند و کلیه ابزارها به صورت جداگانه، در معرض دید

شکل ۸ – قفسه

کودک قرار گیرند. کودکان موظف هستند پس از اتمام کار، وسایل را در جای خود قرار دهند، تا فضای کافی برای فعالیتهای دیگر وجود داشته باشد (شکل ۸).

■ مریبیان می‌توانند سایر ابزارها را در قفسه‌هایی دور از دسترس کودک قرار دهند و در صورت لزوم برای تجارت جدید و یا رفع کمبود به کودکان ارائه دهند.

ابزار مورد نیاز در این بخش با توجه به نوع کار شامل موارد زیر است:

■ نقاشی: مداد، مداد رنگی، گچ رنگی، تخته‌سفید^۱ یا تخته سیاه، کاغذ، قلم موی ۲/۵ cm و گرد برای کودکان، قلم موی مسطح و گرد برای کودکان بزرگ‌تر، قلم موی بلند برای کار روی سه‌پایه، رنگ برای نقاشی با

و جمع‌آوری وسایل بی‌صرف مانند درهای بطری، جعبه‌های مقوایی، کارتنهای خالی، دستمال کاغذی و روزنامه‌ها که می‌توانند به عنوان ابزار مفید در این مرکز مورد استفاده قرار گیرند (شکل ۹).

■ به نمایش گذاشتن کار کودکان و نصب آنها بر دیوارها و یا آویختن آنها، خود نوعی آموزش است که بسیار مفید است (شکل ۱۰).

انگشتان، آبرنگ، مداد شمعی و غیره.

■ کاردستی: قیچی، کاردک‌های گوناگون، قالب، وردنه و انواع خمیر (خمیر بازی، گل رس، خمیر روزنامه و...)

مجموعه‌ای از تکه‌های کاغذ، پارچه، کاغذ دیواری، کاموا، تور، پر، گیره کاغذ، بند کفش، خلال دندان، بشقاب‌های کاغذی، دانه حبوبات، دانه‌های تیره مغزها (فندق، گردو، بلوط)، هسته میوه‌ها و انواع چسب برای کولاز

شکل ۹- کاردستی با وسایل بی‌صرف

نکته

پاکیزگی، نظم، مراقبت از ابزار، طرز استفاده درست و بی‌خطر بودن آنها بسیار اهمیت دارد. به طور مثال قیچی از جمله ابزاری است که باید استفاده از آن را به کودک آموزش داد. استفاده از قیچی‌های کوچک و نوک‌گرد مناسب می‌باشد. مریبیان باید قیچی‌های بزرگ‌تر را جزو ابزار دور از دسترس کودکان قرار دهند و یا در خمیرهای بازی از مواد رنگی صنعتی که خطرناک است استفاده نکنند و یا گوش برای رنگ‌آمیزی و یا چسبها و... از جمله مواردی است که باید به رعایت نکات ایمنی و بهداشتی آنها توجه شود.

فعالیت ۸

با همکاری همه گروه‌های کلاسی، مرکزی برای انجام فعالیت هنری در کارگاه رشته هنرستان خود طراحی کنید.

شکل ۱۰- نمایش کار کودکان روی دیوار

- **فضای آرام:** محیطی که برای کتابخوانی و قرار دادن کتاب‌ها در کتابخانه انتخاب می‌کنید، باید به دور از رفت و آمد باشد.
- **نور کافی و مناسب:** زیر پله‌ها، پشت در و نور نامناسب از عوامل بازدارنده است، لذا محلی را باید انتخاب کنید که نور کافی و مناسب داشته باشد.
- **رنگ‌آمیزی و تهویه مطبوع:** استفاده از رنگ‌های گرم و روشن و تهویه مطبوع از دیگر عوامل سازنده در مرکز ادبیات است.
- **کف‌پوش‌ها:** از آنجا که کودک بسیاری از اوقات برای شنیدن قصه و یا گوش کردن به کتاب باید بنشیند، می‌توان با مفروش کردن آن قسمت و استفاده از
- **مرکز ادبیات (کتاب و کتابخوانی و قصه‌گویی)** کمک به کودکان برای نزدیکی به کتاب و لذت بردن از آن گام اولیه برای آشنا شدن و توسعه ادبیات است. این اصل یکی از اهداف مهم برنامه‌های پیش از دبستان است که کودک را برای بلندمدت در طول زندگی به کتاب و استفاده از آن آماده می‌سازد.
- برای رسیدن به این هدف باید به این نکته توجه داشت که در طراحی فضای کتابخانه صرفاً به عنوان فضایی برای نگهداری کتاب نیست، بلکه به عنوان یک منبع آموزشی برای جستجو، پی‌گیری، ورق زدن، دیدن، شنیدن باید در نظر گرفته شود.
- بنابراین باید اصولی را در آن منظور داشت:

شکل ۱۱- فضایی برای قصه‌گویی

دستگاه ضبط صوت و نوارهای قصه‌گویی، عروسک‌های آماده و دستساز، تخته ماهوتی برای قصه‌گویی، کاغذ و تصاویر مجلات و روزنامه‌ها، قیچی، چسب، قفسه‌ها و کتابخانه.

بالشتک‌های نرم و رنگارنگ به کودک فرصت داد تا بنشینند، کتابی را ورق بزند، تصاویر را نگاه کند و به قصه‌گوش دهد (شکل ۱۱).

وسایل مرکز ادبیات:

وسایل لازم برای این مرکز شامل موارد زیر است:

در فضای باز نیز می‌توان موکتی را روی زمین پهن کرد تا بچه‌ها روی آن بنشینند، بعضی از مربیان با گچ، خطی دور بچه‌ها می‌کشند تا فضای کتابخوانی و قصه‌گویی را از سایر قسمت‌ها جدا کنند.

نکته

شکل ۱۲- قفسه مخصوص کتاب

سن کودکان، باید کتاب‌ها متنوع باشند. قصه‌های فانتزی، داستان واقعی، کتاب در مورد زندگی حیوانات (زیستگاه، لانه، غذا و...)، حواس پنجگانه، بدن انسان، مردمان گوناگون، مسابقات و بالاخره کتب صرفاً تصویری و ساخت اشیای دور و برمان (میز و صندلی، عینک، لیوان و پارچ آب، درست کردن نان و...) آموزش اعداد و اشکال و غیره از جمله این کتاب‌هایی باشد.

شما باید فهرستی از تمامی کتاب‌ها داشته باشید تا در صورت لزوم انتخاب از لیست و یا افزایش کتاب‌ها به این فهرست آسان باشد.

■ چه وقت کتاب بخوانیم و یا قصه بگوییم؟ درست است که در برنامه هفتگی زمانی را برای این فعالیت

قفسه‌ها و کتابخانه: معمولاً در این بخش از قفسه‌های مخصوص استفاده می‌شود (شکل ۱۲) تا کودکان بتوانند به آسانی به کتاب دسترسی داشته و جلد کتاب‌ها را ببینند و کتاب مورد علاقه را انتخاب کنند. در صورتی که امکان دسترسی به کتابخانه‌های خاص نباشد می‌توانید با چند سبد و طنابی که به دیوار نصب شده و کتاب‌ها به آن آویخته می‌شوند یک کتابخانه درست کنید. نیازی نیست که همه کتاب‌ها همزمان آویخته شوند، شما می‌توانید با توجه به محتوای آموزشی و موادی که هدف برنامه‌های آموزشی شما است، کتاب‌ها را به طور چرخشی در معرض دید قرار دهید.

■ تنوع کتاب‌ها: در انتخاب کتاب برای این مرکز با توجه به

اعلانات نصب کنید. گاهی یک کتاب کوچک می‌تواند مشکل رفتاری کودکی را حل نماید.

■ **تشویق کودک برای درست کردن کتاب یا پوستر:** پس از خواندن و یا گفتن قصه، کودکان را تشویق کنید آنچه را که دوست دارند، کشیده پس از بریدن روی یک تابلو نصب کنند. برداشت‌ها و ایده‌های آنان بسیار زیباست.

اختصاص داده‌اید، اما مهم این است که کودک تمایل برای شنیدن داشته باشد. شما می‌توانید در زمان بازی آزاد، موقع خوابیدن، یا زمانی که احساس کنید شرایط مناسب است، خواندن برای همه گروه‌های کودکان را شروع کنید.

تشویق والدین به خواندن کتاب: در جلسات با والدین، آنها را به خواندن کتاب برای کودکانشان تشویق کنید و حتی فهرستی از کتاب‌های مناسب را در جعبه تابلوی

فعالیت ۹

با مشارکت همه گروه‌های کلاسی، یک مرکز ادبیات کودکان در کارگاه ایجاد کنید.

۴ مرکز شن و آب بازی

یکی از فعالیت‌های محبوب کودکان شن و آب بازی است که فعالیت‌های گروهی کودکان را فراهم می‌کند. این فعالیت علاوه بر رشد جسمانی، رشد شناختی آنها را در زمینه طبقه‌بندی، مقایسه، سنجش و اندازه‌گیری توسعه می‌دهد.

این فعالیت در فضای بسته و فضای باز قابل استفاده است. در این زمینه نکات زیر را باید مورد توجه قرار داد:

■ کودکان لباسی را بپوشند که نگران خیس شدن نباشند و یا از پیش‌بند استفاده کنند.

■ معمولاً ظروف آب و یا شن را روی زمین و یا روی پایه قرار می‌دهند. ارتفاع پایه از زمین معمولاً

۶۰ سانتی‌متر است. عمق ظرف برای آب ۱۵ تا ۲۰ سانتی‌متر و برای شن ۲۰ تا ۳۰ سانتی‌متر که دو سوم آن با شن پر می‌شود.

چنانچه کودکان از آب و شن در فضای بسته استفاده می‌کنند، باید کف اتاق مکالئوم بوده تا به آسانی خشک و تمیز شود و در صورت استفاده از آن در فضای باز باید به چند نکته اساسی توجه شود:

۱ شن قبل از استفاده شسته شود.

۲ در فضای باز ظروف شن و آب در محلی قرار گرفته باشند که زیر تابش مستقیم نور خورشید قرار نگیرند، در غیر این صورت از سایه‌بان استفاده کنند.

۳ پس از بازی برای جلوگیری از آلودگی روی ظروف پوشیده شود.

شکل ۱۳- فضای شن بازی

نکته

وسایل مورد نیاز برای آب بازی عبارت اند از: آب پاش، قیف، لیوان های اندازه گیری، آبکش، شیلنگ های پلاستیکی، الک، چوب پنبه، سکه، میخ، کاغذ، بطری (برای آموزش اجسام شناور)، صابون، پودر صابون، مواد رنگی خوراکی (برای آموزش حلال ها) عروسک، اسفنج، اشیای پلاستیکی، حیوانات، بیل، بیلچه، قاشق در اندازه های گوناگون، وسایل نقلیه کوچک، قالب های

از آنجا که شن خشک به راحتی در هوا پراکنده می شود باید به طور مکرر به کودکان تذکر داد که شن را به هوا پرتاب نکنند و دست های شنی خود را به چشمانشان نمالند (شکل ۱۲). دست های کودکان پس از آب و شن بازی حتماً باید شسته شود.

جالب است. برای ایجاد محلی به نام خانه عروسکی که نمادی از زندگی واقعی است می توان به موارد زیر اشاره کرد:
■ با تهیه کارتون های بزرگ که خود کودکان روی آن نقاشی کرده اند و افزودن در و پنجره روی آن با کمک مربی، خانه عروسکی درست کرد.
■ می توان با استفاده از دیوار که ای چوبی پیش ساخته که سه یا چهار دیواره و در و پنجره دارد برای بخش نوپا و کودکستانی، خانه عروسکی ایجاد کرد (شکل ۱۴).

۵ مرکز بازی های نمایشی

بازی های نمایشی فعالیتی است که علاوه بر تمرین مهارت های کلاسی، مهارت های اجتماعی اش رانیز توسعه می دهد. او چه تنها باشد چه با یک هم بازی، در و اندودها از ایده ها و برداشت ها نیز می گوید، در نتیجه قابلیت سازگاری با محیط را نشان می دهد.

کودکان معمولاً دوست دارند که این بازی ها را به دور از چشم دیگران و در گوش های خلوت انجام دهند، به همین جهت در نظر گرفتن محلی به نام خانه عروسکی بسیار

شکل ۱۴- نمونه ای از خانه عروسکی دست ساز. اندازه برای بخش نوپا $125 \times 90 \text{ cm}$ ، اندازه برای بخش کودکستانی $150 \times 90 \text{ cm}$

در بعضی از مراکز از چادرهای آماده برای نیل به این هدف استفاده می‌شود. این چادرها به علت فضای کم، امکان تعامل راحتی برای دو کودک ایجاد نمی‌کند (شکل ۱۵).

شکل ۱۵- خانه عروسکی درون چادر

برای ایجاد مرکز بازی نمایشی به موارد زیر باید توجه کرد: پوشش کف باید حتماً با موکت مفروش شود تا کودکان به راحتی روی آن بنشینند. تجهیزات خانه عروسکی الهام گرفته از وسایل منزل است. مثل استفاده از عروسک در اندازه متفاوت، میز و صندلی کوچک، یخچال، اتو و میز آن، ظروف آشپزی و بپردازد (شکل ۱۶).

غذاخوری، لباس، کالسکه عروسک و غیره از جمله این موارد است. (شکل ۱۶) همچنین از یک آینه نشکن بزرگ به اضافه لباس بزرگسالان، کلاه، کیف، کمربند و سایل زمینی، چادر، روسربی و نیز استفاده شود تا کودک بتواند با استفاده از آنها به بازی نقش بپردازد (شکل ۱۷).

شکل ۱۶- وسایل خانه عروسکی

بر اجرا باشد، از طرفی کودک نیز می‌تواند به بازی دلخواه خود، حتی به تنها‌یابی بپردازد.

تأکید می‌شود بین مرتبی و کودک راه ارتباطی باید وجود داشته باشد به‌طور مثال در شکل ۱۸، این کودک در مرکز بین سایر وسایل قرار گرفته و مرتبی می‌تواند ناظر

شکل ۱۸- محل خانه عروسکی

شکل ۱۷- کف پوش و آینه خانه عروسکی

شکل ۱۹- بازی با کمبود جا

■ تنوع وسایل: چنانچه تنوع وسایل کم و فضا محدود باشد، امکان کمتری برای بیان ایده‌ها و فعالیت به وجود می‌آید و بازی محدودتر و حیطه وانمود کردن، بسته‌تر می‌شود (شکل ۱۹).

■ سایر فعالیت‌ها: در این مرکز کودکان می‌توانند فعالیت‌های دیگری مثل مغازه بازی، مرکز پزشکی، رستوران، دامپروری، کشاورزی، رفتن به سینما و ... را انجام دهند و این در صورتی است که مرتبی با تهیه لوازم هر یک از این فعالیت‌ها او را تشویق به اجرا نماید.

با مشارکت همه گروه‌های کلاسی، یک مرکز فعالیت‌های نمایشی در کارگاه ایجاد کنید و در آن انواع عروسک‌ها و ماسک‌هایی که درست کرده‌اید را قرار دهید.

فعالیت ۱۰

۲ مرکز اکتشافات و علوم

- کودکان ذاتاً کجکاو هستند و دوست دارند شخصاً هر چیزی را تجربه کنند، هر چند گاهی این رفتار مانند نوشیدن نفت، آموزش علوم زیستی (گیاهان، حیوانات، بدن انسان سوزاندن دست، بریدن و غیره برای آنها خطرناک است. از این رو می‌توان در مراکز پیش از دبستان امکاناتی را فراهم ساخت تا کودک زیر نظر نمری به تجربه دست اولی برسد که علاوه بر رفع کنجکاوی از آنها به صورت مفید در زندگی روزمره استفاده کند.
- آموزش شناخت محیط اطراف از طریق حواس پنجگانه
- آموزش زمین و محیط زیست (خاک، سنگ، آب و کودکان به راحتی کار کنند (شکل ۲۰).

شکل ۲۰- محل انجام فعالیت‌های علوم

- منبع نور طبیعی: از آنجا که بسیاری از آزمایشات در زمینه کاشتن و مراقبت از گیاهان به نور طبیعی احتیاج دارد، بهتر است گلدان‌ها نزدیک پنجره قرار گیرد (شکل ۲۱).

شکل ۲۱- قرار گرفتن گل و گیاه با توجه به منبع نور

- **کف پوش مناسب:** کف پوش این مرکز به علت ریختن مواد و یا خیس شدن زمین، باید قابل شست و شو باشد. همچنین دسترسی به سینک دستشویی و آب ممکن باشد.
- **جانشینی کردن مواد و تجهیزات:** برای جذاب بودن آزمایشات بهتر است پس از مدتی آنها را جایه جا برای کسب تجربه، آموزش و یادآوری مجدد باشند.
- **مرکز ریاضیات**
کودکان قبل از اینکه با علم ریاضی آشنا شوند، در خلال روز طوطی وار اعداد را می‌شمارند. شما را «دوتا» دوست دارند و از شما نوشابه بیشتر می‌خواهند. آنها ماشین‌های بازی‌شان را براساس اندازه مرتب می‌کنند و می‌توانند دگمه‌های چهارسوراخه را از دگمه‌های دوسوراخه جدا کنند.
- **علاقة‌مندی کودکان** به اعداد و مفاهیم ریاضی، مانند طبقه‌بندی، درک شباهت‌ها و تفاوت‌ها، الگوبرداری و غیره در خلال تجربه‌شان حاصل می‌شود بنابراین تا رسیدن به مفاهیم ذهنی قابل درک با ایجاد فرصت‌هایی برای کسب تجربه دست اول می‌توان به آنها کمک کرد. آموزش ریاضی به کودکان شامل شمارش، اندازه‌گیری، شناخت اشکال و مقایسه مواردی است که به کودک برای نوشتمن کمک می‌کند (شکل ۲۲).
- **کف پوش مناسب:** کف پوش این مرکز به علت ریختن مواد و یا خیس شدن زمین، باید قابل شست و شو باشد. همچنین دسترسی به سینک دستشویی و آب ممکن باشد.
- **جانشینی کردن مواد و تجهیزات:** برای جذاب بودن آزمایشات بهتر است پس از مدتی آنها را جایه جا برای کسب تجربه، آموزش و یادآوری مجدد باشند.
- **مرکز ریاضیات**
کودکان قبل از اینکه با علم ریاضی آشنا شوند، در خلال روز طوطی وار اعداد را می‌شمارند. شما را «دوتا» دوست دارند و از شما نوشابه بیشتر می‌خواهند. آنها ماشین‌های بازی‌شان را براساس اندازه مرتب می‌کنند و می‌توانند دگمه‌های چهارسوراخه را از دگمه‌های دوسوراخه جدا کنند.
- **علاقة‌مندی کودکان** به اعداد و مفاهیم ریاضی، مانند طبقه‌بندی، درک شباهت‌ها و تفاوت‌ها، الگوبرداری و غیره در خلال تجربه‌شان حاصل می‌شود بنابراین تا رسیدن به مفاهیم ذهنی قابل درک با ایجاد فرصت‌هایی برای کسب تجربه دست اول می‌توان به آنها کمک کرد. آموزش ریاضی به کودکان شامل شمارش، اندازه‌گیری، شناخت اشکال و مقایسه مواردی است که به کودک برای نوشتمن کمک می‌کند (شکل ۲۲).
- **مواد مورد نیاز**
برای علوم زیستی موادی مانند بذر و دانه گیاهان و حبوبات، پیاز گل‌ها، گل‌دان‌های گلی، سفالی، پلاستیکی برای کاشت گیاه، لانه پرنده‌گان، انواع چوب، برگ، صدف، تخم پرنده‌گان، حیوانات پلاستیکی وغیره.
- **برای زمین و محیط زیست** موادی مانند انواع سنگ، شن، انواع گوش‌ماهی، میوه خشک درختان کاج و بلوط.
- **برای علوم فیزیک** موادی مانند ذره‌بین، آینه، آهن‌ریا، برآده‌آهن، میکروسکوپ، چرخ‌دندوهای کوچک و بزرگ، وزنه‌های متفاوت و گوی مانند تیله وغیره.

شکل ۲۲- مرکز فعالیت‌های ریاضی

ریاضی مسئله‌ای است که در کلیه فعالیت‌ها جریان دارد و کودکان در طی روز چندین بار از آن استفاده می‌کنند. بنابراین مربی می‌تواند در هر فعالیتی برای مفاهیم ریاضی وسایل لازم را در اختیارشان بگذارد و توجه آنها را به آن جلب کند.

■ در انتخاب کفپوش باید شرایط اقلیمی در نظر گرفته شود. به طور مثال مسیرهای عبوری و راههای ارتباطی وسایل چرخدار باید از بتن و سنگ باشد و سطوح بین لوازم بازی بهتر است از چمن پوشیده شود. در بعضی از مراکز از پوشش‌های جاذب ضربه مانند شن، برآده چوب و... نیز استفاده می‌شود، به خصوص اگر ارتفاع سقوط از وسیله بازی بیش از ۶۰ سانتی‌متر باشد.

■ زمین‌های شبیدار، فضای جالبی برای بازی‌های کودکان است. سطح این زمین‌ها نباید لغزنده باشد. شبیب باید حداقل ۳۰ درجه باشد.

■ مرزبندی فضا: یک فضای بازی مناسب باید دارای مناطق مختلف اما با مرزبندی همراه باشد، این مرزبندی می‌تواند به صورت استفاده از حصار باشد. ارتفاع حصار $1\frac{1}{2}$ تا $1\frac{1}{4}$ است که با تور و یا طلق‌های پلاستیکی و یا کاشت درختچه یا نرده‌های چوبی جدا می‌شود.

■ کاشت گیاهان برای ایجاد فضایی زیبا و رفع آلودگی هوا بسیار مؤثر است. همچنین در برنامه‌های آموزشی کودکان به عنوان ابزاری برای توجه به موجودات زنده و گیاهان است، بنابراین کاشت گیاهان می‌تواند برای نیل به اهداف گوناگون باشد.

در مورد کاشت گیاهان و محل آن باید به نکات زیر توجه کرد:

■ خودداری از کاشت گیاهان سمی، تیغ‌دار و شیره‌دار.
■ خودداری از کاشت گیاهان و گل‌های حساسیت‌زا (عرعر و صنوبر و کاج).

■ خودداری از کاشت درختان بزرگ با شاخه‌های آویزان در مسیر راه‌ها و فضای بازی شن و آب.

وسایل و ابزارها: وسایل و ابزار آموزش ریاضی شامل وسایلی مانند ترازوی ساده و دوکهای، پازل اشکال، خطکش، متر، چرتکه، استوانه‌های طولی، کتاب، لیوان‌های اندازه‌گیری، دو میز، آجرک‌ها، ساعت، کتاب، مهره، استوانه‌های حجمی و دهه مورد دیگر است که کودکان طی آن می‌توانند مفاهیم ریاضی را تمرین کنند.

۸ مرکز بازی در فضای باز

فضای بازی یکی از فضاهای اصلی مراکز پیش از دبستان است که فرصت‌های متعددی برای یادگیری در اختیار کودک قرار می‌دهد، زیرا بازی فرایندی است که کودک از طریق آن، با جهان به تعامل می‌پردازد و در خلال آن خود را کشف می‌کند و به لذت و شادی می‌رسد.

بازی کودکان معمولاً در دو محیط بسته و باز صورت می‌گیرد. کودکان در محیط‌های بسته به بازی‌هایی از قبیل بازی با آجرک‌ها، خانه عروسکی، بازی‌های نقش، بازی‌های نمادین، بازی‌های آموزشی و بازی آزاد می‌پردازند.

این بازی‌ها هر یک در مرکز فعالیت‌ها به صورت انفرادی و گروهی صورت می‌گیرد.^۱

شرایط بازی، فضا و وسایل بازی در محیط باز ویژگی‌های خاصی دارد که در طراحی باید مورد توجه قرار گیرد:

■ برای طراحی زمین بازی در مراکز پیش از دبستان به ازای هر کودک حداقل ۴ مترمربع زمین در نظر گرفته شود.

■ زمین‌های بازی بسته به تعداد کودکان دارای ۳۰ تا ۵۰ درصد فضای باز (بدون وسایل بازی) است و وقتی تعداد کودکان بیشتر باشد فضای اختصاص یافته بیشتر است.

۱- در مناطق سردسیر و یا روزهای بارانی باید فضای داخلی برای فعالیت‌های ورزشی چیده شود.

کودکان سرسره است که به اشکال گوناگون از جنس فلز و یا فایبرگلاس دیده می‌شود. به طور متوسط زاویه انحنای سطح شیب‌دار سرسره ۴۰ درجه و قسمت بالا و پایین آن مسطح است. زیر سرسره باید چمن یا فوم باشد.

در مناطق سردسیر طرز قرار گرفتن سرسره رو به جنوب است تا حداکثر حرارت خورشید را جذب کند. در حالی که در مناطق گرمسیر، سطح فلزی سرسره رو به سمت شمال باید باشد.

۳- چرخ‌فلک: یکی دیگر از وسایل بازی کودکان چرخ‌فلک است که به اشکال گوناگون تک نفره و چندنفره وجود دارد. پوشش زمین، چمن یا فوم است و باید به زمین متصل باشد. سطح گذاشتن پا باید بسته باشد تا پای بچه‌ها در آن گیر نکند. ترکیب چرخ‌فلک، با تاب، سرسره و الکلنگ در کنار هم و بدون رعایت فاصله خطرناک است^۱ (شکل ۲۳).

- خودداری از کاشت گیاهان و گل‌های جاذب زنبور عسل.
- استفاده از جعبه‌های گل مناسب با تغییر فصل.
- اختصاص زمینی برای کاشت سبزیجات توسط کودکان.

■ وسایل بازی در فضای باز

۱- تاب: یکی از متدائل ترین وسایل در فضای باز است که در اکثر زمین‌های بازی وجود دارد. ارتفاع تاب (از محل آویز تا زمین حداکثر ۲۰۰ سانتی‌متر است و ارتفاع محل نشستن تا کف زمین حداقل ۴۰ سانتی‌متر است. عرض محل نشستن حداقل ۳۵ سانتی‌متر است) نوع پوشش سطح زیر تاب باید قابل ارجاع باشد. محل نشستن و محل آویزها باید مدام مورد بررسی قرار گیرد. در اطراف تاب نباید درختان با شاخه‌های بلند وجود داشته باشد. محل اتصال به زمین باید در بلوک سیمانی قرار داشته باشد.

۲- سرسره: یکی دیگر از اسباب بازی‌های مورد علاقه

شکل ۲۳- نامناسب بودن کف‌پوش و محل استقرار سرسره و چرخ‌فلک

۴- آب و شن: آب و شن دو بازی محبوب کودک است که در فضای بسته نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند. محل این فعالیت به خصوص شن نباید در معرض جریان باد باشد و زیر تابش مستقیم نور خورشید محل ماسه‌ها باید به گونه‌ای باشد تا قبل از ورود به

۱- به طور کلی نباید در فضا تعداد تاب، سرسره و ... زیاد باشد.

است که توسط مربی باید به طور مداوم صورت گیرد.

۴ سالن‌های چندمنظوره

در بعضی از مراکز پیش از دبستان، فضای بزرگی برای کلیه فعالیت‌های آموزشی اختصاص می‌یابد. در این فضا کودکان به فعالیت‌های گوناگون برای آموزش، تجربه‌آموزی و یادگیری می‌پردازند که به آن سالن چندمنظوره می‌گویند. تجهیزات این مرکز، وسایل و ابزار مناسب برای انجام فعالیت‌های گوناگون است. (شکل ۲۴) برای استفاده مناسب از این فضا به نکات زیر باید توجه کرد:

■ چیدمان: فعالیت‌ها باید به گونه‌ای باشد که یک فعالیت مانع فعالیت دیگر نشود. فعالیت‌های آرام و فعالیت‌های شلوغ و پرسو صدا به گونه‌ای قرار گیرند که کار یک گروه برای گروه دیگر مسئله‌ای ایجاد نکند. مثلاً مرکز کتابخانه کنار مرکز آجرک‌ها یا خانه عروسکی نباشد.

مرکز ماسه از لباس و کفش جدا شود.

۵ بالاروندها: بالاروندها معمولاً از جنس چوب یا طناب هستند. فاصله بالاروندها باید از ۱۲۰ سانتی‌متر بیشتر نبوده و سطح زیر آن از مواد قابل ارتقای باشد. ۶ سایر وسایل: مثل توپ‌های مختلف، تخته‌های چوبی برای تعادل، لاستیک و...

■ راههای ارتباطی: در فضای باز بسیار اهمیت دارد. زیرا دسترسی آسان و در دید قرار گرفتن وسایل بسیار مهم است. همیشه باید مقداری فضای خالی برای دویدن، پریدن، استفاده از آجرک‌ها و غیره وجود داشته باشد. همان‌گونه که بین تاب، سرسره و... باید فواصل ایمنی برای جلوگیری از برخورد را در نظر داشت.

تمیزی، نظافت و آموزش به کودکان در رابطه با استفاده از وسایل جدید و کمک به آنها برای رشد روابط اجتماعی (مشارکت دوستانه، منتظر نوبت بودن) از جمله مواردی

شکل ۲۴- سالن چندمنظوره

هر فعالیتی باید از نظم و ترتیب خاصی پیروی کند. یک قفسه نامرتب و روی هم قرار گرفتن ابزار، کار را برای کودک دشوار می‌سازد و باعث می‌شود او برای پیدا کردن یک وسیله تمام قفسه را به هم بریزد.

در حالی که یک قفسه با تجهیزات مرتب به کودک این فرصت را می‌دهد که وسایل را به راحتی انتخاب کند و مورد استفاده قرار دهد (شکل ۲۵).

■ راههای ارتباطی: راههای دسترسی به فعالیت‌های برای کودکان آسان باشد و مربی بتواند علاوه بر دسترسی به آنها، ناظر فعالیت و گفت‌وگوها باشد و به آسانی بین مراکز حرکت کند. این مسئله برای کودکان نیز صادق است، زیرا مربی و کودک نمی‌توانند به راحتی در فضا حرکت کنند و مربی امکان دیدن کودک را ندارد.

■ چیدمان قفسه‌ها: چیدمان ابزار در قفسه‌ها برای

شکل ۲۵- نمونه‌هایی از قفسه‌های کوتاه مرتب

کودک می‌داند که نوبت او هم خواهد شد. قبل روی میزها مشخص می‌شوند. او با گذاشتن رنگ و کاغذ در بخش هنر یا فرار دادن چند کتاب روی میز و غیره می‌تواند کودکان را ترغیب به انجام یک فعالیت نماید. معمولاً همه کودکان به یک فعالیت نمی‌پردازنند، آنها می‌توانند آزادانه فعالیتی را آغاز و پس از انجام آن، به فعالیت دیگری مشغول شوند. نکته مهم در اینجا اعتمادی است که بین مربی و کودک وجود دارد و از آن لذت خواهند برد.

■ **شروع فعالیت‌ها:** فعالیت‌ها گاهی توسط مربی از مورد استفاده را در جای خود قرار دهنده و نظم را رعایت کنند. تمیز نگاه داشتن فضا از جمله مواردی است که مدام باید گوشزد شود.

در گروه‌های کلاسی، با هماهنگی هنرآموز خود از یک مهدکودک بازدید نمایید و موارد زیر را انجام دهید:

فهرستی از تجهیزات موجود در مرکز تهیه کنید.

گزارشی از وضعیت فضاهای موجود در آن مرکز ارائه دهید.

فعالیت ۱۱

ارزشیابی پایانی پودمان چهارم

- ۱ ترکیب و تعداد نیروی انسانی مورد نیاز در یک مهدکودک را فهرست کنید.
- ۲ نکاتی را که باید در طراحی فضاهای آموزشی مراکز پیش از دبستان رعایت شوند، نام ببرید.
- ۳ کفپوش‌های مناسب مراکز پیش از دبستان را نام ببرید.
- ۴ هدف مراکز اکتشاف در یک مرکز پیش از دبستان را توضیح دهید.
- ۵ فعالیتهایی را که در مراکز اکتشاف علوم می‌توان برنامه‌ریزی کرد، توضیح دهید.
- ۶ مواردی را که در چیدمان یک کتابخانه باید در نظر گرفته شود، نام ببرید.
- ۷ با تهیه یک فهرست وارسی، گزارشی از وضعیت کف، دیوار و سقف یک مرکز پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۸ با تهیه یک فهرست وارسی، گزارشی از مرکز یادگیری در یک کلاس پیش از دبستان ارائه دهید.
- ۹ فهرستی از وسائل و ابزار مراکز یادگیری تهیه کنید.

ارزشیابی شایستگی سازماندهی منابع آموزشی (انسانی، فضاء، مواد و تجهیزات)

نمره	استاندارد (شاخص‌ها، داوری، نمره‌دهی)	نتایج	استاندارد عملکرد (کیفیت)	تكلیف عملکردی (شاخص‌ها)	عنوان پودمان ۴
۳	۱- سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان ۲- تحلیل شرایط استقرار یا محل مرکز آموزشی برای انجام فعالیت‌های آموزشی ۳- تحلیل ویژگی‌های مکانی مرکز پیش از دبستان برای انجام فعالیت‌های آموزشی ۴- سازماندهی فضای آموزشی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان ۵- سازماندهی تجهیزات آموزشی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان	بالاتر از حد انتظار	سازماندهی منابع آموزشی (انسان، فضاء، مواد و تجهیزات) براساس منابع علمی و آموزشی	سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز	سازماندهی منابع آموزشی (انسانی، فضاء، مواد و تجهیزات)
۲	۱- سازماندهی نیروی انسانی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان ۲- سازماندهی فضای آموزشی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان ۳- تحلیل ویژگی‌های مکانی مرکز پیش از دبستان برای انجام فعالیت‌های آموزشی ۴- سازماندهی تجهیزات آموزشی مورد نیاز در مراکز پیش از دبستان	در حد انتظار	معتبر، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور	سازماندهی فضاء و تجهیزات آموزشی مورد نیاز	
۱	توانایی انجام یک شاخص از شاخص‌های در حد انتظار	پایین‌تر از انتظار			
نمره مستمر از ۵					
نمره شایستگی پودمان از ۳					
نمره پودمان از ۲۰					

پودمان ۵

مستندسازی

شايسنگي های پودمان

- ۱ تهيه گزارش از فعالیت های آموزشی پیش از دبستان
- ۲ کاربرد انواع روش های ثبت مشاهده از فعالیت های آموزشی پیش از دبستان
- ۳ کاربرد انواع رسانه در مستندسازی فعالیت های آموزشی پیش از دبستان
- ۴ تهيه کارپوشه از مجموعه فعالیت های آموزشی
- ۵ مستندسازی از فعالیت های آموزشی پیش از دبستان

فعالیت ۱

- در گروههای کلاسی در مورد سوالات زیر گفت و گو کنید:
- ❑ تا به حال مجموعه‌ای از عکس‌های مورد علاقه خود یا فیلم‌های مشاهده شده و... را تهیه کرده‌اید؟
 - ❑ مزایای تهیه این مجموعه را فهرست کنید؟

تعريف مستندسازی

مستندسازی تهیه مجموعه اسناد و مدارکی است که انجام یک فعالیت، از شروع تا خاتمه آن و چگونگی بهره‌برداری و نگهداری را با تحلیل و ارزیابی مربوط نشان می‌دهد.

ضرورت و اهمیت مستندسازی

- ثبت تجربیات یادگیری بسیار اهمیت دارد. ضرورت آن به‌طور خلاصه شامل موارد زیر است:
- نگهداری سوابق فعالیت‌های انجام شده
 - حفظ منابع اطلاعاتی استفاده شده در فعالیت‌ها
 - جلوگیری از پراکندگی و تکرار فعالیت‌ها
 - آشکار کردن نقص‌ها و نیازها و برنامه‌ریزی براساس نیازها
 - تحلیل علمی تجارب یادگیری
 - امکان بازخوانی تجربیات
 - ابزاری برای گوپرداری از تجربیات علمی

فعالیت ۲

- در گروههای کلاسی از کارگاه‌های آموزشی سایر رشته‌های هنرستان خود بازدید کنید و مستندات آنها را از فعالیت‌های آموزشی فهرست کنید و در کلاس ارائه دهید.

ویژگی‌های مستندسازی

فعالیت ۳

با مرور فهرست مستندهای تهیه شده از کارگاه‌ها، در مورد روش‌های تهیه آنها با هم گروهی‌های خود گفت و گو و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- برای مستندسازی تجربیات یادگیری ویژگی‌های زیر دادن واقعیت لازم است:
- خودداری از قضاوت ذهنی
 - ایجاد فرصت‌های یادگیری در مستندات تهیه شده
 - جذاب بودن کار و ایجاد انگیزه
 - نوآوری و خلاقیت در کار
 - ذکر جزئیات رفتار و تصمیمات
 - استفاده از جداول، نمودارها، اعداد و ارقام برای نشان قابل ارزشیابی بودن مستندات

روش‌های مستندسازی

نوشتاری

رسانه‌های
آموزشی

روش‌های
مستندسازی

کارپوشه

مشاهده

نمودار ۱- روشن‌های مستند سازی

مستندسازی را با استفاده از روشن‌های زیر انجام می‌دهند:

- ۱ نوشتاری مانند گزارش‌نویسی
- ۲ کارپوشه مانند تهیه مجموعه‌ای از فعالیت‌های عملی
- ۳ مشاهده مانند ثبت رفتار مشاهده شده یک کودک
- ۴ رسانه‌های آموزشی

شکل ۱- نمایشگاه در مرکز پیش از دبستان

در گروههای کلاسی به تصاویر بالا با دقت نگاه کنید و در مورد روشن‌مستندسازی آنها گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۴

در رابطه با کودکان خلاصه کردن با دو هدف زیر انجام می‌شود:

■ تهیه خلاصه‌ای از کتاب‌های کودکان (تهیه کارت کتاب)

■ آموزش خلاصه کردن به کودکان

■ **جذابیت:** در خواننده علاقه ایجاد کند.

■ **خلاصه‌نویسی:** نوشتمن یک متن در قالبی کوتاه‌تر است بدون آنکه خللی به محتوای آن وارد شود. خلاصه‌نویسی بیان مقصود با کوتاه‌ترین عبارت است که منظور اصلی نویسنده آشکار شود.

خلاصه‌نویسی به دلایل زیر مهم است:

۱- کمک در به خاطر سپردن و از یاد نرفتن مطالب

۲- صرفه‌جویی در زمان

۳- کمک به تمرکز فکر و یادگیری بهتر

۴- تقویت بینش و رشد فکری

۵- بهره‌گیری از یادداشت خلاصه در مراجعات بعدی
مراحل خلاصه‌نویسی:

مراحل خلاصه‌نویسی شامل پنج مرحله زیر است:

۱- بررسی موضوع اولیه

۲- مطالعه پاراگراف به پاراگراف

۳- یادداشت از برداشت‌های شخصی

۴- مقایسه یادداشت‌ها با متن اصلی

روش خلاصه کردن کتاب

خلاصه کردن بر اساس مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- اعلام منبع کامل کتاب (نام مؤلف، نام کتاب، سال

انتشار، محل انتشار، نام ناشر، تعداد صفحات کتاب)

۲- معرفی کلی کتاب (موضوع کلی، اهمیت کتاب،

تعداد فصل‌ها و بخش‌ها)

۳- خلاصه هر فصل به صورت جداگانه

۱- نوشتاری: گزارش نویسی

تعریف: گزارش نویسی عبارت از شرح، تفسیر و تحلیل منطقی و متوالی حقایق، علل و مسائل برای رسیدن به راه حل صحیح است که بر دو اصل ساده‌نویسی و سالم‌نویسی استوار می‌باشد.

هدف از گزارش نویسی: ارائه گزارش و رساندن پیام با سرعت، درستی و روشنی است. نویسنده گزارش قادر است تصویری روشن از فکر و هدف خود را در ذهن تجسم نموده و آن را ارائه دهد.

مراحل گزارش نویسی: گزارش نویسی شامل چهار مرحله زیر است:

۱ **برنامه‌ریزی:** برنامه‌ریزی برای تهیه گزارش بر حسب نوع آن متفاوت است. در مواردی می‌توان تمام روند برنامه‌ریزی را در ذهن خود آماده و متمرکز کرد. در واقع اکثر گزارش‌ها مختصر و توضیحی است.

۲ **تنظیم و سازماندهی گزارش:** (موضوع، مقدمه، بدن و پایان): نحوه تنظیم گزارش، عاملی مهم در پذیرش گزارش است. ساختار و سازمان هر گزارش به طور کلی بر چهار اصل موضوع، مقدمه، بدن‌هه اصلی (متن) و پایان قرار دارد.

۳ **نگارش:** در نگارش به چند نکته باید توجه نمود:

■ **مرتبه بودن:** گزارش در رابطه با موضوع باشد.

■ **قابل فهم بودن:** برای خواننده قابل فهم و بامعنی باشد.

مرحله، گزارش تهیه شده مورد بررسی و تجدیدنظر قرار می‌گیرد و در صورت لزوم اصلاح و متن نهایی تهیه می‌شود.

■ **پایان گزارش:** در پایان گزارش نتیجه گیری، ارائه پیشنهادات و راه‌حل‌ها همراه با خلاصه نکات عمده آورده شود.

۴ **تجددنظر، اصلاح و تهیه متن نهایی:** در این

فعالیت ۵

- در گروههای کلاسی موارد زیر را انجام دهید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید:
 - در مورد بهداشت هنرستان خود گزارش تهیه کنید.
 - در مورد گزارش گروهها گفت و گو کنید.
 - گزارش‌ها را با هم مقایسه کنید.

همچون نقاشی‌ها، عکس‌ها و صدای‌های ضبط شده از کودک

در حالی که داستانی را تعریف می‌کنند، رامی‌توان در طول زمان جمع‌آوری و در یک کلاسور، زونکن، جعبه، پوشه یا روی یک لوح فشرده ذخیره کرد تا مورد ارزشیابی قرار گیرد.

ضرورت و اهمیت تهیه کارپوشه

- در واقع این روش مجموعه‌ای از استناد و مدارک مربوط به روند یادگیری است.
- مربی می‌تواند به وسیله کارپوشه فعالیت‌های آموزشی خود و کودک را ارزشیابی کند و درباره نواقص و اشکالات کار اظهارنظر کرده و در رفع آن بکوشد.
- تهیه کارپوشه در ایجاد علاقه و انگیزه نسبت به انجام کارها تأثیر مثبت داشته باشد.

۲- کارپوشه^۱

تعریف: کلیه شواهد و مدارک مربوط به فعالیت‌هایی را که در رابطه با موضوع یادگیری است جمع‌آوری و به صورت مجموعه کارها یا کارپوشه ارائه می‌شود. کارپوشه به دو صورت در مراکز پیش از دبستان مورد استفاده قرار می‌گیرد:

۱ کارپوشه مربی: شامل مدارک مربوط به فعالیت‌های آموزشی انجام‌شده توسط مربی در رابطه با موضوع یادگیری به کودک است.

۲ کارپوشه کودک: کارپوشه‌ها، حاوی مجموعه‌ای از کارهای انجام شده به وسیله کودک است که نشان می‌دهد او چه کارهایی توانسته انجام دهد. کارهای انجام شده به وسیله کودکان منعکس‌کننده اهداف یادگیری است که برای هر کودک مقرر شده است. کارهای کودکان

فعالیت ۶

کلیه فعالیت‌های یک واحد یادگیری خود را در کارپوشه جمع‌آوری کرده و در کلاس ارائه دهید.

طی سال در پوشه قرار دهید.

- با ارزشیابی کارپوشه خود و کودک، نقاط قوت و ضعف آن را مشخص نمایید.

رهنمودهایی برای ایجاد کارپوشه

■ نام و مشخصات خود را روی پوشه بنویسید.
 ■ فعالیت‌هایی را که معرف هدف یادگیری است با ذکر نام فعالیت و تاریخ انجام آن و موضوع موردنظر را در

فعالیت ۷

در گروههای کلاسی:

- نمایشگاهی از کلیه کارپوشه‌ها در کلاس برگزار کنید.
- کارپوشه‌ها را با هم مقایسه کنید.
- از کارپوشه‌ها گزارش تصویری تهیه نمایید و در کلاس ارائه دهید.

۳- مشاهده

انواع مشاهده

مشاهده را می‌توان به دو نوع زیر تقسیم کرد:

- مشاهده آزاد و کنترل نشده: این مشاهده به صورت کاملاً آزاد و کنترل نشده انجام می‌گیرد. مانند مشاهده بازی کودکان.

- مشاهده کنترل شده: در این مشاهده هم مشاهده کننده و هم مشاهده شونده، تحت کنترل قرار دارند مانند کارآموزانی که با تهیه پرسشنامه به مشاهده می‌پردازنند.

روش‌های ثبت مشاهده

معروف‌ترین روش‌های ثبت مشاهده شامل فهرست وارسی، مقیاس درجه‌بندی و واقعه‌نگاری است.

- روش فهرست وارسی: این روش یک شیوه نظم‌دار برای گزارش قضایت‌های مشاهده‌گر یا مشاهده‌گران است. با این روش می‌توان معلوم نمود که ویژگی‌های موردنظر در عملکرد شخص مورد مشاهده موجودند یا نه. در این روش تنها بود و نبود و کمیت ویژگی مورد نظر، ثبت می‌شود.

دیدن دقیق پدیده‌های مختلف و ثبت آنها به منظور تعییر و تفسیر آنها برای دستیابی به هدف اولین گام در انجام مشاهده است، زیرا اهداف مشاهده بر حسب جهت‌گیری مشاهده‌گر متفاوت است. مشاهده یک کشاورز، پزشک، مربی، کودک، براساس اهدافشان با هم متفاوت می‌باشند. برای مشاهده‌گر ضروری است که به طور دقیق منظور خود را از رویدادها، موضوعات و یا رفتارهای مورد مطالعه تعریف نماید.

ضرورت و اهمیت مشاهده

- یکی از مطمئن‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در مورد افراد است.
- به شناخت دقیق و بیشتر رفتار فرد کمک می‌کند.
- به تدارک راه‌های حمایتی و تقویتی برای کنترل رفتار فرد کمک می‌کند.
- به کاهش دشواری‌های رفتاری فرد در خانه و اجتماع کمک می‌کند.

نمونه فهرست وارسی یا چک لیست

بررسی رشد اجتماعی کودک نوپا ۳۶-۲۴ ماهه

تاریخ:
.....
خیر	بلی	خصوصیات					
		۱- کودک ساكت می‌نشینند و به فعالیت‌های گروه توجه می‌کند. ۲- کودک با کودکان دیگر همکاری می‌کند. ۳- کودک محدودیت‌ها را می‌پذیرد و برنامه‌های روزمره را دنبال می‌کند. ۴- کودک قوانین خانه را رعایت می‌کند. ۵- کودک قوانین مهدکودک را رعایت می‌کند. ۶- کودک از وسایل و اسباب بازی‌ها به طور مناسب استفاده می‌کند. ۷- کودک به محیط اطراف خود علاقه نشان می‌دهد. ۸- کودک با دیگران سهیم می‌شود.					
			
			
نام و نام خانوادگی تنظیم‌کننده: سمت تنظیم‌کننده:							

۲ روش مقیاس درجه‌بندی: در مقیاس درجه‌بندی با مشاهده رفتار موردنظر، به ارزشیابی آن بین ۲ تا ۵ درجه می‌پردازنند. در مقیاس درجه‌بندی، کیفیت، مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد.

نمونه مقیاس درجه‌بندی

اکثر اوقات	زیاد	معمولًا	کم	خیلی کم	به ندرت	
						۱- می‌تواند یک دستورالعمل شفاهی را دنبال کند. ۲- می‌تواند دو دستورالعمل شفاهی را دنبال کند. ۳- می‌تواند دو صدا را به طور مشابه تکرار کند. ۴- می‌تواند آهنگ یا کلمات مربوط به یک شعر را به خاطر بسپارد. ۵- می‌تواند مفاهیم اساسی داستان خوانده شده را به خاطر بسپارد. ۶- می‌تواند اعداد (۱-۵)، (۶-۹-۳) و (۷-۱-۸-۴) را تکرار کند.

۳ روش واقعه‌نگاری: روش واقعه‌نگاری یا ثبت رویداد به توصیف‌های واقعی از رویدادها و اتفاقات معنی‌داری که مشاهده گر در نتیجه مشاهده از فرآیندهای به دست می‌آورد، گفته می‌شود. در این روش مشاهده گر باید هر اتفاق یا رویدادی را که هنگام مشاهده رخ می‌دهد بلاfacile بعد از وقوع ثبت کند. توصیف رویداد را می‌توان در دفتر یادداشت یا در کارت‌های مخصوص مانند نمونه‌های زیر وارد کرد.

نمونه ۱

نام مشاهده‌شونده مکان	زمان: از تا	
مشاهده کننده	تاریخ	شرح واقعه

نمونه ۲

زمان: ۹ صبح

نام: مینا

موقعیت: کلاس شن بازی

سن: ۴ سال

مینا با مریم مشغول شن بازی است. او با بیلچه خود، مقداری شن بر می دارد و به طرف مریم پرت می کند.

با دیدن گریه مریم، او می خندد و با بیلچه، شن ها را بیشتر به اطراف پرت می کند. با شنیدن صدای مریم، متوجه شن های ریخته شده روی زمین و گریه مریم می شود و آنها را نگاه می کند.

واقعه یا رویداد انجام شود.

- تعریف نوع رفتارهایی که باید مشاهده شود.
- موقعیتی که رفتار را معنی دار می کند باید مورد مشاهده قرار گیرد.
- رفتار مشاهده شده بدون قضاوت و نتیجه گیری ثبت ثبت رفتار مشاهده شده بلا فاصله پس از مشاهده شود.

فعالیت ۸

به همراه هنرآموز خود در بازدیدی از یک مرکز پیش از دبستان انواع روش های مشاهده را انجام دهید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

۴- رسانه های آموزشی

شکل ۲- رسانه ها

فعالیت ۹

در گروههای کلاسی خود در مورد پیام شکل ۲ گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

- ۱** رسانه‌های دیداری (کتاب، مجلات، روزنامه‌ها، چارت‌ها، نمودارها، پوستر، انواع تابلوها، روزنامه دیواری و...)
- ۲** رسانه‌های شنیداری (مجموعه‌ای از صدایها، نوارها، ضبط صوت، تلفن، کلام مربي، راديو و...)
- ۳** رسانه‌های دیداری - شنیداری (تلوزیون، ویدئو، رایانه، دوربین فیلمبرداری و...)
- ۴** رسانه‌های چندحسی (اشیای واقعی، ماكت‌ها، تئاتر عروسکی، گردش علمی، بسته‌های آموزشی و...) استفاده از هریک از این رسانه‌ها می‌تواند در آموزش مفید و مؤثر باشد. با توجه به نوع فعالیت‌ها و امکانات موجود در مراکز پیش از دبستان بیشتر به رسانه‌های دیداری - شنیداری توجه می‌شود چرا که ساخت و تهیه آن توسط مربي و حتی با همکاری کودکان امکان‌پذیر است.
- استفاده از رسانه‌های مختلف برای اجرا و بیان فعالیت‌های آموزشی لازم و ضروری است، رایانه، ویدئو پروژکتور، روزنامه و مجلات، دوربین و فیلم و... رسانه‌های گوناگونی هستند که پیام‌ها را به اطلاع دیگران می‌رسانند.
- تعاریف رسانه:** به هر وسیله انتقال دهنده پیام یا رمز، رسانه می‌گویند.
- رسانه‌های آموزشی:** به هرگونه ابزار، وسیله یا انسانی که برقراری ارتباط آموزشی و یادگیری را آسان کند، رسانه‌های آموزشی یارسانه یادگیری گفته می‌شود؛ مانند معلم، تخته سیاه یا وايتبرد، پوستر، نقشه، تلویزیون، راديو، عکس، رایانه، تابلوهای آموزشی، کتاب و... .
- انواع رسانه‌های آموزشی را می‌توان به چهار گروه تقسیم کرد:

در گروههای کلاسی، با مشاهده محیط اطراف، جدول زیر را کامل کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

نام رسانه	نوع رسانه
	راديو
	تلفن همراه
	تابلوی تبلیغاتی

فعالیت ۱۰

دانستنی‌های اصلی در طراحی

- داده‌اند یا انجام خواهند داد، می‌باشد. علاوه بر این نوعی چیدمان و طراحی فضا مانند آویختن آیینه‌ها، آویزها، پرده‌های رنگی، نصب تابلوها به منظور آگاهی و زیبایی، نمونه‌هایی از کار کودکان یا برپایی نمایشگاه‌های گوناگون از جمله مواردی است که در مراکز پیش از دبستان باید به آن توجه کرد.
- برای طراحی این اهداف ابتدا به شناخت رئوس اصلی کار که شامل رنگ، خط، بافت، وزن و نقطه کانونی است، باید این مسئله به نوعی تشویق کودک به بحث و گفت و گو، بررسی عکس‌العمل آنها به آنچه می‌بینند و آنچه که انجام

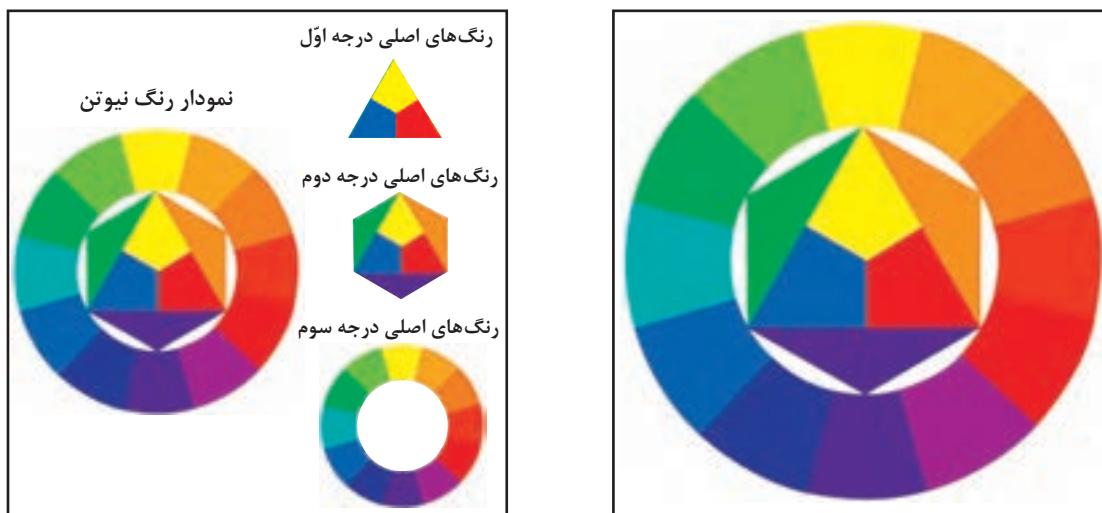

در گروههای کلاسی در مورد ویژگی‌های مؤثرترین روش ارائه فعالیت‌های کودکان گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

رنگ

آرامبخش، بعضی فرد را عصبی و یا غمگین می‌کنند. در مراکز پیش از دبستان و برای نشان دادن کار کودکان نیز وضع به همین ترتیب است.

همیشه باید به قدرت و اهمیت رنگ توجه کنید. آیا دوست دارید پنیر آبی بخورید یا گوشت سبز؟ روان‌شناسان به خوبی می‌دانند که بعضی از رنگ‌ها

شکل ۳- چرخه رنگ

به همین جهت در عنوانین نشریات، روزنامه‌های دیواری، علائم راهنمایی، علامت خطر یا ایستگاه‌ها از این رنگ‌ها استفاده می‌شود. رنگ‌های سرد یادآور جنگل و آب است. این رنگ‌ها مثل سبز روشن و آبی معمولاً در بیمارستان‌ها و اماکنی که شخص را به آرامش دعوت می‌کند استفاده می‌شود.

به شکل چرخه رنگ مجددًا توجه کنید (رنگ‌های اصلی زرد، قرمز و آبی در وسط به صورت مثلث‌های متساوی‌الاضلاع هستند. چنانچه دو رنگ اصلی را به نسبت‌های خاصی با هم ترکیب کنیم رنگ‌های ثانویه به وجود می‌آیند (نارنجی، سبز و بنفش) و از ترکیب رنگ‌های اصلی و ثانویه به رنگ‌های درجه سوم رسیم. این رنگ‌ها براساس رنگین‌کمان و طیف نور است. رنگ‌های قطری روبروی

در تصویر صفحه قبل، به چرخه رنگ توجه کنید. رنگ‌ها به دو نوع زیر تقسیم می‌شوند:

۱ رنگ گرم: شامل قرمز، نارنجی، زرد است و محركی برای جلب توجه بیننده است.

۲ رنگ سرد: شامل سبز و بنفش و آبی است. این رنگ برعکس رنگ گرم عمل می‌کند.

از این رو وقتی شما از رنگ‌های گرم استفاده می‌کنید، ناخودآگاه توجه کودکان را به آنها جلب می‌کنید. استفاده از رنگ‌های شفاف قرمز، زرد و نارنجی در یک اثر هنری یا یک تابلو به مثابه آن است که رنگ به شما می‌گوید: «به من» به اینجا توجه کن. بدین ترتیب شما به هدفتان یعنی جلب توجه کودک یا بزرگسال رسیده‌اید.

■ در تجهیزات مراکز پیش از دبستان چنانچه دوست دارید کودکان آرام باشند از رنگ سرد می‌توانید استفاده کنید و از رنگ قرمز، برای دیوارها و یا انتخاب رنگ تجهیزات در طیف قرمز و زرد اجتناب کنید و به جای آن تجهیزات رنگ‌های خودرنگ استفاده کنید.

■ رنگ‌های سرد برای پس زمینه جالب هستند و در کادر تابلوها یا حاشیه نقاشی‌ها می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. (بنفش کمرنگ، کاغذ دیواری آبی کمرنگ) ■ از سبز روشن به عنوان رومیزی و پوشاندن میزهایی که محل قرار گرفتن اسیاب بازی‌های ساختمان‌سازی هستند، می‌توان استفاده کرد.

هم رانگ‌های مکمل می‌نمند. (زرد و بنفش-آبی و قرمز-آبی و نارنجی-آبی متمایل به سبز و نارنجی متمایل به قرمز و...)

رنگ‌های اصلی بسیار درخشناد و پررنگ هستند و چشم را درگیر می‌کنند. از این رو نباید بیش از حد از آنها استفاده شود. می‌توان با افزودن رنگ سفید و خاکستری (سیاه و سفید) از شدت آنها کاست. رنگ‌های خنثی مثل سفید و قهوه‌ای روشن متمایل به خاکستری (بر) رنگ شن - یخی مایل به خاکستری، بسیار دوست‌داشتمند و آرام‌بخش هستند. با ترکیب این رنگ‌ها می‌توانید رنگ‌های زیبایی را به وجود آورید. به طور کلی باید از همه رنگ‌ها استفاده کنید. بنابراین:

روی کاغذ با استفاده از سه رنگ قرمز، آبی و زرد (آبرنگ یا رنگ گواش) و ترکیب اندازه‌های مناسبی از آنها، انواع رنگ‌ها را نشان دهید.

فعالیت ۱۲

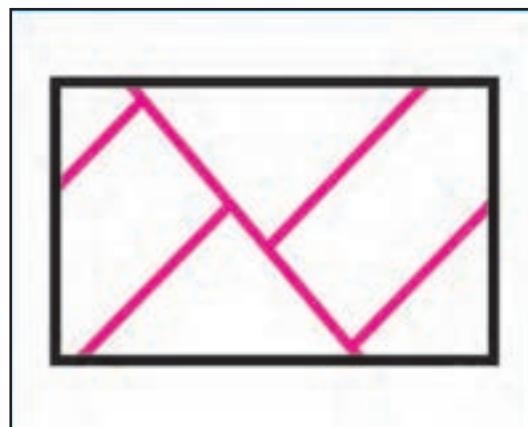
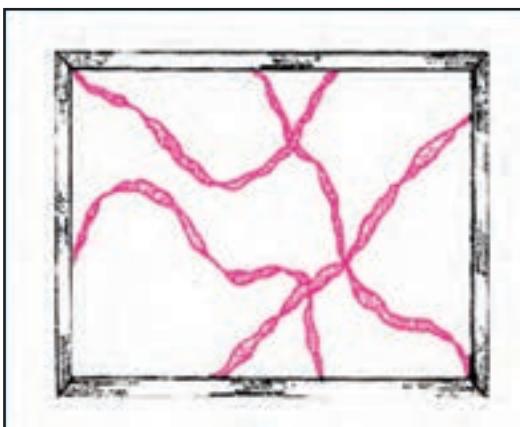

فواید استفاده از خط

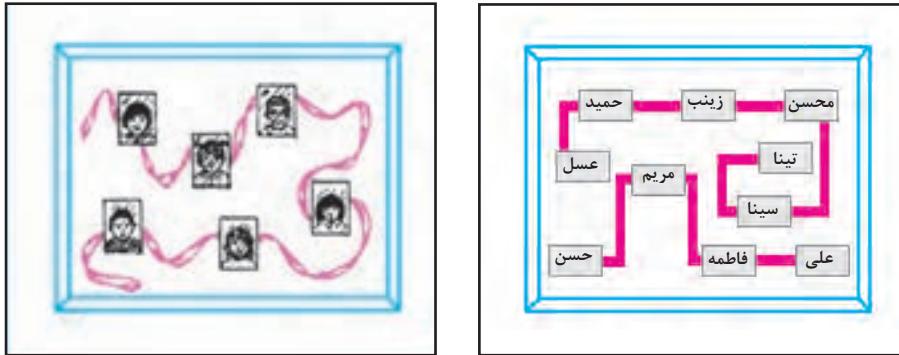
- ۱ تقسیم فضا (شکل ۴)
- ۲ راهنمایی چشم برای دیدن یک محل خاص یا یک موضوع خاص (شکل ۵)

خط

خط نیز مثل رنگ برای جلب توجه از اهمیت زیادی برخوردار است. بعضی از خط‌ها ممتد، منقطع، راست، کج و غیره هستند.

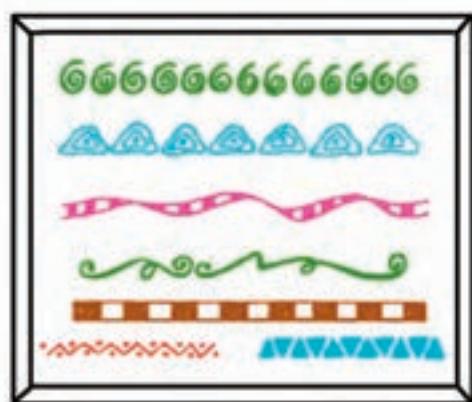
شکل ۴ – تقسیم محتوا بر اساس مفاهیم

شکل ۵- استفاده از نوار کاغذی پیچ خورده و ساده برای معرفی افراد حاضر در یک کلاس

■ برای نشان دادن افق‌ها، یک نوع آرامش به تابلو می‌دهد (شکل ۶).

■ برای تزیین و زیباسازی (شکل ۷).

شکل ۷- استفاده از خط برای زیباسازی

شکل ۶- خط و افق

انواع خط‌ها را با توجه به ویژگی موردنظر آنها روی کاغذهایی نمایش دهید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۳

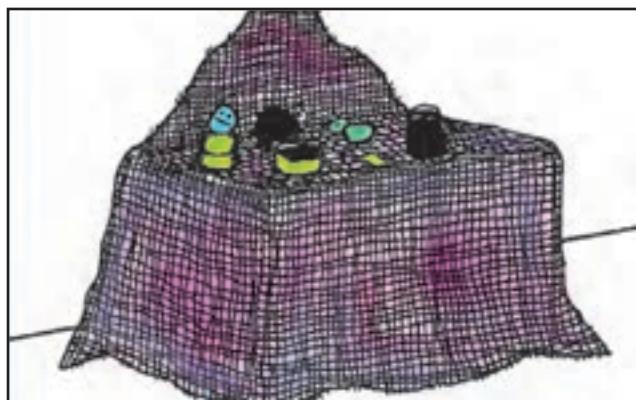

بافت

- تورهای پارچه‌ای
 - کاغذ سمباده
 - کرباس
 - پارچه کرکی
 - پشم
- بافت از جذابیت خاصی برخوردار است. بافت، بیننده را دعوت می‌کند که با چشم و دست به اکتشاف بپردازد، امتحان کند و نگاهش را به دیدن با دقت تبدیل کند. استفاده از بافتهای گوناگون مثل رنگ می‌تواند در نمایش کار مؤثر باشد. انواع بافتها شامل موارد زیر از بافتهایی توان برای زمینه یا پس زمینه در قاب کردن تابلوها، میزهای نمایشی و غیره استفاده کرد.
- با مالیدن کمی گچ روی متقابل یا پارچه‌های توری

■ ساتن و محمل

می‌توان زمینه را برای نشان دادن کاردستی یا کار با خمیر کودکان مهیا کرد (شکل ۸).

شکل ۸- پارچه و گچ

پارچه‌های ابریشمی یا مخمل برای چسباندن عکس و یا کاغذهای سمباده‌ای برای ارائه کار و نقاشی بچه‌ها مناسب است.

فعالیت ۱۴

با استفاده از انواع بافت‌ها برای زمینه یا پس‌زمینه در قاب کردن عکس‌ها، فعالیتی را در کلاس ارائه دهید و از کارهای انجام‌شده نمایشگاهی برگزار کنید.

شکل ۹- ترکیب عناصر

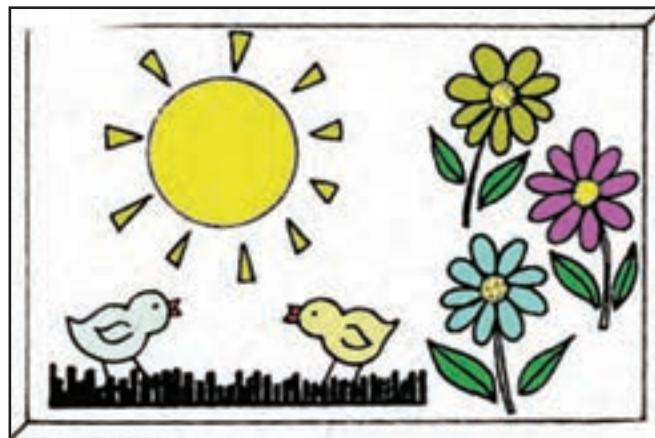
ترکیب عناصر

چیدمان موضوعات، روی تابلوها و میزها یکی از موارد مهم در نمایش و ارائه کار است. ترکیب عناصر شامل موارد زیر است:

■ هماهنگی و تعادل

اگر نمونه‌هادر یک ردیف باشند، مثلًاً قرار دادن چند شیء کنار هم، در واقع خشک و بی‌روح است. در چیدمان باید هماهنگی و تقارن وجود داشته باشد. این تعادل و تقارن به کار ارزش می‌دهد (شکل ۹).

اما گاهی چیدمان از یک تعادل برخوردار نیست، یعنی چنانچه خطی عمودی روی طرح بکشیم دو نیمه شبیه هم نیستند. اما از یک هماهنگی برخوردار است که به آن هم تقارن گویند (شکل ۱۰).

شکل ۱۰- تقارن

دور خانه یا یک رنگ یا شکل در تزیین تابلوها، آن را کامل‌تر نشان می‌دهد.

■ نقطه کانونی

قبل از آنکه شما چیدمان را انجام دهید، باید مشخص کنید هدف شما تمرکز روی چیست؟ چه چیزهایی برای شما مهم است که بیننده به آن توجه کند؟ می‌خواهید چه چیزی را یاد بگیرند؟ پیدا کردن نقطه کانونی، هدف اصلی کار یا نقطه اوج آموزش شما است. چه قسمت‌هایی ارزش کمتر و بیشتری دارد؟

فضا
استفاده از فضا در ارائه کار مهم است. آیا دوست دارید بین تابلوهای اعلانات شما فضاهای خالی باشد، یا فشردگی اشیاء با تصاویر را ترجیح می‌دهید؟ طبیعی است که شلوغی بیش از حد فضا را سنگین می‌کند و به همان اندازه فضای خالی خسته کننده است.

■ وزن

برای خوشایند شدن و زیبایی، هنرمند اشکال، رنگ‌ها و الگوها را به صورت موزون به نمایش می‌گذارد. گاهی تکرار بر زیبایی کار می‌افراید. مثلًا تکرار چند درخت

روش‌های ارائه کار

والدینش به این معنا است که آن کار ارزشمند است.

بنابراین قاب کردن:

- کار را برای بازدیدکننده جذاب می‌کند.
- کار را ارزشمند می‌نماید.
- از کار کودک می‌توان به عنوان هدیه به دوستان، فامیل و کادر مهدکودک استفاده کرد.
- مربی آگاه به این مسئله باید از رنگ، بافت و اندازه برای زیباسازی قاب‌ها استفاده کند.

روش‌های ارائه کار عبارت‌اند از:

۱ قاب کردن

۲ تابلوهای اعلانات

۳ زیباسازی فضا

۴ آویختنی‌ها

۵ کارت‌های آموزشی

قاب کردن

دوربندی یا قاب کردن بعضی از کارها برای کودک و

نقاشی اما روشن‌تر و یا تیره‌تر انتخاب شود.

۲ بافت و ساخت

بافت‌های گوناگون کار کودک را جالب و جذاب می‌کند:

■ تور یا پارچه: استفاده از تور یا پارچه با بافت‌های درشت (گونی) برای نشان دادن مولاز موضوع‌های طبیعی مثل دانه‌ها، شاخه‌ها، برگ‌ها، دانه‌های بلوط، فندق و غیره مناسب است (شکل ۱۱-الف).

■ چلوار: یک قطعه چلوار با رنگ روشن یا زمینه‌های چاپی دیگر می‌تواند جذابیت نقاشی یا رنگ‌آمیزی کار کودک را برای خانواده بیفزاید.

■ ساتن یا ابریشم: یک ساتن نرم یا ابریشم ممکن است نقاشی‌های مربوط به گل‌ها را برجسته یا بارزتر کند (شکل ۱۱-ب).

۱ کادر اصلی: برای ساخت کادر اصلی از وسائل زیر استفاده می‌شود:

■ کاغذهای رنگی طراحی

■ ورقه‌های بزرگ کاغذی که طرح‌ها و بافت زمینه مختلف دارند.

■ کاغذهای دیواری

■ بشقاب‌های کاغذی

■ جعبه‌های گوناگون

۲ رنگ

انتخاب رنگ برای قاب، می‌تواند بیننده را به خود جلب کند. به طور مثال چنانچه در نقاشی کودک رنگ‌های تند و قرمز به کار رفته باشد کادر باید از رنگ‌های قرمز روشن انتخاب شود. یا رنگی همنوع یکی از رنگ‌های

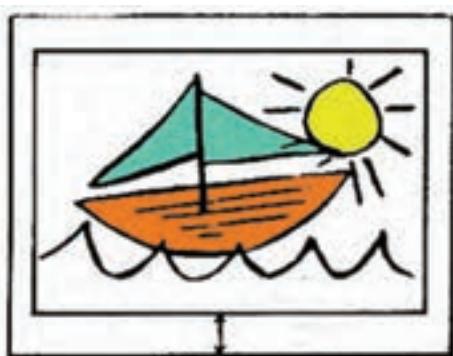

(ب)

(الف)

شکل ۱۱- انواع بافت

شکل ۱۲- اندازه

۴ اندازه

اندازه قاب‌ها بستگی به کار کودک دارد. برای یک کار با ابعاد $12/5 \times 7/5$ سانتی‌متر یک قاب به ابعاد 30×45 سانتی‌متر به آن قدرت می‌بخشد. نقاشی‌های بزرگ‌تر به کادرهای بزرگ‌تری نیاز دارند. قاب‌سازهای حرفه‌ای متوجه شدند که حاشیه‌ بالا و پایین کادر باید به یک اندازه و پهن‌تر از حاشیه دو طرف کادر باشند که آنها هم در یک اندازه هستند (شکل ۱۲).

یا رنگ‌آمیزی می‌کنند را استفاده کنید. از برچسب‌های کوچک برای چسباندن به گوشه‌های نقاشی کودک می‌توان استفاده کرد. سپس نقاشی را روی برگه رنگی به گونه‌ای بچسبانید که دور آن حاشیه داشته باشد. حاشیه پایین باید از سه حاشیه دیگر پهن‌تر باشد.

گاهی اوقات می‌توانید قسمتی از نقاشی کودکان ۲ و ۳ ساله را که در مرحله آغازین خط خطی و نقاشی هستند، انتخاب کنید و پس از بریدن، آن قسمت را روی کاغذ ساده بچسبانید. نمایشگاه کار این دسته از کودکان بسیار زیبا است به خصوص زمانی که از رنگ‌های نقاشی کودک، رنگ روشنی را انتخاب کنید و کادر را با آن به وجود آورید (شکل ۱۳).

تزریقین کادر یا قاب تزریقین کادر می‌تواند به صورت‌های زیر توسط مربی یا کودک انجام گیرد:

■ کشیدن نقاشی
■ رنگ‌آمیزی

■ دوختن یا چسباندن دگمه
■ کولاز تکه‌های چوب، صدف

■ نوشتن حروف
■ کولاز تکه‌های کاغذ
■ برگ و گل خشک

درست کردن کادر یا قاب
۱ درست کردن کادر با کاغذهای ساده نقاشی: می‌توانید قطعاتی از کاغذهای رنگی که کودکان روی آن نقاشی و

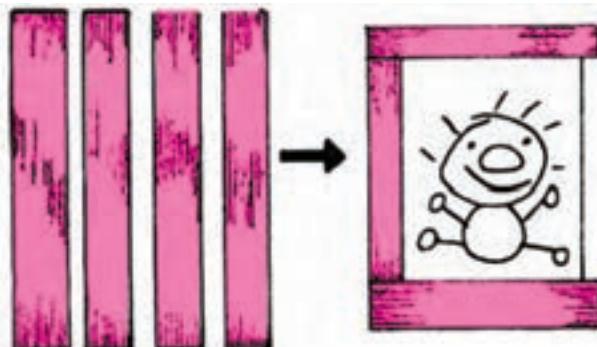
شکل ۱۳- کادر

شکل ۱۴- کادر دو رنگ

۲ کادرهای دو رنگ: کادرهایی هستند که دو رنگ کاغذ در آن به کار گرفته شده است. ابتدا براساس کار کودک، ۲ نوار در اندازه‌های عرض نقاشی و ۲ نوار، برای طول نقاشی ببرید. سپس نوارها را دور نقاشی بچسبانید. پس از آن نقاشی کادر شده را روی کاغذ نقاشی بزرگ بچسبانید و بگذارید کاملاً خشک شود. استفاده از رنگ‌های مناسب را برای کادر اول و زمینه دوم به یاد داشته باشید (شکل ۱۴).

۳ کادرهای نواری: کاغذهای نواری بهتر است از کاغذ رنگی کلفت‌تر انتخاب شود. به یاد داشته باشید که نوار زیر باید عریض‌تر از سه طرف آن باشد (شکل ۱۵).

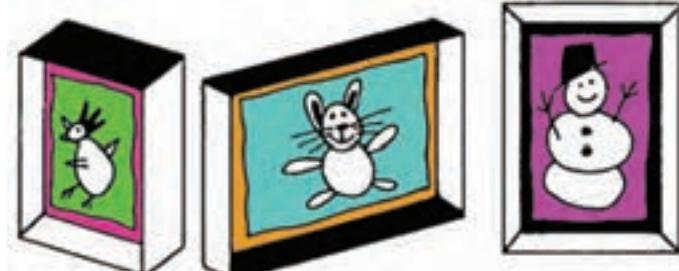
شکل ۱۵- کادرهای نواری

۴ قاب‌های سری: با انتخاب چند نمونه از کار کودک می‌توانید قاب‌های سری تهیه کنید. نقاشی‌ها را در یک اندازه بربار و روی یک کاغذ با فاصله بچسبانید. این نمونه قاب را می‌توانید به صورت تاشونده، تا کنید و روی میز قرار دهید (شکل ۱۶).

شکل ۱۶- قاب‌های سری

۵ قاب‌های جعبه‌ای: نمونه‌ای دیگر از قاب‌ها که با استفاده از جعبه‌ها ترتیب شده‌اند در شکل رو به رو نشان داده شده است (شکل ۱۷).

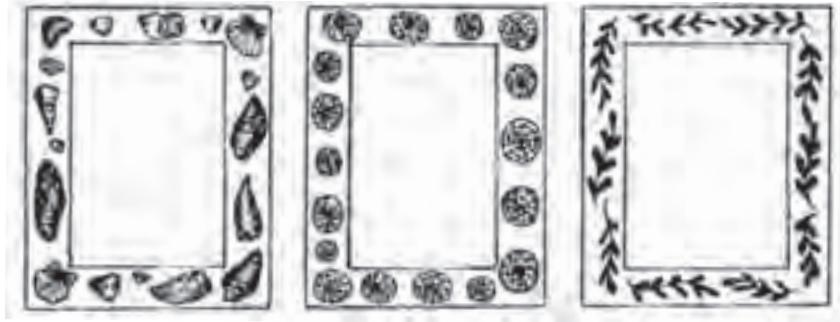

شکل ۱۷- قاب‌های جعبه‌ای

نکته

کودکان با استفاده از وسایل گوناگون می‌توانند کادرهای زیبایی را به وجود آورند (شکل ۱۸).

شکل ۱۸- قاب‌های کودکان

فعالیت ۱۵

با انتخاب چند نقاشی از کودکان یا هم‌کلاسی‌های خودتان آنها را با انواع قاب‌ها تزیین کنید و در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۱۶

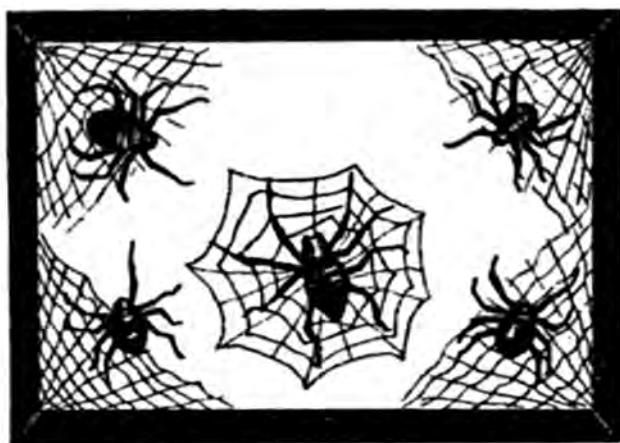

تبلوهای اعلانات

در گروههای کلاسی در مورد تأثیر تبلوهای نوشته‌ها و تزیینات در فضای مهد در کودکان و بزرگسالان گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

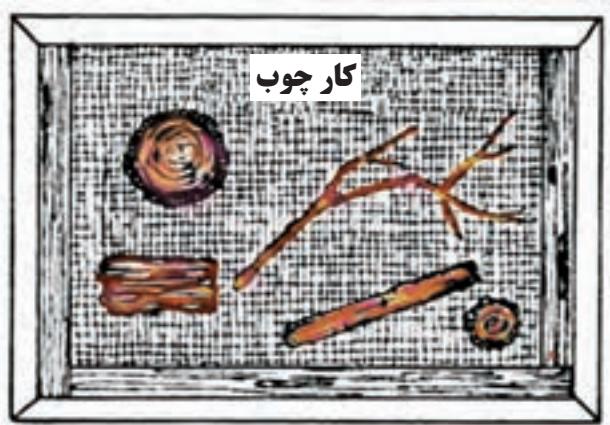
تبلوهای اعلانات یکی از ملزمات کلاس‌های کودکان شکوفا می‌کند. است، زیرا که نکات مهم و حائز اهمیت و پرمعنا را به نمایش می‌گذارد. تبلوهای اعلانات و نقاشی‌های دیواری که کودکان آن را می‌کشنند. باید کاملاً در سطح دید کودکان قرار گیرند تا کودکان به سهولت آن را بینند، حس کنند و در موردش صحبت کنند و یا تجارت‌شان را نشان دهند. علاوه بر این برای کودکان بسیار مفید و ارزشمند است زیرا که تجارت آنها را وسعت می‌بخشد و به کودکان فرصت می‌دهد که تجارت‌شان را منعکس کنند.

- به زیبایی فضای کلاس می‌افزاید.
- در برگیرنده همه کودکان در یک کار خلاقه است.
- خلق تابلوهای جذاب و زیبا: طراحی تابلوها، باید برای کودک و بزرگ‌سال جذاب باشد. بنابراین زمینه‌ها، بافت‌ها، حاشیه‌ها و قوانین جاری در طراحی به زیبایی محیط و تأیید کودک و بزرگ‌سال منجر می‌شود.
- **زمینه‌ها**
زمینه‌ها، تأمین‌کننده، زیباساز، و تکمیل‌کننده بیننده تابلو است و چنانچه با دقت انتخاب نشود، می‌تواند بیننده را نه تنها به دیدن تشویق نکند بلکه از آن دور کند.
- **بافت**
در بافت زمینه تابلوهای اعلانات از مواد زیر استفاده می‌شود:
 - تور
 - فوتر
 - ساتن
 - کاغذهای دیواری
 - خرد کاغذ
 - متنقال و کرباس
- **حاشیه**
حاشیه تمرکز ذهن کودک و بزرگ‌سال را به آنچه می‌خواهید به نمایش بگذاردید بیشتر می‌کند. هر چند تابلوها الزاماً نیاز به حاشیه ندارند و فرم‌های چوبی برای استفاده مفید و مداوم می‌تواند مؤثر باشد. مریبی در عمل با توجه به محتوا، حاشیه‌ای روی بافت اصلی می‌تواند بگذارد. مثلاً برای آموزش عنکبوت، می‌توانید با استفاده از تور به جای تار، عنکبوت‌های پلاستیکی را روی آن قرار دهید (شکل ۱۹).

شکل ۱۹- تابلوی اعلانات

برای آموزش جنگل می‌توان از پارچه توری یا پارچه با بافت درشت برای زمینه و روی آن از برگ‌های خشک، سرشاخه‌ها، چوب، پوسته درخت و غیره استفاده کرد (شکل ۲۰).

شکل ۲۰- تابلو اعلانات با برگ خشک و چوب

پس از تغییرات، آن را روی تابلو نصب نمایید.
از این تابلوهای اعلانات می‌توانید در آموزش علوم،
مطالعات اجتماعی، طرح سفر، رشد گیاهان، انواع
حیوانات و غیره استفاده کرد.

تابلوهای نمایشی، وسیله‌ای مناسب برای تزیین اتاق
کودک و نشان دادن موارد زیر است:

- طبیعت مانند برگ‌ها، صدف‌ها، گوش‌ماهی و سنگ
- هنر مانند چاپ کار نقاشان مشهور یا عکس‌هایی
از کودکان در حال بازی و کار
- پارچه و کاغذ (تکه‌هایی از پارچه با جنس‌های مختلف)
- تزیین اتاق کودک
- تزیین راهرو

■ ارائه اطلاعات به والدین
چگونه با کودکان تابلو بسازیم
با قرار دادن یک تابلو روی سه پایه در ایستگاه
یادگیری^۱، به کودکان کمک کنید تا ایده‌هایشان را
پس از شنیدن یک قصه یا انجام فعالیت با مازیک
روی آن بکشند (شکل ۲۱).

■ با نصب یک پارچه ماهوتی روی تابلو به کودک فرصت
دهید تصاویر داستانی را که بریده‌اید روی آن بچسباند و
بدین ترتیب مراحل یک قصه را تمرین کند (شکل ۲۲).

- **قوانين طراحی**
معمولًا تابلوهای طراحی کمتری نیاز دارند. زیرا تابلوهای
اعلانات شلوغ و درهم، کمتر می‌تواند با تماساگر ارتباط
برقرار کند. بنابراین باید به نکات زیر توجه کرد:

- هدف تابلو
 - تعداد عکس و نقاشی‌ها از کودکان
 - چیدمان محتوای تابلو
- هدف: هدف و منظور شما از این تابلو چیست و چه
پیامی را می‌خواهید در تابلو اعلام کنید?
پاسخ شما می‌تواند در انتخاب تصویر و عکس، نمونه
کار کودک، حکایت و روایت این ارائه کار و نام آن را
معلوم کند.

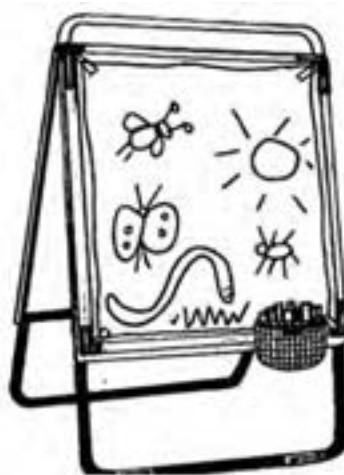
عکس یا نمونه کار کودک: هیچ وقت اجباری در ارائه
کار همه کودکان روی تابلو ندارید و از آنجا که باید
کار همه بچه‌ها دیده شود، می‌توانید از سایر فضاهای
کلاس برای نمایش استفاده کنید.

چیدمان محتوای تابلو: در طراحی می‌توانید از سایه
یک رنگ یا خود آن رنگ به صورت نامتقارن استفاده
کنید. برای پیاده کردن محتوا روی تابلو، ابتدا آن را
روی زمینه‌ای که انتخاب کرده‌اید قرار دهید، سپس
چند قدم از آن دور شوید و از یک فاصله کارتان را
مشاهده کنید. پس از آنکه محل مناسب را پیدا کردید

۱- منظور از ایستگاه یادگیری مکان‌هایی برای فعالیت‌های کودکان به صورت غیرثابت است.

شکل ۲۲- تابلوی داستانی

شکل ۲۱- تابلوی ایستاده

زیباسازی فضای آموزش و نمایشگاه

محلی که کودکان در آن آموزش می‌بینند باید زیبا باشد. به همین جهت علاوه بر نظافت و ایمنی می‌توان از گیاهان سبز و آکواریوم، اشیای طبیعی (صفد، گوش ماہی، برگ، دانه‌ها و سنگ‌ها) استفاده کرد و آنها را در سبد، گلدان و جعبه‌ها قرار داد.

آویختنی‌ها

می‌توانید با استفاده از یک شاخه طبیعی درخت و آویختن اشیای دست‌ساخته کودک که با مقوا یا خمیر تهیه شده‌اند و یا با بریدن مقواهای رنگی به اشکال گوناگون، آویختنی درست کنید (شکل ۲۳).

■ نقاشی‌های دیواری یکی دیگر از فعالیت‌هایی است که دیده‌ها، تفکرات و آموخته‌های او را به نمایش می‌گذارد. با نصب یک مقوای بزرگ یا پارچه متقابل در سطح دید، و دست کودک روی دیوار، به کودک فرصت دهید، آموخته‌هایش را بعد از یک واحد کار یا شنیده‌هایش را بعد از قصه، روی آن بکشد و یا با بریدن و چسباندن عکس حیوانات و گیاهان، یک کار هنری به وجود آورد. با دادن یک قطعه اسفنج و یک کاسه رنگ آبی، آسمان خلق کند و با رنگ سبز علف و سبزه بکشد. سپس آنچه را که در آسمان و زمین حدس می‌زنند وجود دارد به تصویر بکشد. مثلاً کشیدن یک روز ابری، پرواز بادبادک‌ها و غیره مثال‌هایی از این نقاشی‌ها است.

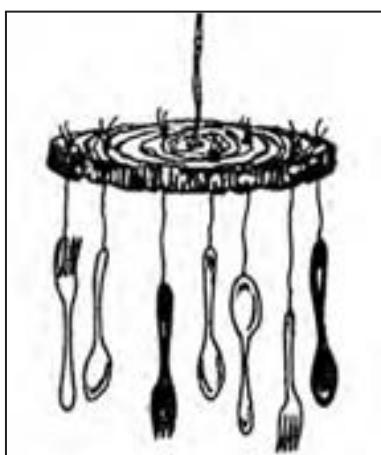
شکل ۲۳- آویختنی

برای کودکان دلنشیین است. شما به آسانی می‌توانید با همکاری کودکان و با استفاده از اشیای صدادار اقدام به ساختن آنها کنید:
استفاده از قاشق و چنگال‌ها در اندازه‌های مختلف (شکل‌های ۲۴ و ۲۵).

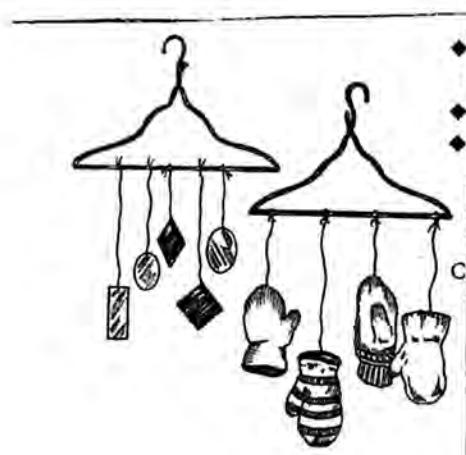
أنواع آویختنی^۱

۱ استفاده از چوب رختی ساده: با استفاده از یک چوب رختی ساده و آویختن آینه‌های کوچک و اشیای براق آویزهای زیبایی با کمک کودکان بسازید (شکل ۲۴).

۲ استفاده از زنگ و زنگوله‌ها: طینین زیبای زنگوله‌ها

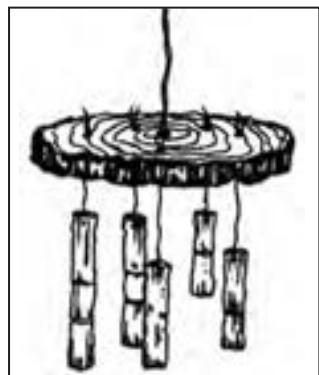

شکل ۲۵- آویز صدادار

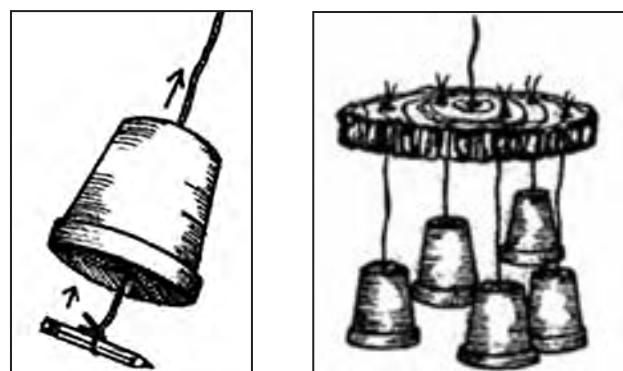
شکل ۲۴- آویز چوب رختی

■ استفاده از چوب‌های نی (بامبویی) در اندازه‌های مختلف (شکل ۲۶)

شکل ۲۶- آویز چوب نی

■ استفاده از گلدان‌های کوچک گلی و آویختن آنها (شکل ۲۷)

شکل ۲۷- آویز گلدان کوچک

شکل ۲۸- آویز طنابی

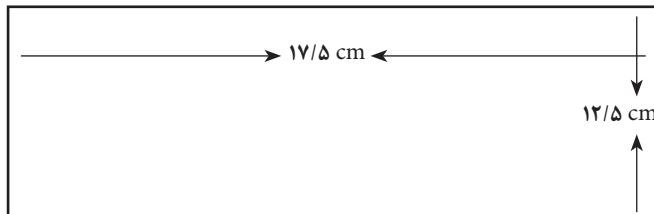
نکته مهم در این آویختنی‌ها برای به صدا در آوردنشان این است که قرار گرفتن آنها به گونه‌ای باشد که در اثر تکان دادن یا وزش باد به یکدیگر برخورد کنند.

۳ استفاده از طناب: علاوه بر استفاده از تابلوها می‌توانید با اتصال یک طناب در عرض اتاق یا راهروها کارهای نقاشی کودکان را با جارختی آویزان کنید. به یاد داشته باشید که در کلاس‌ها نقاشی‌ها باید در سطح دید کودکان باشند. به این ترتیب فضای مراکز شما همیشه جذاب می‌باشد و با تعویض ابزار می‌توانید جذابیت و زیبایی را حفظ کنید (شکل ۲۸).

کارت‌های آموزشی:

انواع کارت‌های خطی و تصویری

۱- کارت‌های ساده خطی: کارت‌ها را به ابعاد $17/5 \times 12/5$ سانتی‌متر ببرید و متناسب با کاربرد موردنظر، حروف یا اعداد موردنیاز را با قلم‌نی یا مازیک روی مقوا بنویسید. می‌توانید از حروف بریده‌های روزنامه یا انواع حروف کامپیوتری بهره بگیرید (شکل ۲۹).

شکل ۲۹- کارت خطی

از این کارت‌های ابعاد متناسب به دو شکل زیر استفاده نکته بهتر است که مطلب را در یک جمله خلاصه می‌شود:

(الف) پوستر

۲ پوسترها خوب دارای تصاویر زیادی نیستند و رفته شده در پوستر نباید از ۸ کلمه تجاوز نماید.

(ب) روزنامه دیواری

۳ پوستر، یکی از رسانه‌های آموزشی دیداری است که

الف) پوستر

در ابعاد 70×50 یا ابعاد موردنیاز با توجه به موضوع

انتخاب می‌شود. در تهیه پوستر از طرح، رنگ، عکس

و نقاشی استفاده می‌شود. بهترین پوستر، پوستری

است که بتواند در حداقل زمان برای رساندن یک پیام

ارتباط لازم را برقرار کند.

۴ اصول تهیه پوسترها: در نظر گرفتن اصول ذیل به کارایی

پوستر کمک شایانی می‌کند:

۵ ۱ از علائمی استفاده کنید که حتی برای افراد بی‌سواد

نیز قابل فهم باشند.

۶ فقط یک پیام در پوستر گنجانده شود. ایده‌های بیش از

حد، باعث سردرگمی فراغیران و شلوغی پوستر می‌شود.

۷ ۲ پوستر باید خلاصه باشد، به این معنی که بتوان

آن را در مدت کوتاهی مطالعه نمود. بنابراین حروف

به کاررفته باید خوانا و درشت باشند به‌طوری که بتوان

آن را از فاصله نسبتاً دور خواند؛ برای رعایت این

باشند که تا آن لحظه به فکر کسی نرسیده باشد.

۸ پوسترها را می‌توان تنها به یک نوشته و یا تیتر خلاصه

نمود؛ این گونه نوشته‌ها مدت زیادی در خاطر فراغیران

باقي می‌ماند. باید از تصاویری استفاده نمود که برای

بینندگان سریعاً قابل درک باشد و طرح و شعار پوستر

باشند که تا آن لحظه به فکر کسی نرسیده باشد.

۹ رنگ‌ها همیشه نشان‌دهنده ایده‌ها و احساسات هستند

و چنانچه به طرز صحیحی از آنها استفاده شود، می‌توانند

تأثیر بسزایی بر روی بینندگان باقی بگذارند بنابراین نباید از

رنگ‌ها به عنوان تزیین استفاده نمود (شکل ۳۰).

- ۴ کادر مناسب
- ۵ ترکیب‌بندی مناسب فرم و رنگ
- ۶ وحدت در پوستر
- ۷ خلاقیت در پوستر

ویژگی‌های یک پوستر خوب

- ۱ سادگی
- ۲ گویایی
- ۳ جذابیت رنگی

شکل ۳۰- نمونه‌هایی از پوستر

با استفاده از ویژگی‌های یک پوستر خوب، پوستری با موضوع سلامت کودک تهیه کنید و آنها را در کلاس نمایش دهید.

فعالیت ۱۷

روزنامه‌دیواری رسانه‌مناسبی برای معرفی اشخاص

مشهور، اخبار مدرسه، داستان‌های مصور و غیره است.

نکات قابل توجه برای تهیه روزنامه‌دیواری:

- ۱ روزنامه‌دیواری معمولاً یک کارگروهی است.^۱
- ۲ مطالب هر بخش مانند تصاویر، از قبل روی کاغذهای جداگانه نوشته می‌شوند و سپس، روی مقوا چسبانده می‌شوند.
- ۳ سعی کنید نوشته‌ها کوتاه و خوانا باشند. از نوشتن کوچک را چسباند و مطالب لازم را زیر عکس‌ها نوشت.

ب) روزنامه دیواری

روزنامه دیواری، ترکیبی از مطالب جمع‌آوری شده

هنرجویان می‌باشد که از طریق کتاب، رسانه‌ها یا

آثار قلمی تهیه می‌شود و در روی یک صفحه بزرگ

کاغذی یا مقوا یی، چیده، نوشته و یا طراحی می‌شود.

برای ساختن روزنامه دیواری از یک مقوا بزرگ، به

بعد ۷۰×۵۰ تا ۱۰۰ سانتی‌متر، استفاده می‌شود.

روی این صفحه مقوا یی می‌توان چندین عکس بزرگ و

با حروف ریز و مطالب طولانی و پیچیده اجتناب کنید.

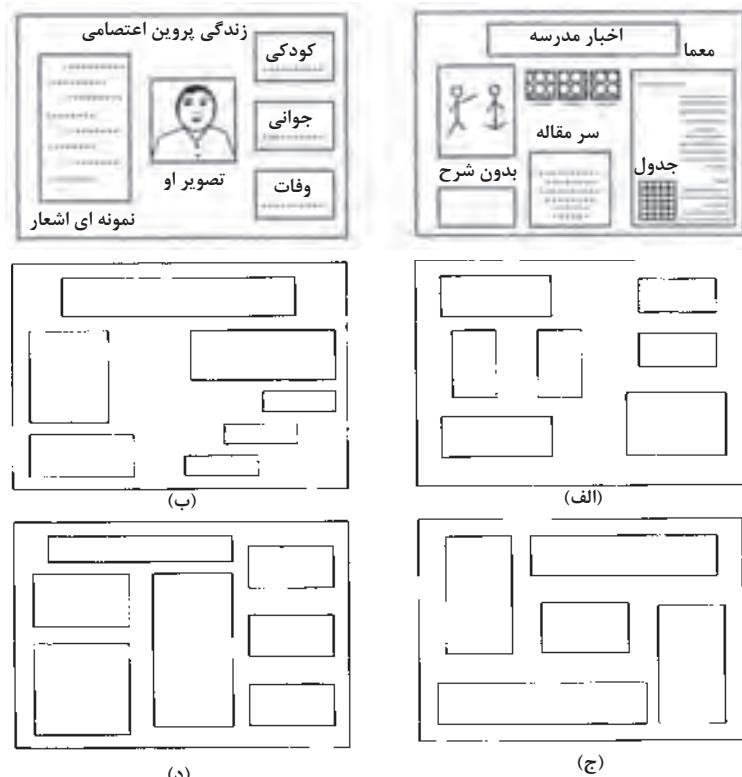
^۱- منظور از گروه، جمعی از دانش‌آموزان است که حداقل ۳ دانش‌آموز و حداقل ۵ دانش‌آموز حضور داشته باشند.

۴ مشخص شد، اجزای روزنامه دیواری روی مقوا
چسبانده می‌شود.

۵ در بین عکس‌ها و مطالب مختلف به اندازه کافی
فضای خالی بگذارید. مطالب فشرده و درهم، به شدت
از تأثیر پیام می‌کاهند.

۶ مطالب و تصاویر روزنامه دیواری باید جذاب،
سرگرم‌کننده و درعین حال آموزنده باشند.

۷ محل چسباندن تصاویر و نوشته باید طوری تنظیم
شود که برای چشم خوشایند و زیبا باشد. پس از اینکه
نتیجهٔ دلخواه به دست آمد و نقاط موردنظر با علائم

شکل ۳۱- روزنامه دیواری

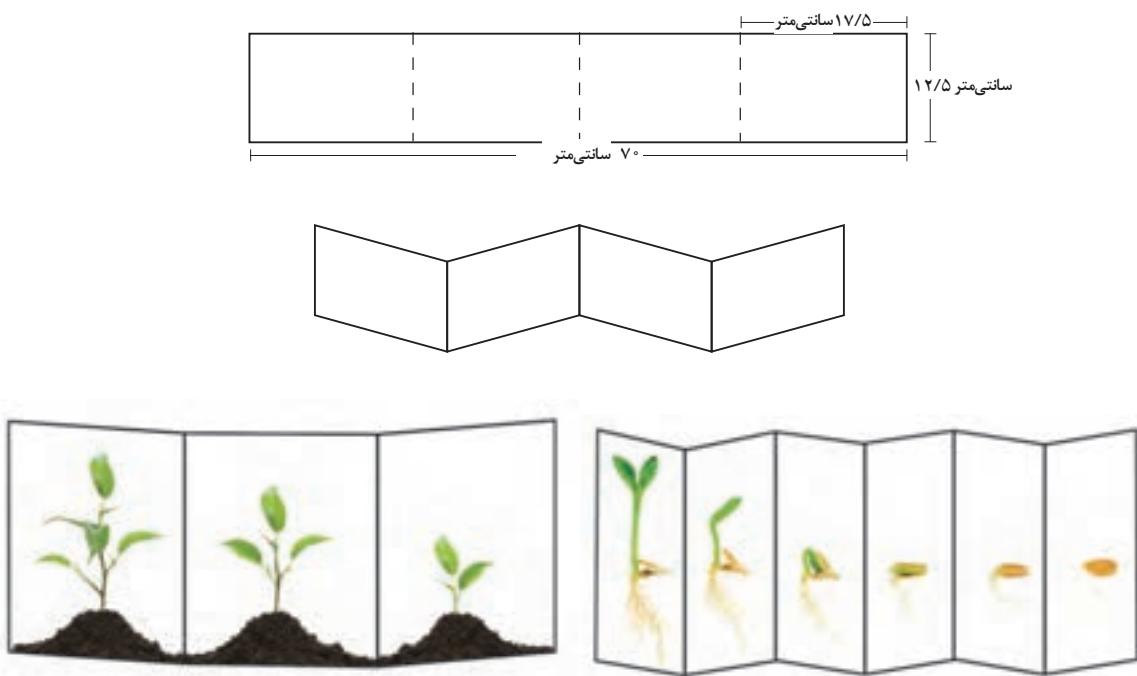
با هم گروه‌های خودتان یک روزنامه دیواری با موضوع اینمی در کارگاه‌های آموزشی تهیه کنید و آن را
در تابلوی اعلانات مدرسه خود نصب کنید.

فعالیت ۱۸

۲- کارت‌های ساده دوروبه خطی: برای درست کردن کارت‌های دوروبه، از دو طرف همان کارت ساده خطی استفاده کنید.

۳- کارت‌های زنجیره‌ای خطی: برای این کارت یک قطعهٔ مقوا را به ابعاد $12/5 \times 20$ سانتی‌متر یا به ابعاد موردنیاز ببرید و به چهار قسمت مساوی یا چند

شکل ۳۲- کارت زنجیره‌ای خطی

است به دنبال مطالعه بروشور برای مخاطب پیش بیايد.

بروشور از سه قسمت تشکیل می شود.

۱ روی جلد

۲ صفحات داخلی

۳ صفحه پشت جلد

مطالبی که روی صفحه جلد آورده می شود:

نام و نشانی سازمان تهیه کننده

عنوان

تصویر مناسب با موضوع

نام فرد، واحد یا مرکز تهیه کننده

گروه هدف

مطالبی که برای صفحات داخلی آورده می شود:

آغاز با نام خدا

مقدمه (اهمیت موضوع)

استفاده از تصاویر مناسب با فرهنگ

استفاده از تنوع رنگ

ساده و قابل فهم بودن محتوا

تهیه بروشور (تاشو)

بروشور نوعی رسانه آموزشی است. در ابعاد کاغذ A4

تهیه می شود و به طور معمول به سه قسمت تقسیم

می گردد. این رسانه می تواند آموزشی، هشداردهنده

و یا تبلیغاتی باشد. موضوعات عمدۀ مورد بررسی در

این رسانه عبارت است از:

۱ بیماری های کودکان

۲ معرفی کتاب ها و اسباب بازی های کودکان

۳ رفتار های کودکان مانند پرخاشگری، دروغگویی

و غیره

اصول کلی جهت تهیه بروشور:

منطبق بودن مطالب و تصاویر با شرایط فرهنگی

استفاده از تصاویر و رنگ های جالب

برخورداری از زبان ساده و قابل فهم برای گروه

هدف موردنظر

داشتن پیام هایی کوتاه و مرتبط با موضوع

ذکر آدرسی جهت پاسخگویی به سؤالاتی که ممکن

مطلوبی که روی صفحه پشت جلد آورده می‌شود:

- در صورت نیاز از هشدار یا شعار، آیه، روایت یا نقل قول (بکی یا چند مورد) استفاده می‌شود.
- نشانی و شماره تماس جهت پاسخگویی به سؤالات قید می‌شود. (شکل ۳۳).

■ پیام‌ها کوتاه بوده متناسب با گروه هدف

- مثال: اگر موضوع، بررسی یک نوع بیماری کودک باشد موارد زیر رعایت می‌شود:
 - معرفی کلی بیماری کودک
 - راههای سرایت یا ابتلا به بیماری
 - پیشگیری و درمان بیماری

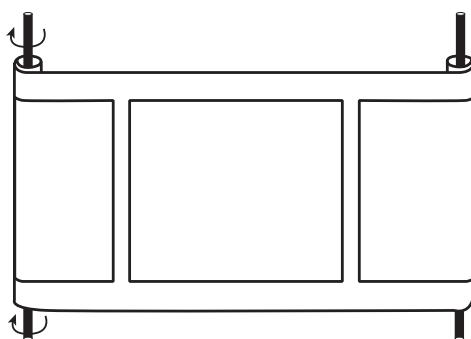
شکل ۳۳-بروشور

فعالیت ۱۹

با توجه به کارت‌های تاشو، زنجیره‌ای از یک بروشور برای آگاهی والدین در زمینه‌های زیر با استفاده

از منابع علمی تهیه کنید:

- ۱ معرفی رشته
- ۲ ابعاد رشد کودک
- ۳ مراحل رشد هنری کودک

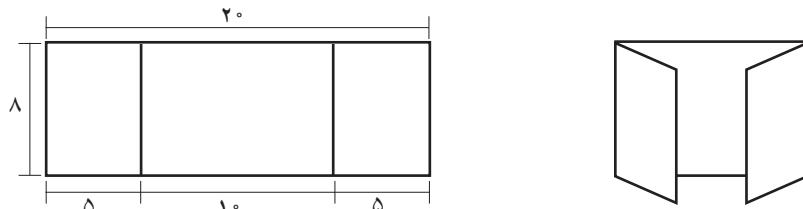

شکل ۳۴-کارت طوماری

۴- کارت‌های طوماری

مواد لازم: یک قطعه کاغذ یا پارچه به عرض ۱۵ سانتی‌متر و طول ۱ متر و دو قطعه چوب باریک به طول ۲۵ سانتی‌متر تهیه کنید. سپس دو سر مقوا یا پارچه را به اندازه ۲ تا ۳ سانتی‌متر، روی هم گذاشته دوخته یا بچسبانید و دو قطعه چوب را داخل آنها بگذارید (شکل ۳۴).

۵- کارت‌های تاشو برای دو قسمتی کردن عکس: مقوا را به ابعاد 8×20 سانتی متر به صورت زیر خط کشی کرده و تا بزنید (شکل ۳۵).

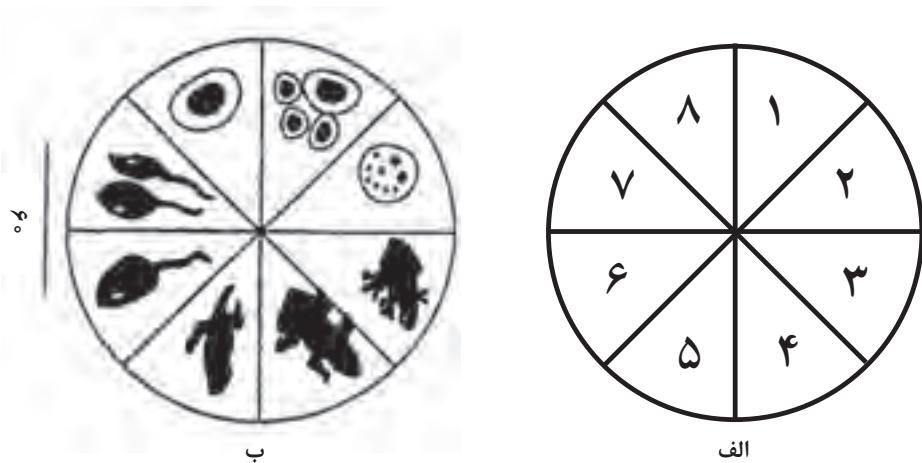
شکل ۳۵- کارت تاشو برای دو قسمتی کردن عکس

۶- کارت‌های مصور: کارت‌های مقوا بی به ابعاد 15×12 ببرید. سپس عکس‌هایی مرتبط با موضوع خود از مجلات باطله یا نقاشی شده تهیه کنید. اطراف عکس‌ها را با دقت قیچی کنید و با چسب روی مقوا بچسبانید (شکل ۳۶).

شکل ۳۶- کارت مصور

۷- کارت‌های چرخان
سپس تصاویر را روی شعاع‌های دایره بچسبانید و از دایره دوم بر اساس شعاع‌ها یک مثلث ببرید. در پایان دو دایره را با میخ به تناسب تقسیم کنید.
از مقوا دو دایره ضخیم به شعاع ۲۴ سانتی متر یا متناسب با کار خاص ببرید و شعاع‌ها را به تناسب متصل کنید (شکل ۳۷).

شکل ۳۷- کارت‌های چرخان

در گروه‌های کلاسی از انواع کارت‌های خطی و تصویری، نمونه فعالیتی انجام دهید و نتیجه را در کلاس به صورت نمایشگاهی ارائه دهید.

فعالیت ۲۰

در سطح شهر تابلوهای تبلیغاتی متعددی وجود دارد، از یکی از آنها عکس بگیرید و در مورد آن گفت و گو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۲۱

در گروه‌های کلاسی، برای معرفی یک اسباب بازی پوستر تهیه کنید. آنها را در تابلوی اعلانات کارگاه نصب کنید.

فعالیت ۲۲

ارزشیابی پایانی پودمان پنجم

- ۱ فهرستی از روش مستندسازی را با نمودار ارائه دهید.
- ۲ گزارشی از اجرای فعالیت‌های هنری در کلاس تهیه کنید.
- ۳ کارپوشه‌ای از فعالیت‌های هنری، تهیه کنید.
- ۴ با مشاهده بهداشت فردی در کارگاه آموزشی خود:
 - (الف) یک فهرست وارسی تهیه کنید.
 - (ب) یک مقیاس درجه‌بندی تهیه کنید.
 - (ج) گزارش واقعه‌نگاری آن را ارائه دهید.
- ۵ دانستنی‌های اصلی در طراحی را نام ببرید.
- ۶ چرخه رنگ را تهیه کنید.
- ۷ چهار نمونه فعالیت با استفاده از «خط» تهیه کنید.
- ۸ ترکیب عناصر را شرح دهید.
- ۹ انواع قاب‌ها را فهرست کنید.
- ۱۰ یک کولاز با موضوع بهار درست کنید. برای کولاز یک قاب تهیه کنید.
- ۱۱ با استفاده از چوب و برگ خشک، یک تابلوی اعلانات درست کنید.
- ۱۲ یک تابلوی اعلانات داستانی درست کنید.
- ۱۳ انواع آویختنی‌ها را با استفاده از مواد مختلف، بسازید.
- ۱۴ نمونه‌هایی از کارت‌های آموزشی برای ارائه موضوع موردنظر، تهیه کنید.
- ۱۵ یک پوستر آموزشی با موضوع «احترام به محیط زیست» تهیه کنید.
- ۱۶ بروشوری با موضوع «ایمنی در کارگاه تربیت کودک» تهیه کنید.
- ۱۷ کارت طوماری با موضوع «ایمنی کودک در فضای باز» تهیه کنید.
- ۱۸ کارت‌های مصوری با موضوع «بهداشت در فضای بسته یک مرکز پیش از دبستان» درست کنید.
- ۱۹ یک کارت چرخان با موضوع «فصل‌ها (بهار، تابستان، پاییز، زمستان)» تهیه کنید.

ارزشیابی شایستگی مستندسازی

نمره	استاندارد (شاخص‌ها، داوری، نمره‌دهی)	نتایج	استاندارد عملکرد (کیفیت)	تکالیف عملکردنی (شاخص‌ها)	عنوان پودمان ۵
۳	۱- مقایسه روش‌های مستندسازی ۲- تحلیل دانستنی‌های اصلی در چیدمان و طراحی فضای آموزشی ۳- تهیه گزارش از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۴- کاربرد انواع روش‌های ثبت مشاهده از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۵- کاربرد انواع رسانه در مستندسازی فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۶- تهیه کارپوشه از مجموعه فعالیت‌های آموزشی ۷- مستندسازی از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان	بالاتر از حد انتظار		تحلیل روش‌های مستندسازی مستندسازی براساس منابع علمی و آموزشی معتبر، آینه نامه‌ها،	
۲	۱- تهیه گزارش از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۲- کاربرد انواع روش‌های ثبت مشاهده از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۳- کاربرد انواع رسانه در مستندسازی فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان ۴- تهیه کارپوشه از مجموعه فعالیت‌های آموزشی ۵- مستندسازی از فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان	در حد انتظار	دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور	کاربرد مستندسازی در آموزش و پرورش پیش از دبستان	مستندسازی
۱	توانایی انجام دو شاخص از شاخص‌های در حد انتظار	پایین‌تر از انتظار			نمره مستمر از ۵
					نمره شایستگی پودمان از ۳
					نمره پودمان از ۲۰

فهرست منابع

- ۱ بخار الانوار- ج ۱
- ۲ بدر طالعی، فاطمه، بازی‌های محلی ایران برای کودکان و نوجوانان، تهران، انتشارات کانون پرورشی فکری کودکان، ۱۳۸۲
- ۳ تقی‌پور، ظهیر، مبانی و اصول آموزش و پرورش، تهران انتشارات آگاه، ۱۳۸۶
- ۴ حبیبی، پریسا و احمدی قراچه، علی محمد- الگوهای جهانی آموزش و پرورش - تهران انتشارات سروش، ۱۳۹۰
- ۵ سیف، علی‌اکبر، روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، تهران، انتشارات دوران، ۱۳۹۴
- ۶ کرونر، والتر، معماری برای کودکان، ترجمه احمد خوشنویس و المیرا میررحیمی، انتشارات سایه‌گستر، ۱۳۸۲
- ۷ مجیب و همکاران، راهنمای هنرآموز فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۸ مجیب و همکاران، فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۹ مجیب، فرشته، راهنمای کار عملی ۱، تهران، انتشارات پیام نور، ۱۳۸۷
- ۱۰ محمدی، محمد‌هادی و قابینی، زهره، تاریخ ادبیات کودکان ایران، مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات ایران، جلد پنجم، ۱۳۸۱
- ۱۱ مشفق آرانی، بهمن و همکار تولید و کاربرد مواد آموزشی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۱۲ مفیدی، فرخنده، مشاهده کودک در مراکز پیش از دبستان، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴
- ۱۳ مفیدی، فرخنده، اصل و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۳
- ۱۴ ملکی، حسن، برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل)، انتشارات مدرسه، ۱۳۹۴
- ۱۵ میرهادی، توران، جست‌وجو در راهها و روش‌های تربیت، تهران، انتشارات آتلیه، ۱۳۶۲
- ۱۶ ونیتاکول، برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان، ترجمه فرخنده مفیدی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۰
- ۱۷ ویکری، دیوید، اس، طراحی معماری مهد کودک، ترجمه مهندس ژاله طالبی و مهتا میر مقتدایی، مرکز تحقیقات ساختمان مسکن، ۱۳۸۳
- ۱۸ یوسفی، ناصر، رویکردهای آموزشی در کار با کودکان خردسال، تهران مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا، ۱۳۸۹

نشریات و سازمان‌ها

- ۱ دستورالعمل تأسیس، اداره و انحلال انواع مهدهای کودک، سازمان بهزیستی، ۱۳۹۰
- ۲ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، نشریه ۲۳۲
- ۳ سازمان نوسازی مدارس
- ۴ فصلنامه معماری ایران، دوره پنجم شماره ۱۷، تابستان ۱۳۸۳
- ۵ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مراکز پیش از دبستان، شماره ۴۳۱۸، ۱۳۸۴
- ۶ قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵/۱۰/۸

منابع انگلیسی

- ۱ Dudek·Mark·Kindergarten Architecture·Glasgow Spon Press Zoco
- ۲ Debby cryer·Thelma Harms·cathy Rilley·All about the EcErs-R·Publishing 2003
- ۳ Seefeldt·Carol Greeting rooms of wonder·Grophon House2002

